

Täysistunto

Keskiviikko 8.3.2017 klo 14.04—18.22

Täysistunto alkoi klo 14.04. Täysistunto päättyi klo 18.22.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.04—16.37) ja puhemies Maria Lohela (16.37—18.22).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2016 (K 2/2017 vp).

2.2. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2016 (K 4/2017 vp).

3. Valtioneuvoston puolustusselonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 3/2017 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 4/2017 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan, jolle ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Valtioneuvoston esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia ja muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus niin ikään enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

järjestyksessä vastauspuheenvuoroja yhden tai jossakin tapauksissa kahden minuutin mittaisia.

Lähetekeskustelua tästä asiakohdasta käydään aina kello 17:ään saakka. Keskustelua jatketaan tarvittaessa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Mikäli keskustelu päättyy ennen kello 17:ää, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 4. asiakohtaan.

Keskustelu

14.06 Puolustusministeri Jussi Niinistö (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus hyväksyi nyt käsillä olevan puolustuspoliittisen selonteon yleisistunnossaan 16. helmikuuta. Syksyllä 2015 aloitettu hanke on näin ollen valmis eduskunnan ruodittavaksi.

Selonteon toimenpide-esitysten toteuttaminen mahdollistaa edelleen koko maan puolustamisen kaikissa tilanteissa. Yleinen asevelvollisuus ja koko maan alueen puolustaminen ovat yhä puolustuksemme perusfundamentit, jotka eivät ole muuttuneet mihinkään. Sen sijaan turvallisuusympäristömme on muuttunut viime vuosina huonompaan suuntaan. Krimin miehittäminen ja sota Itä-Ukrainassa heijastuvat myös Itämeren alueelle. Sotilaallisen toiminnan kiihtyminen lähialueillamme on tosiasia, ei mielipidekysymys. Suomi reagoi tähän muutokseen ylläpitämällä ja kehittämällä puolustustaan. Uskottava kansallinen puolustus on kivijalka, joka mahdollistaa poliittisen liikkumavaran myös kriisitilanteissa. Puolustukseemme panostaminen ei muuta ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme linjaa millään lailla, eikä linjan muuttaminen voi edes olla puolustusselonteon tarkoitus. Selonteko nojaa kaikilta osiltaan jo ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa tehtyihin linjauksiin. Siten Suomi jatkaa aktiivista vakauspolitiikkaa sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisemiseksi.

Olemme sotilasliittoon kuulumaton maa, mutta Euroopan unionin jäsenenä meillä ei kuitenkaan ole mahdollisuutta olla ulkopuolinen, jos lähialueella tai muualla Euroopassa turvallisuus on uhattuna. Tämä perustuu Lissabonin sopimukseen. On kuitenkin hyvä muistaa, että Lissabonin sopimus ei ole sotilaallinen automaatti. Avunannosta ja avun vastaanottamisesta päätetään aina tapauskohtaisesti.

Arvoisa puhemies! Olemme selonteossa reagoineet turvallisuusympäristön muutokseen monella tavalla. Näistä välittömin on valmiuden kehittäminen. Kehitämme valmiuslainsäädäntöämme vastaamaan muutokseen. Meillä on mahdollisuus kohentaa puolustustamme monin keinoin muuttamalla toimintamallejamme, mutta niiden toteuttaminen edellyttää lakimuutoksia. Tämä työ on käynnissä. Valmiutta kehitetään edelleen Puolustusvoimien joukko-osastoissa. Kehittämisen painopiste on Maavoimissa, joista oli viimeisten 15 vuoden aikana muodostunut pikemminkin koulutusorganisaatio kuin valmiusorganisaatio. Varusmiesten ja reserviläisten kouluttaminen on toki joukko-osastojen keskeinen tehtävä edelleen. Tämän tehtävän rinnalle on nostettu valmius. Sitä tullaan kehittämään vastaamaan niin normaaliajan vaativiin häiriötilanteisiin — esimerkkinä laaja terroristi-isku — kuin sodan uhkaan. Valmius koskettaa sekä Puolustusvoimien henkilökuntaa että valmiusyksiköissä palvelevia varusmiehiä. Lisäksi tiettyjen reserviläisyksiköiden valmiusvaatimuksia tullaan tiukentamaan.

Toinen keskeinen turvallisuusympäristön muutokseen liittyvä reaktio on Puolustusvoimien sodanajan vahvuus, joka nostetaan 230 000 sotilaasta 280 000 sotilaaseen. Kriitikot ovat kuvanneet muutosta vanhanaikaiseksi. Siksi minun onkin kysyttävä, mistä kristallipallosta he pystyvät ennustamaan tulevan sodan luonteen? Seuraavatko he, mitä maailmalla tapahtuu, esimerkiksi sotaa Syyriassa tai Ukrainassa?

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Meillä on historiassamme omaa kokemusta väärin ennustamisesta. Harva esimerkiksi kuvitteli ennen talvisotaa, että taisteluita käytäisiin koko Suomen pituudelta sodan alkuhetkistä alkaen. Niin vain kuitenkin kävi. Sota ei kehittynytäkään yllätyksellisesti, vaan sitä edelsi kuukausia kestänyt poliittinen painostus. Esimerkkini ei tarkoita sitä, että mahdollinen tuleva sota olisi talvisodan kaltainen tai edes lähelle sitä, vaan sitä, että sota ei välttämättä ole sellainen, jollaiseksi sen tällä hetkellä kuvittelemme. Puolustusvoimien tehtävä on ylläpitää puolustuskykyä, jolla kyetään vastaamaan monipuolisiin uhkiin. Monipuolisuus on tässä avainsana. Koko maamme tai sen osan miehittämiseen tähtäävä sota on edelleen uhkakuvissamme.

Sodanajan joukkojen kasvattaminen 50 000 sotilaalla lisää entisestään puolustuksemme kattavuutta koko valtakunnan alueella, koska pääosa lisäjoukoista kuuluu paikallisjoukkoihin. Vai onko pitkässä maassamme jokin kolkka, jota ei tule puolustaa? Tämä oli, arvoisat edustajat, luonnollisesti retorinen kysymys. Uusia, kevyemmin varusteltuja paikallisjoukkoja on väärin kuvata paperitiikereiksi, joilla ei ole mahdollisuuksia toimia nykyaikaista vastustajaa vastaan. En ole halukas kuvamaan arvojaan, maataan ja perhettään puolustavaa suomalaista miestä tai naista paperitiikeriksi. Joukot varustetaan tehtäviensä mukaisesti.

Demokratian perusluonteeseen kuuluu se, että kansalla on mahdollisuus puolustaa itseään. Tässäkin suhteessa Suomi on kansanvallan kärkimaita Euroopassa. Niin ikään uudet lisäjoukot jo olemassaolollaan lisäävät kynnystä käyttää aseellista voimaa Suomea vastaan. Valtakunnan kattava verkosto mahdollistaa tehokkaan vastarinnan maamme jokaisessa osassa.

Arvoisa puhemies! Puolustusmenoja leikattiin viime vaalikaudella kymmenkunta prosenttia. Tämä johti siihen, että suunniteltuja materiaalihankkeita jouduttiin viivästyttämään tai peruuttamaan, jotta koulutusta ei olisi ollut pakko leikata dramaattisesti. Näin materiaalipuolelle syntyi vaje, jota pääministeri Sipilän hallitus sitoutui hallitusohjelmassaan korjaamaan edustaja Kanervan johtaman parlamentaarisen selvitysryhmän suositusten mukaisesti.

Materiaali-investointirahoitusta nostetaan asteittain Kanervan johtaman ryhmän esittämälle tasolle. Tämä rahoitus oli viime vuonna 50 miljoonaa euroa, kuluvana vuonna se on 80 miljoonaa euroa, ja siitä se nousee 150 miljoonaan euroon, mukaan lukien indeksikorotukset, vuoteen 2020 mennessä. Tämä rahoitus tarvitaan uskottavan puolustuksen ylläpitämiseksi. On välttämätöntä, että saavutettu 150 miljoonan euron taso ylläpidetään vuoden 2020 jälkeenkin selonteon esittämällä tavalla.

Valmiuden ylläpitäminen ja kehittäminen on reagointia turvallisuusympäristön muutokseen, kuten puheenvuoroni alussa totesin. Valmiudella on hintansa. Sen ylläpitoon ja kehittämiseen esitetään ensi vuodesta alkaen 55 miljoonaa euroa vuodessa. Pääosa lisämäärärahoista kuluu kaluston kunnossapitoon, valmiusharjoituksiin ja muihin valmiusjoukkojen kustannuksiin.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustus on 2020-luvulla poikkeuksellisessa tilanteessa, kun Meri- ja Ilmavoimien pääjärjestelmät poistuvat käytöstä lähes samanaikaisesti.

Merkittävä osa Merivoimien aluksista — kaikkiaan kuusi alusta — saavuttaa elinkaarensa pään vuosina 2022—2025. Näiden alusten poistojen kautta muun muassa kykymme miinoittaa tai käyttää kauaskantoista ohjustulta heikkenevät ratkaisevasti. Poistuvat alukset on tarkoitus korvata monitoimialuksilla, jotka kykenevät suorittamaan tehtävänsä kaikissa Itämeren olosuhteissa. Monipuolisuus on avainsana tässäkin hankkeessa, joka kul-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

kee nimellä Laivue 2020. Siinä hyödynnetään voimakkaasti kotimaista osaamista. Hintalappu on 1,2 miljardia euroa.

Nykysodan kuvaan sisältyy voimakas ilma-aseen käyttö, tämän olemme nähneet viimeksi muun muassa Syyriassa. Ilmavoimiemme Hornet-hävittäjäkaluston elinkaari päättyy ensi vuosikymmenen puolivälistä alkaen. Tämä poistuva suorituskyky on korvattava täysimääräisesti, muuten puolustukseemme jää ilmatilan kokoinen aukko. Hävittäjiemme uusiminen on pitkäkestoinen ja monimutkainen hanke. Mitä paremmin ja ennakoivammin hankinta toteutetaan, sitä kustannustehokkaampaan ratkaisuun päädyimme. Edellytykset tämän niin sanotun HX-hankkeen toteuttamiselle luodaan kuluva vaalikauden aikana. Tämä tarkoittaa muun muassa tarjouspyyntöjen valmistelua potentiaalisille toimittajille. Koneiden tyypistä ja määristä tehdään sitten aikanaan erillinen päätös. Etenemme hankkeessa suorituskyky edellä. Hintahaitari on 7—10 miljardia euroa.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustusjärjestelmä on kokonaisuus. Sitä tulee kehittää kokonaisuutena ja sitä tulee kehittää pitkäjänteisesti. Meillä ei ole varaa jättää yhtäkään puolustuksemme osa-aluetta selkeästi heikommaksi kuin toista, koska juuri tuota heikkoutta mahdollinen vastustaja pyrkii kriisin aikana käyttämään hyväkseen. Selonteossa tehtyjen linjausten toteuttaminen mahdollistaa kansallisen puolustuksemme tasapainoisen kehittämisen vähintään vuosikymmeneksi eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään ryhmäpuheenvuoroihin.

14.16 Mikko Savola kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sain neljä vuotta kiertää Suomea erilaisissa maanpuolustustapahtumissa ja -tilaisuuksissa maamme suurimman maanpuolustusjärjestön, Reserviläisliiton, puheenjohtajana. Aloittaessani vuonna 2012 oli kentällä suuri huoli niukenevista resursseista ja varuskuntien katoamisesta kartalta. Moni kysyi silloisten puolustuksen hallinnonalan leikkausten perään: entä jos jotain vakavampaa tapahtuu maailmalla, kuinka meidän puolustuksemme sitten järjestetään? Nämä huolet osoittautuivat aiheellisiksi Ukrainan tapahtumien myötä.

Suomi toimii ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassaan vakauden, turvallisuuden ja yhteistyön edistäjänä. Aktiivisen vakauspolitiikan perustan muodostavat viisas ja harkitseva ulkopolitiikka, uskottava kansallinen puolustus ja sitä tukeva laaja kansainvälinen yhteistyö.

Eduskunnan vastauksessa hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon todettiin, ettei Suomi salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan. On toimittava niin, ettei maamme joudu sotilaallisen konfliktin osapuoleksi ja sotatoimien kohteeksi. Tämän varmistamiseksi vakuutuksemme on oltava kunnossa. Se tarkoittaa, että puolustuskykymme on oltava kaikin puolin uskottava ja suorituskykyjen on muodostettava ylitsepääsemätön kynnyks mahdoliselle hyökkääjälle.

Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella puolustusbudjettia leikattiin enemmän kuin miltään muulta hallinnonalalta. Ylisuuret leikkaukset pakottivat Puolustusvoimat kurittamaan alueellista puolustusta ja lakkauttamaan laajasti maakuntien varuskuntia. Esimerkiksi kotikunnastani Ähtäristä katsottuna 100 kilometrin säteeltä lakkautettiin peräti kolme varuskuntaa. Varusmiesten maastovuorokausien ja reservin kertausharjoitusten vähentäminen sekä alueellisten joukkojen varustamisesta tinkiminen nakersivat uhkaavasti alueellista puolustustamme. Sodanajan vahvuus supistettiin 230 000 sotilaaseen.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Tällä hallituskaudella puolustuspolitiikkaan on tehty suunnanmuutos. Määrärahoja toimintaan ja hankintoihin on lisätty. Keskustan eduskuntaryhmä kannattaa Laivue 2020:n hankintapäätöstä sekä tukee periaatteellista sitoutumista Hornet-kaluston korvaamiseen ensi vuosikymmenellä.

Sotilaallisten uhkakuvien muuttuminen edellyttää Suomelta vahvaa puolustuskykyä koko maan alueella, nopeaa valmiutta sekä kykyä vastata monimuotoisiin tilanteisiin. Suorituskykyjä on kehitettävä samanaikaisesti kaikilla puolustuksen haaroilla. Kykyämme vastata erilaisiin kyber- ja hybridiuhkiin on myös vahvistettava.

Keskustan eduskuntaryhmä painottaa paikallisjoukkojen merkitystä operatiivisten ja alueellisten joukkojen tukena sekä yhteydenpidossa muihin viranomaisiin. Laajalle, koulutetulle reservillemme tulee antaa vastuullisia tehtäviä. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen kentälle on osoitettava lisää resursseja. Paikallisjoukkojemme varustuksen ja osaamisen on oltava asianmukaisessa kunnossa. Sodanajan joukkojen määrän nostaminen 280 000 sotilaaseen parantaa koko maan puolustuskykyä.

Arvoisa puhemies! Kansallista puolustustamme vahvistaa laaja-alainen verkostoituminen ja tiivis kansainvälinen yhteistyö. Erityisasemassa on syventyvä puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa. Jaamme yhteisen toimintaympäristön ja vahvistamme yhteistyöllämme koko Itämeren alueen turvallisuutta. Suomella on puolustuksen alalla laaja yhteistyöverkosto, johon kuuluu lisäksi pohjoismainen yhteistyö, EU:n puolustuspolitiikan syventäminen, kumppanuus Naton kanssa sekä kahdenväliset puitejärjestelyt eri maiden kanssa.

Keskustan eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että selonteon valiokuntakäsittelyssä puolustusyhteistyötä tarkastellaan kokonaisuutena. Sitä on kehitettävä pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja suunnitelmallisesti. Pienen maan voimavarat on suunnattava toimintaan, joka vahvistaa kansallisen puolustuksemme edellytyksiä.

Keskustan eduskuntaryhmä painottaa EU:n roolia turvallisuusyhteisönä ja kannattaa EU:n puolustusyhteistyön määrätietoista kehittämistä. Suomen kannalta olisi hyödyllistä osallistua esimerkiksi arktisiin ja talviolosuhteisiin keskittyvään pysyvään rakenteelliseen yhteistyöhön.

Arvoisa puhemies! Suomen on kehitettävä jatkossakin turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaansa siten, että parlamentaariseen seurantaan ja valmisteluun osallistuvat ja pääsevät kaikki eduskuntapuolueet mukaan, yli hallituskausien. Pitäkäämme kiinni perusperiaatteistamme: yleisestä asevelvollisuudesta, reserviläisiin pohjautuvista sodanajan joukoista ja koko Suomen puolustamisesta. Kuten jalkaväenkenraali Adolf Ehrnrooth totesi: "Suomi on hyvä maa. Se on paras meille suomalaisille. Se on puolustamisen arvoinen maa, ja sen ainoa puolustaja on Suomen oma kansa."

14.21 Olli Immonen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi viikolla vietetään taas talvisodan päättymisen muistojuhlaa eri puolilla Suomea, päättymisestä on tänä vuonna tullut kuluneeksi 77 vuotta. Väli rauhasta seuraavana päivänä armeijan ylipäällikkö Mannerheim totesi puheessaan: "Armeijamme oli pieni ja sen reservit ja kaaderit riittämättömät. Ei oltu varustauduttu sotaan suurvaltaa vastaan."

Hallituksen puolustusselonteko ei kerro sotaan varustautumisesta, mutta siinä todetaan se tosiasia, että Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut ja siihen on reagoitava. Suomen puolustusta vahvistetaan, kehitetään kokonaisvaltaisesti ja sitä luodaan tulevaan.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä tukee parlamentarisessa yhteistyössä valmistellun selonteon linjauksia. Tämä vaalikausi on maavoimien kehittämisen ajanjakso, kuten puo-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

lustusministeri Jussi Niinistö on todennut. Ensi vaalikaudella keskitytään vanhentuvien merivoimien alusten ja hävittäjien korvaushankkeisiin. Selonteossa näille suurhankinnoille luodaan perusta. Sotaa ei kukaan toivo, mutta uskottava puolustus on alueellamme vakautta luova tekijä. Ei pidä jäädä tuleen makaamaan.

Arvoisa puhemies! Mitä uutta nyt tehdään? Tiivistetysti sanottuna valmiutta parannetaan, materiaalihankintoihin panostetaan ja sodanajan joukkoja kasvatetaan. Lisäksi valmistellaan strategiset suorituskykyhankkeet. Valmiuden parantaminen tarkoittaa käytännössä joukkojen kouluttamista, materiaallisen valmiuden kehittämistä sekä lainsäädännön muutoksia, joista esimerkkinä sotilastiedustelulaki ennakkovaroituskykyä parantamaan.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä panee tyytyväisenä merkille, että tulevat materiaalihankinnat ja Laivue 2020 -hanke tietävät lisää tilauksia kotimaiselle puolustusteollisuudelle. Kansainvälinen puolustusyhteistyö on yksi keinovalikoimista turvallisuutemme lujittamistyössä. Puolustusyhteistyön syventäminen edesauttaa kriisinajan yhteistyön edellytyksiä. Turvatakuita meillä ei ole, mutta Naton, EU:n ja kahdenvälisesti Ruotsin ja Yhdysvaltojen kanssa tehtävä yhteistyö sekä kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen mahdollistava lainsäädäntö tähtäävät siihen, että tiukan paikan tullen meillä on nykyistä paremmat mahdollisuudet tuen saamiselle.

Edellä mainitussa samaisessa päiväkäskyssään Mannerheim toteaa: "Emme ole saaneet enempää ulkomaista apua kuin kaksi tykistöllä ja lentokoneilla vahvistettua pataljoonaa rintamillemme." Nykyisin ulkopoliittinen asemaamme on jo vakaampi. Se on lujittunut vuosikymmenten ponnistusten ansiosta, ja se työ jatkuu.

Arvoisa puhemies! Vahva kansallinen puolustus on puolustusratkaisumme kulmakivi.

Viime hallituskaudella puolustusbudjetista leikattiin 10 prosenttia, sodanajan joukkoja pienennettiin kolmanneksella ja kuusi varuskuntaa lakkautettiin. Tämä perustui virheelliseen arvioon turvallisuusympäristömme kehittymisestä. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä valittaa myös viime vaalikaudella tehtyä päätöstä liittyä jalkaväkimiinoja kieltävään Ottawan sopimukseen. Jalkaväkimiinat olisivat olleet hyvin kustannustehokas keino edesauttaa Suomen puolustusta. Nyt jalkaväkimiinojen myötä menetettyä pelotevaikutusta korvataan ministeri Niinistön johdolla ja kotimaisen teollisuuden innovaatioiden voimin kehittämällä kokonaan uutta suorituskykyä. Tuloksista saamme kuulla toivottavasti jo tämän vuoden aikana.

Merkittävää on, että Suomen sodanajan joukkojen vahvuutta esitetään selonteossa nostettavaksi 280 000 sotilaaseen ja että koko maan puolustusta vahvistetaan. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä tukee tätä linjausta. Paikallisjoukkoihin suunnitellaan merkittävää lisäystä, joka toteutettaisiin yhteistyössä vapaaehtoisen maanpuolustuksen organisaatioiden kanssa pohjoismaisen mallin mukaan. Koko Suomea puolustetaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi tahdon vielä kiittää perussuomalaisten eduskuntaryhmän puolesta ministeri Niinistöä erinomaisen ututterasta ja paneutuvasta toiminnasta Suomen puolustuksen kehittämis- ja ajanmukaistamistyössä.

14.27 Ilkka Kanerva kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Läpi satavuotisen valtiollisen historiamme olemme pääsääntöisesti pitäneet huolta itse omasta puolustuksestamme. Se on pysyvä osa turvallisuuspoliittista ajatteluamme, jonka toinen puoli on vastuullinen ulkopoliitiikka. Vanhat perustotuudet eli viisas ulkopoliitiikka ja uskottava puolustus takaavat myös tänä päivänä turvallisuutemme perustan.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Puolustusselonteko on merkittävä linjaus. Se on valmisteltu hyvin avoimella parlamentaarisella tavalla, josta kiitos puolustusministeri Niinistölle ja kollega Kääriäiselle. Kansallista yhtenäisyyttä on hyvä rakentaa aina ajasta aikaan. Pääsemme nyt ensimmäistä kertaa keskittämään koko huomiomme puolustuskyykyymme ja uuden turvallisuustilanteen edellyttämiin kehittämistarpeisiin. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka laajemmin sekä sisäinen turvallisuus on käsitelty jo aiemmissa selonteissa. Yhdessä näistä tulisi muodostua se, jota kutsumme kokonaisturvallisuudeksi. Se on suomalainen erityisyys, jonka merkitys korostuu hybridivaikuttamisen maailmassa. Osaammekin tämän asian, ja onhan se toki huomioitu niin Euroopan unionissa kuin Pohjois-Atlantin liitossakin. Suomi näyttää mallia muun muassa siinä, miten eri turvallisuusviranomaiset toimivat saumattomasti yhteen.

Materiaalihankintojen määrärahojen asteittainen nosto ja valmiuteen kohdistetut resurssit ovat välttämättömiä kulukuurilla olleille Puolustusvoimille. Suuri kiinnostus on luonnollisesti kohdistunut strategiaan suorituskykyhankkeisiin. Nyt haetaan yhteistä sitoutumista siihen, miten nämä asiat hoidetaan. Emme halua, hyvät ystävät, emme halua vahvistaa puolustustamme sen takia, että valmistautuisimme sotaan, vaan siksi, ettemme siihen enää koskaan joutuisi.

Nämä jättihankinnat tulevat nostamaan puolustusbudjettiamme merkittäväällä tavalla. Jotta Suomen puolustukseen käyttämä bkt-osuus olisi kansainvälisesti vertailukelpoinen, ehdottaakin kokoomuksen eduskuntaryhmä, että Suomen puolustusmenoihin laskettaisiin vastaisuudessa kansainvälisten standardienkin mukaisesti kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot, henkilöstöeläkkeet ja Rajavartiolaitoksen menot. Näillä mittareilla me emme todellakaan alisuoriudu edes tällä haavaa, saati sitten, kun selonteossa esitetyt lisämäärärahat myönnetään. [Eero Heinäluoma: Oikea havainto!] Muidenkin on nimittäin hyvä tietää, että pidämme todella huolen omasta puolustuksestamme.

Selonteko on hyvin selkeä siinä, että Suomi yhteistyössä kumppaneittensa kanssa hakee ennen muuta uhkien ennaltaehkäisyä, puolustuskyykyä ja tarvittaessa poliittisen ja sotilaallisen avun antamista ja saamista. Näillä linjauksilla pitää olla jokaiselle meille yksiselitteisen selvää, mitä ja ketä yhteisharjoitukset ja kansainvälinen yhteistyö palvelevat. Vastaus on: Suomea.

Oman myönteisen panoksen puolustuskyykyymme tuo puolustusvalmiutemme kohottamisen ja kansainvälisen yhteistyön hyödyntämisen lisäksi tehokas reserviläistoimintamme ja laaja maanpuolustusyhteistyö. Nämä voimavaramme on kaikissa oloissa aiheutta turvata.

Tärkeää on ymmärtää, että kokonaisturvallisuus on Suomelle selkeä vahvuus. Eräs uusi ajatus voisi olla, että meille näissä oloissa ensiarvoisen tärkeän Suomi—Ruotsi-puolustusyhteistyön merkeissä etsittäisiin yhteinen toimintalinja ulkoisen ja sisäisen kovan turvallisuuden väliin jäävän harmaan alueen eliminoinemiseksi — Suomi ja Ruotsi siis yhdessä kokonaisturvallisuuden mallimaiksi. Muutoinkin Suomen ja Ruotsin sotilaallinen yhteistyömalli saattaisi hyvinkin käydä esimerkiksi kehitettäessä myös EU:n puitteissa tapahtuvaa puolustuspolitiikan tiivistämistä. Tulevina vuosina kehitystä tapahtuu nimittäin niin EU:n sisällä kuin myös sen yhteistyössä Naton kanssa. Suomen kannattaa jatkaa aktiivisella ja aloitteellisella linjallaan.

Arvoisa puhemies! Suomen on juuri nyt oltava poikkeuksellisen aktiivinen oman turvallisuuspoliittisen ajattelunsa kertomiseksi sekä Washingtonin että Moskovan suuntaan. Suomi on maa, joka huolehtii omasta tontistaan ja tekee [Puhemies koputtaa] yhä tiiviimpää yhteistyötä läntisten kumppaniensa kanssa. Tämä sanoma on syytä viedä perille päätäväisesti.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

14.32 **Mika Kari sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen turvallisuus on tänään hyvin hoidettu. Turvallisuuspolitiikkamme ytimessä on aktiivinen ulkopoliitiikka, hyvät naapuruussuhteet ja vahva kansainvälinen yhteistyö.

Sosiaalidemokraatit kannattavat turvallisuuspolitiikassamme kestäväää linjaa ja siihen kuuluvaa pysymistä sotilasliittojen ulkopuolella. Suomi ei uhkaa ketään eikä salli aluettaan käytettävän hyökkäyksiin mitään valtiota vastaan. Sosiaalidemokraatit pitävät uskotavaa puolustusta välttämättömänä osana turvallisuuspolitiikkaamme. Suomen oma puolustuskyky on tärkeä tekijä myös Pohjolan ja Itämeren alueen vakaudessa. Koko maan puolustaminen ja oman puolustuksen uskottavuus edellyttävät yleistä asevelvollisuutta. Olemme tänään tyytyväisiä siitä, että vaatimukset yleisen asevelvollisuuden hylkäämisestä ovat hiljentyneet.

Omaa puolustuskykyämme vahvistaa kehittyvä kansainvälinen yhteistyö. Tähän kuuluvat niin pohjoismainen yhteistyö, EU-yhteistyö kuin Naton rauhankumppanuuteen perustuvat yhteistyömahdollisuudet. Pidämme hyvänä, että myös Sipilän hallitus jatkaa kansainvälistä puolustusyhteistyötä ja sen kehittämistä. Olisimme toivoneet, että hallitus olisi puolustusselonteossaan avannut puolustuksen yhteistyönäkymiä nyt esitettyä pidemmälle erityisesti tilanteessa, jossa EU:n puolustusyhteistyölle on uutta kysyntää ja Ruotsissa on tiiviiseen yhteistyöhön valmiutta osoittanut hallituslinjaus.

Arvoisa puhemies! Kansainvälistä yhteistyötä käsitellään selonteossa varsin suppeasti. Tämä osio kaipaa eduskuntakäsittelyssä syvempää analyysiä nykytilasta ja kehityssuunnista. Jäsenyytemme Euroopan unionissa on tuonut kiistatta puolustuksellista lisäarvoa sotilasliittojen ulkopuoliselle Suomelle. Puolustusyhteistyössä on oltava myös omin tavoittein, ei vain jonon jatkona. Pienenä maana meillä ei ole varaa kaikkeen, ja siksi yhteistyön alueet on mietittävä tarkkaan ja omista tarpeistamme.

Harjoitustoiminnasta on puhuttu paljon. Suomen linjan puolustusalan harjoituksiin osallistumisessa on jatkossakin oltava oman suorituskykymme lisäämisessä ja kansallisen suvereniteettimme turvaamisessa. Harjoitustoiminnan tulee tukea turvallisuuspolitiikkamme peruslinjaa ja kunnioittaa päätöstämme pysyä vallitsevissa oloissa sotilasliittojen ulkopuolella. Merkitystä on silläkin, että ulko- ja puolustuspolitiikan virkakunta noudattaa demokraattisesti määriteltä turvallisuuspoliittista linjaa.

Arvoisa puhemies! Uskottavaan puolustuskykyyn kuuluu Ilma- ja Merivoimien vanhe-
nevan kaluston uusiminen. Suurhankintojen mittakaava huomioiden on hankinnoista käytävä perinpohjainen keskustelu. Hankintojen yksityiskohtaiseen toteuttamiseen voidaan ottaa kantaa vasta tämän keskustelun jälkeen. Sosiaalidemokraatit korostavat, että uusista hankinnoista päätettäessä on samalla turvattava hyvinvointiyhteiskuntamme peruspalveluiden ja kansalaisille tärkeän sosiaaliturvan rahoitus.

Puolustuksemme rungon muodostaa jatkossakin Maavoimien riittävä suorituskky. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä edellyttää, että uusia isoja hankintaohjelmia ratkaistaessa Maavoimien toimintaedellytysten turvaaminen on yhtäaikaisessa tarkastelussa.

Suomea ei puolusteta mielikuvilla vaan todellisella suorituskvyllä. Joukkojen laskentatapoja muuttamalla suorituskvyt eivät kohene. Hyvää tässä esityksessä on paikallispuolustuksen joukkojen käytettävyyden laajentaminen. Paikallispuolustuksen kehittäminen osana kokonaisuun puolustusta on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Turvallisuuslinjauksemme uskottavuutta vahvistavat kansalaisten vahva tuki linjallemme ja puolueiden kyky yhteistoimintaan turvallisuuspolitiikkamme käytännön toteuttamisessa. Haluan antaa tässä tunnustusta tasavallan presidentille ja pää-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

ministerille, jotka ovat myös tämän selonteon valmistelussa halunneet jatkaa yhteisymmärrykseen perustuvaa toimintalinjaa.

SDP korostaa laajan parlamentaarisen yksimielisyyden tärkeyttä turvallisuuspolitiikamme keskeisissä ratkaisussa. Puolustuspolitiikka on maratonlaji, ja siinä tehtävät valinnat, kuten hankinnat, ulottuvat useiden vaalikausien yli. Puolustusselonteko on tehty löyhässä yhteydessä UTP-selontekoon parlamentaarisen seurantaryhmän joitakin huomioita kuunnellen. Olisikin syytä miettiä, onko nykyinen selontekoprosessi toimiva. Yhtenä vaihtoehtona olisi jatkossa yhdistää kyseiset selonteot yhdeksi turvallisuuspolitiikan peruslinjaukset sisältäväksi kokonaisuudeksi. Turvallisuusympäristömme muutoksia ja siitä tehtäviä johtopäätöksiä tulisi jatkossa arvioida yli hallitus—oppositio-ajan ja ennen selonteon kirjoitustyön varsinaista käynnistymistä.

Uskon, että puolustusvaliokunnan käsittelyssä tästä selonteosta tehdään vielä parempi yhdessä, tillsammans.

14.38 Krista Mikkonen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen lähi-alueen turvallisuustilanne on heikentynyt, ja tähän muutokseen nyt käsittelyssä oleva puolustusselonteko vastaa. Se vastaa siihen mittavilla asehankinnoilla, kasvattamalla sodanajan joukkoja ja lisäämällä valmiutta. Vihreiden mielestä selonteko olisi voinut huomioida vahvemmin sodankäynnin muutokset ja uudenlaisiin uhkiin vastaamisen. Suorituskykyä käsitellään varsin perinteisesti eri puolustushaarojen kautta, vaikka yhteistoimintakyvyn merkitys on entistä tärkeämpää. On hyvä, että kyberpuolustus on nostettu selontekoon, vaikka siihen suunnatut panostukset jäävät suppeiksi. On hyvä huomata, että sodanajan joukkojen määrän kasvattaminen on pääosin tekninen, laskentatavasta johtuva muutos. Jatkossa mukaan lasketaan sodanajan perustamisjoukot, varusmiehiä ja rajajoukot. Sotatilanteessa nämä joukot olisivat nytkin osa puolustustamme. Laskutavan muutoksen taustalla taitavatkin olla pikemmin puolue- kuin puolustuspoliittiset syyt.

Arvoisa puhemies! On selvä, että Suomen tulee huolehtia omasta uskottavasta puolustuskyvystään. Vihreät ovat sitoutuneet korvaamaan Meri- ja Ilmavoimien vanhentuvan kaluston ja suorituskyvyn, vaikkakaan emme ole sitoutuneet tiettyihin euromääriin. Emme myöskään ole sitoutuneet mihinkään sellaiseen rahoitukseen, jossa puolustushankinnat rahoitettaisiin leikkaamalla hyvinvointipalveluista. Näin suurissa hankinnoissa päätöksiä ei voi tehdä ota tai jätä -periaatteella. Keskustelussa ei saa sivuuttaa niitä kysymysmerkkejä, joita hankinnoista on herännyt. Tarvitaan aitoja vaihtoehtoja, jotta poliitikoilla on riittävät eväät tehdä päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Selonteossa puhutaan huoltovarmuudesta. Siinä tulisi huomioida myös sodan ja kriisin ajan energiaomavaraisuus, joka turvataan kotimaisten biopolttoainesten ja uusiutuvien energialähteiden avulla. Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa korostui paljon yhteiskunnan kriisinsietokyky eli resilienssi. Maanpuolustustyö tulisikin nähdä nykyistä laajempina käsitteenä. Siihen tulisi ottaa perinteisten maanpuolustusjärjestöjen lisäksi mukaan myös muita toimijoita, jotka ylläpitävät yhteiskunnan kriisinsietokykyä ja näin vahvistavat kokonaisturvallisuuttamme. Maanpuolustustahto ja -taito eivät katso sukupuolta. Selonteossa asetetaan tavoitteeksi naisten määrän lisääminen kriisinhallinnassa. Myös asepalveluksessa tulisi naisten määrää lisätä, ja tämän voisi aloittaa laajentamalla kutsunnat naisiin. Jatkossa tulisi ottaa askelia kohti sukupuolia tasavertaisesti kohtelevaa asepalvelusta.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Arvoisa puhemies! Selonteossa korostuvat puolustushankinnat ja puolustuksen resurssit. Itse puolustuspoliittiset linjaukset jäävät vähemmälle. Tällä hetkellä monenkeskisen yhteistyön sijaan maailmalla korostuvat kahdenväliset sopimukset. Se ei pienelle maalle ole paras vaihtoehto. Onkin hyvä, että Suomi sitoutuu selonteossa aktiivisesti kehittämään Euroopan unionin puolustusyhteistyön pysyviä rakenteita. On Suomen edun mukaista osallistua aktiivisesti EU:n eri hankkeisiin myös puolustuksen ja kriisinhallinnan saralla.

Yhdellä kumppanilla on kahdenvälisessä puolustusyhteistyössä erityisasema sekä meidän vihreiden että puolustusselonteon mielestä. Se on Ruotsi. Yhteistyö Ruotsin kanssa kuitataan kuitenkin valitettavasti vain muutamalla rivillä. Puolustusyhteistyön syventämiselle Ruotsin kanssa ei aseteta selonteossa rajoitteita, ja hyvä niin, mutta sille ei myöskään aseteta tavoitteita. Me vihreät asetamme Ruotsi-yhteistyölle tavoitteita. Meidän tavoitteenamme on lisätä yhteistä koulutusta, samoin puolustusteollista yhteistyötä. Haluamme yhtenäistää huoltovarmuutta, kuten lentokenttien yhteiskäyttöä, kaluston korjaamista ja turvaan viemistä kriisitilanteessa. Me harjoittelisimme ruotsalaisten ja suomalaisten joukkojen toimimista yhden johdon alaisuudessa sotaharjoituksissa, kuten kriisinhallinnassa jo tehdään. Vihreiden tavoite Suomen ja Ruotsin väliselle yhteistyölle on yhteiset turvatakuut sisältävä puolustusyhteistyösopimus, vaikkei se ehken toteudukaan lyhyellä tähtämellä.

Arvoisa puhemies! On syytä sanoa ääneen, että puolustusbudjetin kasvattaminen on aina huono asia ja kertoo osaltaan ulkopoliittikan epäonnistumisesta. Tavoitteena tulee aina olla asevarustelun hillitseminen, siinä kilpailussa kun ei ole voittajia. Ydinaseiden uhka on palannut kansainväliseen politiikkaan. Suomen pitää tukea YK:ta neuvotteluissa ydinaseet kieltävän sitovan sopimuksen aikaansaamiseksi. Meidän on mietittävä, miten Suomi voi olla edistämässä aseistariisuntaa kansainvälisesti tänäkin aikana.

14.43 Markus Mustajärvi vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi kiitos seurantaryhmälle ja erityisesti sen puheenjohtajalle, edustaja Kääriäiselle sujuvasta ja intensiivisestä työstä. Ainakaan ohjausryhmän aktiivisuudesta ei jäänyt kiinni se, että kaikkia meidän perusteltuja kantojamme ei otettu selonteon lopullisessa tekstissä huomioon.

Puolustusselonteko on sävyltään alarmistinen, jopa ruudinkatkuinen. Ihmettelemme, miksi toimintaympäristön kuvauksen lähtökohdaksi ei selkeästi otettu ulkoasiainvaliokunnan mietintöä ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta. Se on kuitenkin viimeisin eduskunnan ilmaisema tahto.

Venäjä on suurvalta, sillä on omat intressinsä. Se toimii niiden mukaisesti, eikä kaikkea pidä hyväksyä, etenkin kansainvälisen oikeuden loukkauksia. Suomen tulee aina tietää, mitä naapurimaassa tapahtuu, mutta Ukrainan ja Krimin tilannetta ei voi sellaisenaan monistaa koskemaan Itämeren aluetta. Turhien uhkakuvien lietsominen ei lisää kenenkään turvallisuutta.

On tärkeää, että selontekoon lisättiin maininta siitä, ettei Suomi salli aluettaan käytettävän vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan. Sen ehtona on yhteistyöhakuinen vakauspoliittika ja uskottava puolustus. Tehtyä lisäystä täytyy tarkastella suhteessa Natoisäntämaasopimukseen, sillä sen tarkoituksena on luoda kehys, kuinka Suomi luovuttaa infrastruktuurinsa, lentokenttensä, satamansa ja liikenneyhteytensä sotilasliiton käyttöön. Suomen tulee entistä aktiivisemmin tukea liennytystä, myös ydinasieliennytystä, ja erityisesti Itämeren alueella.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Suomen vahvan roolin ehtona on sotilaallinen liittoutumattomuus. Se tarkoittaa liittoutumattomuutta myös Ruotsin suuntaan, vaikka puolustusyhteistyöllä Ruotsin kanssa voidaanakin saavuttaa etuja. Kaikissa tilanteissa Suomen tulee tehdä päätökset kansallista liikumatilaa varjellen. Kuinka moni Nato-jäsenyyden kannattaja uskaltaa tänä päivänä sanoa, että on Suomen etu, jos me sidomme itsemme Yhdysvaltain presidentti Donald Trumpin hallinnon kylkeen? Jos me liittoudumme Yhdysvaltain kanssa, kenen kanssa me liittoudumme?

Sotilasliittoon Suomea ajavat etenevät kaikilla mahdollisilla rintamilla, ja se näkyy myös selonteossa. Suomessa järjestetään liki sata kansainvälistä sotaharjoitusta vuodessa. Suomi on solminut kahdenvälisen sopimuksen muun muassa Yhdysvaltain ja Ison-Britannian kanssa. Iso-Britannia johtaa myös JEF-maaryhmää, johon Suomi on liitetty mukaan. Näiden yhteisten nopeiden joukkojen on tarkoitus kyetä operoimaan missäpäin maailmaa tahansa. Myös Northern Group -maaryhmän avulla Suomi halutaan sitoa entistä tiiviimmin Naton rakenteisiin. Mihin unohtui YK:n rooli ja YK:n mandaatti?

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei hyväksy EU:n militarisointia. Kaikkien valtavien EU:n sisäisten ja ulkoisten ongelmien ratkaisuksi haetaan sotateollisen kompleksin rakentamista. Sekö on se liima, joka pitää EU:n kasassa?

Arvoisa puhemies! Puolustuselontekoon liittyen on yritetty hakea mahdollisimman laaja tuki tuleville jättihankinnoille Ilma- ja Merivoimissa sekä puolustusministeriön pääluokan määrärahalisäyksille. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä edellyttää, että näitä kaikkia arvioidaan kokonaisuutena ja ensisijaisesti Maavoimien suorituskyky turvaten. Avointa valtakirjaa me emme anna. Me emme hyväksy korvaavien hävittäjähankintojen määrää, yli 60:tä konetta. Kyseenalaistamme myös esitetyn hinta-arvion, 7—10 miljardia euroa. Jos otetaan huomioon asejärjestelmät ja elinkaarikustannukset, loppusumman saa kertoa vähintään kahdella. Se on yksinkertaisesti liikaa maassa, jossa elämme vieläkin massatyöttömyyden aikaa ja ihmisen perusturvasta leikataan raskaimman jälkeen.

Eilen keskustelimme täällä eduskunnassa sote-uudistuksesta. Sillä halutaan saada aikaan 3 miljardin euron säästö. Se on valtava summa. Hävittäjähankintojen alustavassa hinta-arviossa pelkästään gäppi on tuo 3 miljardia eli enemmän kuin koko puolustusministeriön pääluokan yhden vuoden määrärahat. Supistetun hävittäjämäärän hankintamaa voi olla aivan hyvin Ruotsi. Sillä tavalla lujittaisimme teollista perustaa ja parantaisimme työllisyyttä sekä suomalaisten yritysten tilauskantaa. Jos Merivoimien Laivue 2020 -hankkeen taistelualukset hankitaan, tulee hankinta tehdä kotimaasta. Oleellista on, seilaavatko nämä alukset Itämerellä palvellen kansallista puolustusta vai maailman merillä palvellen jotain muuta herraa. Näissä hankinnoissa Suomen tulee olla terveellä tavalla kansallisesti itsekäs.

14.49 Stefan Wallin r (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Regeringens försvarspolitiska redogörelse är den första i sitt slag då den här gången brutits ut från den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen och avgivits som en separat helhet. Även om förfarandet är nytt finns det goda grunder för att fokusera speciellt på försvaret uttryckligen just nu.

Den 100-åriga republikens försvarsmakt har den största efterkrigstida strukturreformen bakom sig och stora investeringsbehov i speciellt flottan och flygvapnet framför sig. Samtidigt rör de politiska kontinentalplattorna på sig på många håll i världen, ibland i fullständigt otippad riktning. Allt tycks påverka allt — också här uppe i Norden.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Därför är det viktigt att göra en ordentlig omvärldsanalys som bakgrund till de skäl som fortsättningsvis motiverar satsningar på ett trovärdigt försvar. Den här redogörelse är en av tre sådana analyser som kommit på kort tid. Då räknar jag in regeringens Nato-bedömning, samt den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen som regeringen gav förra sommaren och som riksdagen — en märklig brittisk folkomröstning och ett ännu märkligare amerikanskt presidentval klokare — responsdebatterade före julen.

Regeringen, stödd av den parlamentariska uppföljningsgruppen, förtjänar ett erkännande för klarspråk i sina bedömningar. Det finns naturligtvis i dagens läge ingen orsak att hymla då man exempelvis granskar Rysslands maktpolitik, annekteringen av Krim eller aktiviteterna i östra Ukraina.

Dessvärre överdriver regeringen inte heller då den i ingressen till redogörelsen konstaterar att "Man måste bereda sig på att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Finland". Det är trist, men tyvärr realpolitiskt nödvändigt att också en sådan mening måste formuleras år 2017 i det Europa och kring det Östersjöområde vi redan trodde hade blivit en symbol för bestående stabilitet.

Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko annetaan ajankohtana, jolloin Suomen sotilaallinen toimintaympäristö on muuttunut. Selonteossa todetaan, että sotilaallinen toiminta ja sotilaalliset jännitteet Itämeren alueella ovat lisääntyneet, että sotilaallisten kriisien ennakkoarvioitusaika on lyhentynyt ja että kynnys voimankäyttöön on alentunut. Sekään ei ole alarmismia, kun selonteossa todetaan, että "sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen on varauduttava". Juuri siksi Suomi tarvitsee edelleen uskottavan, kansallisen ja ajan tasalla olevan puolustusjärjestelmän ja siihen liittyviä investointeja, jotta — kuten edustaja Kanerva sanoi — emme koskaan enää joutuisi pulaan.

Kriisin aikana Suomeen kohdistuva keinovalikoima olisi varsin laaja. Yhteiskunnan haavoittuvuus on lisääntynyt. Tarvitaan edelleen kaikkien puolustushaarojen valmiutta, käytöstä poistuvien suorituskykyjen korvaamista, tiedustelua mutta myös tehokasta varautumista hybridivaikuttamiseen, jolla joku taho esimerkiksi valheita levittämällä yrittää vaikuttaa kansalaismielipiteeseen ja sitä kautta poliittiseen päätöksentekoon tai poliittiseen prosessiin. Avoimessa tietoyhteiskunnassa tämä on valtava haaste.

Puolustusselonteon konkreettisin osa liittyy meri- ja ilmapuolustuksen suuriin, strategiisiin suorituskykyhankkeisiin ja niiden resursointiin. Laivue 2020- ja HX-hankkeet ovat mittaluokaltaan erittäin merkittäviä investointeja. Selvää on samalla se, että hankinnat tarvitaan, jotta maamme puolustuskyky voidaan turvata.

Maamme turvallisuus ei ole suhdannekysymys, vaan siitä on pidettävä huolta jatkuvasti. Näin teki myös se hallitus, joka vuonna 1992 vaikean talouslaman keskellä teki puolustusministeri Elisabeth Rehnin johdolla ison Hornet-hävittäjähankkeen. Olisi suotavaa, että Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämisestä ja tulevista hankinnoista voitaisiin myös tällä kertaa päättää mahdollisimman suurella poliittisella yhteisymmärryksellä.

Arvoisa puhemies! Suomen kaltaisen maan kannattaa aina harrastaa aktiivista yhteistyötä kaikkien sellaisten rakenteiden puitteissa, joilla on maamme turvallisuutta lujittava vaikutus. Pohjoismainen, käytännönläheinen yhteistyö, bilateraali yhteistyö varsinkin Ruotsin kanssa, EU, Etyj ja syventynyt kumppanuus Naton kanssa ovat esimerkkejä tästä. Selonteossa todetaan, että Suomi pitää yllä mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä ja varmistaa toiminnallaan, että mahdolliselle liittoutumiselle ei muodostu käytännön esteitä. Mah-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

dollinen liittoutuminen vaatii kuitenkin vahvaa selkänojaa kansalaisten keskuudessa, jota myöskin Nato itse edellyttää.

Siksi on tärkeää, että keskustelemme juuri tällä tavalla tässä salissa avoimesti ja suoraan puolustuspoliitikasta sen koko laajuudessaan. Se on eräs 100-vuotiaan tasavallan kypsyyden merkki.

14.54 Päivi Räsänen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on suurelta osin samaa mieltä hallituksen kanssa Suomen puolustuspoliitikasta. On hyvä, että puolustusta kehitetään pitkäjänteisesti tosiasiat huomioiden. Selonteossa tuodaan esille maamme muuttunut turvallisuusympäristö ja lisääntyneet uhkakuvat sekä Puolustusvoimien lisäresurssien tarve ja ensi vuosikymmenelle ajoittuvat suuret kalustohankinnat. Kannatamme puolustusmäärärahojen lisäämistä esitetyllä tavalla. Suuren kalustohankintojen rahoitus johtaa kuitenkin tiukkoihin valtion talousarvioihin ja kenties kasvu- ja vakaussopimuksen sääntöjen rikkomiseen tulevana parina vuosikymmenenä. Siksi hankinnat tulee tehdä perusteellisesti harkiten.

Moni asia on muuttunut siitä, kun edellinen hallitus antoi turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteonsa joulukuussa 2012. Venäjän sotilaalliset toimet Ukrainassa ja laiton Krimin valtaaminen sekä sitä seurannut lännen ja Venäjän välien kiristyminen ovat vaikuttaneet suuresti maamme turvallisuusympäristöön. Yhdysvaltojen uuden hallinnon ulkopolitiikka on yhä hämärän peitossa. Suomen tulee varautua pahimpiinkin kriiseihin mutta samalla toimia rakentavasti osana kansainvälistä yhteisöä, jotta kriisit voitaisiin ratkaista rauhanomaisesti ja jännitteitä lievennettäisiin. Eduskuntaryhmämme yhtyy Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeiseen tavoitteeseen välttää joutumasta sotilaalliseen konfliktiin.

Arvoisa puhemies! Ulkoinen ja sisäinen turvallisuus kytkeytyvät toisiinsa yhä selvemmin. Selonteossa tuodaan esille eri viranomaisten välisen yhteistyön merkitys. Erilaisten kyberkeinojen käytön torjuminen ja hybridiuhkiin varautuminen vaatii laajamittaista yhteistyötä eri turvallisuusviranomaisten ja Puolustusvoimien välillä. Pienellä maalla ei ole varaa tuhlaata resursseja. Yhteiskuntamme on monilta osin haavoittuva, ja uusiin uhkakuviin tulee varautua koko julkishallinnossa. Ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden rajapinta on liudentunut. Rajavartiolaitoksella on suuri merkitys sekä hybridiuhkien torjumisessa että alueellisen koskemattomuuden turvaamisessa. Siksi myös sen resurssit on turvattava. Aktiivinen reserviläistoiminta auttaa säilyttämään valmiuden monien sellaisten infrastruktuurin solmukohtien suojaamiseen, joita vahingoittamalla esimerkiksi sähkön-, lämmön- tai tiedonsiirtoa voitaisiin vakavasti häiritä.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä yhtyy selonteon näkemyksiin kansainvälisestä yhteistyöstä. Syvenevä yhteistyö Ruotsin kanssa on luontevaa ja kannatettavaa, samoin yhteistyö muiden Pohjoismaiden, Naton ja EU-maiden kanssa. Euroopan unionin yhteisvastuulauseke ja keskinäisen avunannon lauseke vahvistavat unionia turvallisuusyhteisönä, mutta puolustusyhteistyö ja turvatakuut ovat kuitenkin kaksi eri asiaa. Suomen julkinen valta ja yksityiset yritykset ovat monenlaisen vakoilun kohteena. Tarvitsemme pikaisesti nykyistä paljon parempaa sotilas- ja siviilitiedustelukykyä ja valvontakykyä. Kiirehdimme tiedustelulainsäädännön muutoksia siten, että sen antamat uudet mahdollisuudet saadaan käyttöön jo tämän vaalikauden aikana. Sotilastiedustelua täydentää yhteistyö muiden EU-jäsenmaiden kanssa.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Arvoisa puhemies! Suomen itsenäisyyden, alueellisen loukkaamattomuuden ja demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen ovat valtiovallan ensimmäisiä ja tärkeimpiä velvollisuuksia. Turvallisuus on jokaisen valtion ydintehtävä. Puolustusvoimiemme toimintakyky tulee ylläpitää ja sitä tulee parantaa. Samalla haluamme muistuttaa huoltovarmuuden, väestön suojaamisen, kyberturvallisuuden, yleisen kriisivalmiuden ja kansallisen yhtenäisyyden merkityksestä maamme turvallisuuden varmistamisessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Alkaa debattivaihe. Sitä kuitenkin edeltää ensiksi ministeri Niinistön 3 minuutin mittainen ensimmäinen vastaus- tai kommenttipuheenvuoro, ja edelleen sen jälkeen pääministerille myös tulen myöntämään puheenvuoron — ja näköjään myös ulkoministerille — ja sen jälkeen sitten siirrytään debattiin.

14.59 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia kaikille eduskuntaryhmille punnituista puheenvuoroista. Niistä näkyi — toki pieniä sävyeroja oli — että maanpuolustus on edelleen yhteinen asiamme. Tiedän esimerkiksi edustaja Mustajärven hyvin maanpuolustusmyönteiseksi mieheksi, jos kohta etenkin hänen ryhmällään, vasemmistoliiton eduskuntaryhmällä, oli hieman eriäviä näkemyksiä maanpuolustuksen kehittämisestä. [Eero Heinäluoma: Normaalia vähemmän!]

Kuten edustaja Kanervakin totesi, emme halua sotaa. Siksi sotilasliittoon kuulumattoman Suomen on huolehdittava turvallisuudestaan. Viisas ulkopolitiikka ja uskottava puolustus kulkevat käsi kädessä. Puolustusta on syytä kehittää pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti. Läpinäkyvä parlamentaarinen valmistelu varmistaa riittävän konsensuksen. Yksi neljän vuoden hallituskausi on liian lyhyt näkökulma puolustuksen kannalta tärkeiden hankkeiden toimeenpanemiseen. Tässä on kyse maratonlajista, niin kuin edustaja Kari totesi. Voi sanoa, että perinteinen suomalainen turvallisuuspoliittinen konsensushakuisuus on kansallinen voimavaramme. [Eero Heinäluoma: Oikein!]

Arvoisa puhemies! Sodanajan joukkojen määrän kasvattamisesta oli joitain väärinkäsityksiä, ainakin edustaja Mikkosella vihreän eduskuntaryhmän puheenvuorossa. Kyseessä ei ole tekninen kikkailu vaan todellinen voimanlisäys paikallispuolustukseen. Nimittäin puolustusselonteon linjauksella perustamisorganisaatiota ei enää jatkossa kotiuteta, kuten nyt tehdään, kun joukot on muodostettu. Perustamisorganisaatio liitetään osaksi laajenevaa paikallispuolustusta. Perustamisorganisaation hyödyntämisellä voidaan vapauttaa muita joukkoja sodanajan ydintehtäviin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän seuraavaksi pääministerille 5 minuuttia ja sen jälkeen myönnän ulkoministerille ja valtiovarainministerille kummallekin 3 minuutin puheenvuorot ja sen jälkeen siirrytään debattiin. Debatin ensimmäinen kierros ryhmittäin käydään 2 minuutin vastauspuheenvuoroin.

15.02 Pääministeri Juha Sipilä: Arvoisa puhemies! Arvon naiskollegat, hyvää naistenpäivää! Linjasimme hallitusohjelmassa, että hallitus laatii sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon että puolustusselonteon. Linjasimme, että ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon valmistelun yhteydessä arvioidaan mahdollisen Nato-jäsenyyden vaikutukset Suomelle. Nämä kolme asiakirjaa on nyt laadittu. Tämä paketti muodostaa erinomaisen pohjan linjauksillemme ja pohdinnoillemme Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoli-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

tiikasta. Valmistelimme nyt lähetekeskusteluun tulleen puolustusselonteon samassa hengessä, joka oli myös hallitusohjelman sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon johtajatuksena. Teimme tekstin, joka on tiivis ja strateginen ja joka kestää aikaa.

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja puolustusselonteko ovat monella tapaa sarselontekoja. Niitä valmisteltiin erittäin hyvässä koordinaatiossa, ja niiden laatimisen pohjana oli yhteinen toimintaympäristöanalyysi. Sen ytimessä oli toteamus siitä, että ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristömme voimakas muutos jatkuu ja tuo muutos on paitsi nopeaa myös osin ennustamatonta. Muuttuvan toimintaympäristömme vuoksi Suomen turvallisuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että pidämme jatkuvasti huolta uskottavasta puolustuskyvystä ja kehitämme sitä edelleen myös uudentyyppisiin haasteisiin vastaamiseksi. Teemme tätä sekä kansallisesti että keskeisten kumppaneiden kanssa. Puolustusselonteon yksi keskeinen viesti onkin: Suomi vahvistaa tämän hallituksen linjauksilla kansallista puolustuskyyä ja tiivistää samalla kansainvälistä puolustusyhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Kansainvälisistä kumppanuusistamme erityisasemassa on yhteistyö Ruotsin kanssa. Tämä yhteistyö on edennyt erinomaisesti. Olemme kirjanneet sekä ulko- ja turvallisuuspoliittiseen että puolustusselontekoon sen, että yhteistyötä tullaan kehittämään ilman ennakkoon asetettuja rajoitteita. Tulemme etenemään sellaista tahtia ja sellaisiin suuntiin, jotka sekä Suomessa että Ruotsissa koetaan hyödyllisiksi.

Suomelle erittäin tärkeää on myös Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kunnianhimoisen kehittäminen. Sille on nyt avautunut uusia mahdollisuuksia, jotka tulee hyödyntää. EU:n kyvykkyyksiä, kuten pysyvää rakenteellista yhteistyötä, on mahdollista kehittää ilman, että luodaan päällekkäisyyksiä esimerkiksi Naton kanssa. Saman aikaan on kiinnostavaa nähdä, miten Atlantin takaa tulleet vetoimuksen Nato-maiden puolustusmenojen nostamiseksi vaikuttavat Euroopassa. Mahdolliset kansallisten puolustusmenojen nostot voivat päätyä hyödyntämään myös yhteisiä EU-hankkeita.

Arvoisa puhemies! Puolustusselonteon keskeinen konkreettinen asia olivat Puolustusvoimien tulevana vuosina tehtävät suuret materiaalihankinnat eli Merivoimien alushankinnat ja Ilmavoimien hävittäjähankinnat. Ne tulevat ulottumaan useiden vaalikausien ajalle. Tämän vuoksi olenkin käynyt hankinnoista keskustelua kaikkien eduskuntapuolueiden puheenjohtajien kanssa, viimeksi eilen. Yhteisenä linjauksena voitaneen todeta, että kaikkien mielestä puolustuskyy vaatii hankintoja mutta niiden rahoitusta ei saa asettaa vastakkain etuuksien tai palveluiden kanssa. Näistä hyvistä keskusteluista haluan esittää puheenjohtajakollegoilleni parhaat kiitokseni.

Strategisten suorituskykyhankkeiden toteuttaminen on Suomen uskottavan puolustuskyyvyn kannalta välttämätöntä. On kuitenkin tärkeää, että niitä ei tehdä yhteiskunnan muun hyvinvoinnin kustannuksella. Yksityiskohtaiset rahoituspäätökset tehdään aikanaan osana julkisen talouden suunnitelmien ja talousarvioiden laatimista. Hävittäjähankintojen sisälöstä päätetään luonnollisesti vasta, kun sen aika on.

Kiitan puolustusministeriä ahkerasta valmistelusta. Molempien selontekojen valmisteluprosessissa tärkeä rooli on ollut myös parlamentaarisella seurantaryhmällä, jonka aktiivisesta ja vahvasta panoksesta haluan lausua kiitokseni. Pidimme selontekojen valmistelussa tärkeänä, että seurantaryhmän ajatuksia kuultiin ja että sen näkemyksiä selonteossa myös huomioitiin. Ulko- ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on kansallisen intressin kysymys.

Arvoisa puhemies! Viime joulukuussa käydyn ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon palautekeskustelun yhteydessä lupasin, että annan kevätistuntokaudella 2017 tiedonannon

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksista. Hyvä ajankohta tälle tiedonannolle voisi olla toukokuu.

15.08 Ulkoasiainministeri Timo Soini: Arvoisa herra puhemies! Tämä puolustuselonteko on syntynyt hyvässä yhteistyössä ulkoministeriön kanssa, ja samoin omalta osaltani lausun kiitokset parlamentaarisen seurantaryhmän työlle. Parlamentaarinen seurantaryhmä on tehnyt hyvää työtä niin ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon yhteydessä kuin myös tämän puolustuselonteon yhteydessä. Kiitän myös ministeri Niinistöä erinomaisesta toiminnasta. Tämä jäi ilmeisesti epähuomiossa pois SDP:n ryhmäpuheenvuorosta, mutta korjaan sen näin nyt varmasti, eikä siitä kukaan loukkaannu. [Naurua]

Kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. Kuitenkaan sotilaallista voimankäyttöä tai sillä uhkaamista ei voi sulkea pois, ja tämä edellyttää Suomelta valppautta muutosten tunnistamisessa, johdonmukaista ulko- ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja laaja-alaisen verkostojen kehittämistä.

Osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan on tärkeää jatkossakin. Olemme pian lisäämässä osallistumistamme UNIFIL-operaatioon vastauksena Ranskan pyyntöön Lissabonin avunantolausekkeen pohjalta. Toinen isompi operaatio-osallistuminen on Irakin Erbilissä, ja se jatkuu. Olemme mukana myös kriisinhallinnan muutoksessa, muun muassa koulutustoiminnan ja kapasiteetin rakentamiseen tähtäävä toiminta on tänään entistä tärkeämpää. Suomi on myös turvallisuuden tuottaja YK-operaatioissa ja muissa kansainvälisissä operaatioissa, joihin me yhdessä sitoudumme.

Arvoisa herra puhemies! Suomelle kansainvälinen puolustusyhteistyö on tärkeä osa ulko- ja turvallisuuspoliittista osallistumistamme, ja tällä tietenkin edistetään myös kansallisen puolustuksen tavoitteita. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja puolustuspolitiikka tähtäävät siihen, että me näitä viisaasti hoitamalla emme ikinä joutuisi sotaan.

15.10 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Kiitos myöskin omasta puolestani ministeri Niinistölle, valtioneuvoston jäsenille mutta sitten myöskin parlamentariselle ryhmälle ja valiokunnille, jotka ovat tehneet tässä kovasti töitä.

Tämä aika tehdä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja puolustuselonteko osui kohdalle valitettavasti siksi, että maailma on mennyt huonoon suuntaan. Me joudumme arvioimaan ympäristöämme ja toteamaan turvallisuusympäristön heikentyneen tilan ja tekemään linjauksia.

Se viesti, jonka me lähetämme maailmalle tämän selonteon myötä, on se, että Suomi huolehtii omasta puolustuksestaan. Tämä on tärkeä viesti, ja siksi meidän täytyy pitää huolta siitä, että meidän puolustuskykymme, niin Maa-, Meri- kuin Ilmavoimilla, on ajan tasalla. Siksi nämä isot hankkeet sekä valmiuden ylläpitoon varattavat lisäresurssit ovat välttämättömiä tässä tilanteessa.

Toinen keskeinen asia oman uskottavan puolustuskyvyn lisäksi on se, että teemme aktiivista kansainvälistä yhteistyötä. Rauhaa, vakautta pidetään yllä tietenkin YK:ssa ja muissa järjestöissä, mutta sen lisäksi meidän täytyy puolustuspolitiikan saralla tehdä hyvää kahdenvälistä yhteistyötä USA:n, Ruotsin, Britannian ja muiden kumppaneidemme kanssa sekä tiivistä, läheistä yhteistyötä Naton kanssa.

Kolmas merkittävä, ja viime aikoina ilahduttavasti esiinnoussut, puolustuksemme kehittämisen muoto on Euroopan unionin lipun alla tehtävä puolustusyhteistyö. Mielestäni Suomen pitää olla mukana kaikissa niissä hankkeissa, joita Euroopan unionin lipun alla teh-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

dään yhteisen puolustuskyvyn parantamiseksi. Se on ehdottomasti Suomen etu. Uskon, että aikanaan Euroopan unioniin liittymispäätöksen takana suurella osalla suomalaisista oli nimenomaan turvallisuus ja sen vahvistaminen Suomessa.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministerin näkökulmasta me tulemme tekemään puoliväliriihessä, jossa tehdään julkisen talouden suunnitelmaa, tähän puolustuselontekoon pohjautuvia ratkaisuja, ja valmiuden ylläpitorahaan, johon puolustusministeriön näkemys on 55 miljoonaa ensi vuodesta lähtien, meidän täytyy katsoa, mihin rahkeet riittävät. Samoin parlamentaarisen, niin sanotun Kanervan työryhmän rahoissa saavutetaan 150 miljoonan taso vuonna 20. Tämän rahan jatkosta pitää pystyä tekemään päätöksiä. Sen lisäksi nyt jo kehyskässä on vuodelle 19 laivaston uusintahankintoihin ensimmäiset rahat varattu, mutta nyt tehtävän kehyskauden viimeiselle vuodelle meidän tulee myöskin varata jo ensimmäiset rahat Hornetit korvaaviin hankintoihin. Meillä on vaikea tilanne, mutta 90-luvulla Suomi pystyi [Puhemies koputtaa] tekemään nämä isot hankinnat vaikeassa taloustilanteessa. Olen sitä mieltä, että me pystymme tekemään ne nytkin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt käymme debattiin. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta. Ensimmäinen puhujakierros käydään äsken ryhmäpuheenvuoron käytänteitten kesken, ja puheenvuorot tässä kierroksessa voivat kestää enintään 2 minuuttia.

15.14 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Juha Sipilän hallitus on ottanut vakavasti tämän turvallisuuspoliittisen ympäristön muutokset, ja tällä vaalikaudella on lisätty resursseja kotimaiseen puolustukseen. Kertausharjoitusten määrää on lisätty, alusvuorokausia ja maastovuorokausia on lisätty ja kalustohankintoihin on satsattu niin ikään. Tämä on erinomainen asia.

Mutta hallitus valmistautuu, kuten koko eduskunta, näihin tuleviin suurhankintoihin, ja oikeastaan haluankin kiittää myönteisestä sävystä, mitä näihin hankintoihin liittyen ryhmäpuheenvuoroissa tuli. Haluaisin kuitenkin vielä kannustaa siihen, että antaisimme vahvan viestin, että kaikki olemme näiden hankintojen takana siinä, että haluamme korvata niin laivuehankinnat kuin haluamme korvata Hornetien seuraajahankinnat tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tässä kohdassa vasemmistoliitolle haluaisin todeta sen, että emme voi rinnastaa näin vahvasti meidän muita peruspalveluita ja meidän Puolustusvoimien hankintoja. Ilman uskottavaa puolustusta, ilman sitä vakuutusta, minkä puolustus meille antaa meidän ulkopoliittikkamme jatkeena, emme tarvitsisi pahimman sattuessa mitään muutaakaan tässä maassa. Valitettavasti se näin on.

Ministeri Niinistö, haluan kiittää teitä hyvästä valmistelusta tämän selonteon suhteen. On hyvä, että nyt paikallisjoukkoihin satsataan, on hyvä, että nyt satsataan valmiuden ylläpitoon ja valmiuslainsäädäntöämme tullaan kehittämään niin ikään. Tähän liittyen haluaisinkin kysyä näistä satsauksista, euromääräisistä satsauksista: mitä tällä vaalikaudella vielä tullaan tähän satsamaan, siihen, että valmiusasiamme ovat tässä maassa [Puhemies koputtaa] kunnossa?

15.16 Olli Immonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näin naistenpäivänä on hyvä tilaisuus keskustella naisten osallistumisesta maanpuolustustehtäviin. Naisten maanpuolustustahto on viime aikoina tutkitusti laskenut, ja keinoja naisten maanpuolustustahdon ja puolustustoimintaan osallistumisen lujittamiseksi tarvitaan. Yksi esillä ol-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

leista keinoista olisi kutsuntakirjeen lähettäminen myös kaikille kutsuntaikäisille naisille. Tämä voisi lisätä naisten kokemusta osallisuudesta ja herättää mielenkiintoa maanpuolustusta kohtaan. Naapurimaassamme Ruotsissa otettiin viime viikolla uudelleen käyttöön molempia sukupuolia koskeva osittainen asevelvollisuus. Meillä Suomessa ei ole tällä hetkellä tarvetta molempiin sukupuoliin ulottuvan asevelvollisuuden käyttöönotolle.

Perussuomalaisten mielestä hyvä tapa maanpuolustustietoisuuden lisäämiseksi olisi esimerkiksi puolustusjärjestelmämme opetuksen sisällyttäminen osaksi toisen asteen koulutusta. Tällöin myös ne nuoret, jotka eivät osallistu varusmiespalvelukseen, saisivat riittävät tiedot puolustusjärjestelmästä ja tietopohjaa, joka tukisi päätöksentekoa varusmieskoulutukseen osallistumisesta. Kysyisinkin arvoisalta puolustusministeriltä: millaisia keinoja te näette siihen, että nuorten ja erityisesti naisten maanpuolustustahtoa ja -valmiutta saataisiin Suomessa vahvistettua nykyisestä?

15.18 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomi ei saa olla missään olosuhteissa läpikulkumaa, ja on äärettömän tärkeää, että me eri muodoissa kykenemme antamaan muulle maailmalle selvän merkin siitä, että me itse huolehdimme omasta koskemattomuudestamme, omasta suvereniteetistämme. Se on meille perusarvo. Jotta tämä tehdään, puolustuselonteossa esitetyt toimenpiteet ovat ehdottoman välttämättömiä, tuettavia ja kannatettavia. Tämä on tärkeä linjaus Suomelle.

Kun me haluamme antaa merkin lähiympäristöllemme ja muulle maailmalle siitä, että Suomi täyttää velvoitteensa paitsi itseään kohtaan myöskin kansainvälisesti, niin minusta on hyvä myöskin ymmärtää tämän asian luonne siinä valossa, että Suomi kertoo omasta puolustusratkaisustaan ja siitä, kuinka paljon me olemme valmiit uhraamaan puolustukseemme rahaa, kansallisia voimavarojamme, tällä bkt-osuuslaskelmalla.

Mielestäni on nykyisen laskutavan valossa ongelmallista, että me annamme falskin, väärän ja aliarvioivan kuvan siitä, kuinka paljon Suomi on valmis satsaamaan puolustukseensa: virallisissa tilastoissa 1,2 prosenttia. Se ei ole totta, sillä päinvastoin kuin muut maat maailmalla me emme laske tähän mukaan sellaisia kustannuseriä, jotka mukaan ottamalla meidän bruttokansantuoteosuutemme olisi huomattavasti korkeampi — se olisi lähellä 2 prosenttia. Sen lisäksi, jos otetaan huomioon nämä muut laskelmassa huomioon otettavat eli materiaalihankinnat, niin me tulemme kevyesti sille tasolle, jota pidetään länsimaissa sellaisena tasona, että kaikki itseään kunnioittavat maat näin tekevät. On kysymys laskutavan muutoksesta ja signaalin [Puhemies koputtaa] antamisesta lähiympäristöllemme ja muulle maailmalle siitä, että Suomi on tosissaan.

Kysyn, puolustusministeri, teiltä: [Puhemies koputtaa] kannatatteko tämän ajatuksen läpivientiä?

15.20 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Heti puheenvuoroni alussa haluan kiittää puolustusministeri Niinistöä ja pääministeri Sipilää tästä yhteistyöstä, jota olemme tehneet seurantaryhmässä ja nyt jatkamme työssämme valiokuntakäsittelyssä. Suomi on pieni maa, ja tämän pienen maan yksi ehdoton hieno piirre on parlamentarismi, ulko- ja turvallisuuspolitiikassa erityisesti. Se on ollut meillä pitkä linja viime sotien jälkeen. Yksimielisyyttä on haettu ja yksimielisyys on ollut tämän pienen kansan, pienen maan ja, voi sanoa, koko Pohjolan iso etu.

Oli hienoa alkupuheenvuoroissa kuulla, että yleinen asevelvollisuus nauttii Suomessa laajaa hyväksyntää. Kukaan tässä salissa ei ole esittänyt yleisestä asevelvollisuudesta luo-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

pumista. Ruotsissa tähän päädyttiin silloisten porvaripuolueiden ollessa enemmistössä ja sosiaalidemokraattien äänestäessä yleisen asevelvollisuuden puolesta mutta valitettavasti hävitessä. Ruotsi on palaamassa tältä tieltä toivottavasti nyt yleisen asevelvollisuuden suuntaan vahvemmin tällä hetkellä, tietenkin ensi askeleita vasta ottaen.

Kysyn tässä yhteydessä pääministeri Sipilältä tähän uskottavaan puolustukseen liittyen. Puolustusministeri Niinistö omassa puheenvuorossaan nosti sodanajan joukkojen lisäyksen, 50 000 henkilön lisäyksen, vahvana satsauksena maan puolustamiseen ja käytti ilmaisua "sodanajan joukkojen kasvattaminen". Minulla on kädessä Ruotsin tv:n haastattelu, jossa tasavallan presidentti, ylipäällikkö, sanoi, että Suomi ei kasvata sodanajan joukkoja vaan kyseessä on enemmänkin laskentatavan muutos. Kysyn teiltä, pääministeri: kumpaan Niinistöön meidän on uskominen?

15.22 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten tämä keskustelu on osoittanut, sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta että myös puolustuspolitiikasta vallitsee varsin laaja yhteisnäkemyksessä salissa, ja se on hyvä asia, sillä pienellä maalla on syytä olla yhteinen linja näissä kysymyksissä. Totta kai joitakin sävyerojakin oli, mutta kaiken kaikkiaan meillä on hyvin yhteinen näkemys.

Tässä puolustusselonteossa on linjattu paljonkin erilaisia kansainvälisen yhteistyön muotoja, mitä meillä on. Meillä on paljon kahdenvälisiä sopimuksia, ja meillä on useinkin eri maan kanssa erilaista yhteistyötä menossa. Mutta Ruotsi nostettiin tässä nyt ensimmäisen kerran hyvin vahvasti esiin. Se on tämän selonteon uusi linjaus. Ruotsi nousi esille vahvasti useissakin ryhmäpuheenvuoroissa. Ruotsi on myös itse ilmoittanut olevansa halukas käymään perusteellisesti läpi kaikki yhteistyön mahdollisuudet Suomen kanssa. Valitettavasti tässä selonteossa hallitus ei ole linjannut, mihin kaikkeen se on itse valmis ja miten etenemään tämän yhteistyön merkeissä, muuten kuin yleisesti vain todennut, että aktiivisesti. Kysyisinkin: millaisia konkreettisia suunnitelmia hallituksella on Ruotsi-yhteistyön tiivistämiselle ja millaisella aikataululla?

15.23 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusministeri Niinistö, te olette aiemminkin luonnehtinut minua, että olen maanpuolustushenkilö ja Nato-kammoinen, ja totean, että minua tuskin koskaan yhdessä virkkeessä on kehuttu noin paljon. [Naurua] Siitä olen kiitollinen.

Mutta edustaja Savolalle: Ei meillä ole mitään muuta rahaa kuin yhteinen omaisuus, siitä syntyvät tulot, velkarahat tai sitten muut verotulot. Kaikki valtion budjetissa olevat menot rahoitetaan näillä, olivatpa ne sitten sosiaali- ja terveystalouden menoja tai puolustusmenoja. Siitä ei pitäisi olla kenelläkään epäselvyyttä.

Mutta tätä maanpuolustustahtoa ja -henkeä on monenlaista. Minä muistan aina sen, kun olin kertausharjoituksissa ja sen kertausharjoituksen johtaja sanoi koko porukan kuullen, että parasta maanpuolustusta on hyvin hoidettu sosiaalipolitiikka eli se, että tämä maa on semmoinen, että mahdollisimman moni kokee tämän puolustamisen arvoiseksi, että se jää tuleville sukupolville vähintään yhtä hyvässä kunnossa, mitä se on tänä päivänä. Jokainen siihen työhön voi antaa panoksensa myös ilman aseita. Suomalaiset upseerit ovat ammattitaitoisia ja osaavia asiantuntijoita, mutta se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki, mitä he esittävät, pitäisi poliitikkojen hyväksyä. Muistamme 90-luvulta taisteluhelikopterihankinnat, joita ajettiin, mutta onneksi suomalaiset poliitikot ampuivat nämä helikopterit alas. [Välihuutoja] Se osoitti sen, että paitsi asiantuntijaratkaisuja nämä ovat myös poliittisia va-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

lintoja, ja sitä ei tässä salissa eikä myöskään ministeriaitiossa pidä koskaan unohtaa. [Eduskunnasta: Olipas hyvin puhuttu!]

15.25 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Jag tycker att det ännu finns orsak att berömma tonfallet och realismen i det här dokumentet. Omvärldsanalysen är gjord på ett mycket mångsidigt sätt och man använder klarspråk, vilket naturligtvis är viktigt i dagens läge. Ändå är jag lite förbryllad över det sätt på vilket man ändå lyckas låta påskina att den krigstida styrkans volym ökar från 230 000 till 280 000. Det känns lite som att man så att säga skulle blåsa upp ett befintligt saktillstånd med varm luft utan att de facto göra hemskt mycket förändringar i själva substansen.

Puhemies! Tosiaankin tämän selonteon sävy ja myöskin se tapa, millä se syntyi, ansaitsevat edelleenkin tunnustuksen. Olen prosessiin tyytyväinen.

Mutta minua hieman vielä askarruttaa tämä tapa, jolla päästään tähän sodanajan joukkojen lukumäärään 280 000. Silloin, kun määrä laskettiin 230 000:een muutama vuosi sitten, se herätti aika paljon keskustelua. Nyt tuntuu pikkasen siltä, että tähän olemassa olevaan asiantilaan ikään kuin puhalletaan vähän kuumaa ilmaa, jotta tämä luku nyt nousee tälle esitetylle tasolle. Hyvä, jos näin on, että siihen liitetään jo olemassa olevia joukkoja. Tässä puhutaan kuitenkin paikallisjoukoista, puhutaan tietyn koulutustason saavuttaneista varusmiehistä ja myöskin rajajoukoista. Näitten olemassaolossa ei ole kovinkaan paljon uutta, olkoonkin, että varusmiehet otetaan nyt ehkä vähän toisella tavalla mukaan tähän volyyymiin. Vielä haluaisin saada vähän valaistusta siihen, mikä on se tapa, jolla tosiasiallisesti päästään tähän 280 000:n lukumäärään.

15.27 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Selonteossa todetaan, että Venäjä panostaa materiaalisessa kehittämisessään miehittämättömiin ilma-aluksiin ja robotiikkaan. Tulevissa sotilaallisissa konflikteissa lisääntyneekin keinoälyn ohjaamien robottien käyttö, toimivat ne sitten maalla, ilmassa tai vedessä.

Puolustusteknologian tutkimus- ja kehittämistoiminnan kokonaisrahoitusta tulisi nostaa. On ikävää, että hallitus kohdisti leikkauksensa nimenomaan Teknologian tutkimuskeskus VTT:hen ja Tekesiin 140 miljoonalla eurolla, mikä omalta osaltaan vähentää näitä mahdollisuuksia kehittämiseen. On välttämätöntä olla aktiivisesti tässä kehittämistyössä ja mukana myös Euroopan unionissa puolustusteknologian tutkimusyhteistyössä ja yhteishankinnoissa.

No, toinen asia, josta näissä Venäjän kehittämiskohteissa täällä on maininta, liittyy digitaalisiin tiedustelu- ja johtamisjärjestelmiin. Sotilas- ja siviilitiedustelua koskeva lainsäädäntömme on todellakin tällä hetkellä puutteellinen, ajasta jäljessä verrattuna muihin Pohjoismaihin ja verrattuna kaikkiin naapurimaihimme. Tässä vetoan kaikkiin eduskuntapuolueisiin, että yhdessä tämän korjaisimme vielä tällä vaalikaudella. Tiedustelulakien avulla kyettäisiin varmistamaan, että valtion ja Puolustusvoimien johdolla on käytössään paras mahdollinen tietopohja sotilaallisiin uhkiin liittyvässä päätöksenteossa. Samalla saisimme mahdollisuuden selvittää ulkopuolelta tulevia verkkohyökkäyksiä ja turvata ennakkoarvotuskukymme.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jatkamme vastauspuheenvuoroja nyt minuutin mittaisina.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

15.29 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuudella on kolme perustaa:

Sellainen ulkopolitiikka, joka pitää meidät konfliktien ulkopuolella, toimii konfliktien ennaltaehkäisemiseksi ja pitää huolen siitä, että Suomen aluetta ei käytetä kenellekään vihamielisiin tarkoituksiin.

Toinen on sitten tämä riittävä puolustuskyky, jota tässä erityisesti käsitellään. Se on välttämätöntä.

Ja kolmas on se, että Suomi on sellainen yhteiskunta, jossa ei ole sellaisia eriarvoisuuksien tai muuhun perustuvia jakolinjoja, joita ulkopuolelta voitaisiin käyttää hyväksi. Tämän merkitystä ei todellakaan voi yliarvioida. Siksi on tärkeätä, että jakolinjoja ei ole myöskään tämän selonteon käsittelyssä. Meillä oli erinomaisen hyvä yhteistyö ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon käsittelyssä, ja jos se samassa hengessä kuin seurantaryhmässä toteutuu myös tämän selonteon käsittelyssä, uskon, että [Puhemies koputtaa] lopputuloksesta saadaan hyvä.

15.30 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän pääministeri Sipilää siitä, että hän loi tähän vähän tätä kansainvälistä perspektiiviä Ruotsi-yhteistyön ja EU-yhteistyön kautta.

Ajattelen niin, että mikä tahansa Suomeen kohdistuva uhka on myöskin uhka Pohjoismaita kohtaan, se on myös uhka Euroopan unionia kohtaan, ja kaikissa tällaisissa uhkatilanteissa yhteistyö on erittäin merkityksellistä. Nyt Ruotsin kanssa on edetty käytännön askelin, mielestäni varsin hyvin ja varsin pitkälle, mutta tietysti herää kysymys, pitäisikö olla sellaista sopimukseen perustuvaa yhteistyötä, jolloin sitten kriisiolosuhteissa, jopa mahdollisissa ääriolosuhteissa sodan aikana, tietäisimme, että Ruotsin kanssa se toimisi.

Euroopan unionin kanssa meillä on ikään kuin sopimuksellinen pohja, Lissabonin sopimus, mutta ei taas tätä käytännön etenemistapaa, ja siellä nämä rakenteellisen yhteistyön mahdollisuudet pitäisi täysin hyödyntää. Ja varsinkin kun on ilmeistä, että Saksa tulee lisäämään puolustusbudjettia, niin pitäisi miettiä, mitä uutta siitä voitaisiin EU-toiminnoille saada. Mielestäni nämä perspektiivit pitäisi pitää tässä mielessä.

15.32 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu osoittaa laajaa yhteisymmärrystä puolustuspolitiikan tulevaisuudesta. Vivahde-eroja tietysti on, mutta kuuluu ollakin. Monet ovat korostaneet parlamentaarisen valmistelun, siihen mukaan luettuna seurantaryhmän työn, merkitystä. Seurantaryhmään aloitti työnsä vuoden 2016 alussa.

Jatkoa silmällä pitäen viittaan kahteen asiaan.

Voisi olla hyvä, että kaikki turvallisuuteen liittyvät samaan aikaan tehtävät selonteot rakentuisivat yhteiseen turvallisuusympäristöanalyysiin — varsinkin, kun ulko- ja turvallisuuspolitiikka liittyvät toisiinsa niin saumattomasti, ja myös arvaamattomalla tavalla, kuten täällä on puhuttu.

Ja toisekseen voisi olla hyvä, jos kaikkia selontekoja seuraamassa olisi kutakuinkin sama parlamentaarinen seurantaryhmä. Tulokset ovat sitä parempia, mitä avoimemmin toimitaan, sillä luottamus seurantaryhmän ja hallituksen välillä on ihan a ja o. [Puhemies koputtaa] Nyt se meni 8 miinuksen mukaisesti eli kohtalaisen hyvin, vuotojakaan ei ollut. [Naurua]

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

15.33 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime aikoina on yhä enemmän kiinnitetty huomiota siihen, että on valhepropagandaa ja pyrkimystä vaikuttaa muun muassa kansakuntien vaaleihin ja moniin tärkeisiin toimintoihin. Kysyn ministereiltä: onko Suomi riittävän jalkeilla näissä kysymyksissä?

15.33 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on käyty jonkun verran keskustelua sodanajan joukkojen vahvuudesta ja laskentatavan muutoksesta, ja monelle on herännyt kysymys, onko tässä puolustusministeri Niinistön paljon hehkuttamassa joukkojen määrän kasvattamisessa ollut kysymys pikemminkin puoluepolitiikasta kuin puolustuspolitiikasta. Puoluepolitiikan nimissä halutaan isompia lukuja kuin mitä tosiasiassa puolustuspolitiikka näyttää.

Arvoisa puhemies! Täällä on sanottu, että puheenvuoroissa on lähinnä sävyeroja — oli niissä jossain määrin myös euromääräisiä eroja. Jos ajatellaan esimerkiksi tätä hävittäjä-hankintaa, niin puhutaan noin 15—20 prosentista meidän vuosittaisesta budjetista ja päälle tietysti elinkaarikustannukset. Ja kyllä nyt pitää miettiä, että meillä pitää olla vahvat Puolustusvoimat mutta meillä pitää olla myös maa, jota puolustaa, ja se tarkoittaa sitä, että nyt pitää arvioida kriittisesti näin suuria hankintoja, koska meidän pitää huolehtia hyvinvointivalttiosta. Mihin me tarvitsemme Puolustusvoimia, jos meillä ei ole jäljellä leikkausten jälkeen hyvinvointivalttiota, jota puolustaa?

15.35 Veera Ruoho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusmenojen kasvun tarve ei voi johtua Suomen osalta huonosti hoidetusta ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, vaikka niin vihreiden ryhmäpuheenvuorossa vähän vihjailtiin. Euroopassa panostetaan maittain yhä enemmän varoja kansalliseen puolustukseen. Se ei voi johtua Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Päinvastoin, meillä on erittäin taitava ja diplomaattinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen johto, mikä on äärimmäisen tärkeää pienelle maalle, kuten on myös se, että tämä hallitus puolustusministeri Jussi Niinistön johdolla on ripeästi tarttunut toimeen puolustuskykymme ajantasaistamiseksi ja edelleen kehittämiseksi.

Kiitän niitä aiempia puheenvuoroja, joista välittyi yhtenäinen ymmärrys siihen, että itsenäisen 100-vuotiaan Suomen puolustuskyvyn tulee olla uskottava — juurikin kuten valiokunnan puheenjohtaja Kanerva tiivisti — että varaudumme siksi, että emme koskaan so-
taan joutuisi.

Haluaisin vielä nostaa edustaja Haaviston tärkeän asian siitä, että meillä puolustuskykymme [Puhemies koputtaa] toimintakyvyn ylläpitämisessä on tärkeää kansainvälinen yhteistyö.

15.36 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puolustuspolitiikan ensisijainen tehtävä on turvata rauhaa, ja tähän paras keino on ulkopolitiikan hyvä hoito. Tästä syystä meidän ryhmäpuheenvuorossamme jo viitattiin siihen ajatukseen, että pitäisikö ehkä palata takaisin siihen malliin, jossa ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja puolustuspoliittinen selonteko olisivat yksi. Näin meillä olisi yhtenäinen kuva, mistä lähdetään tekemään, ja myöskin samaan aikaan peilattaisiin koko ajan tätä ulkopoliittista tilannetta puolustuksen erilaisiin asioihin. Tässä linjana tulee olla "enemmän vaikuttamista, vähemmän varautumista".

Toivon, että nyt kun valiokuntakäsittely alkaa, siellä arvioidaan erityisesti Britannian tilanne, joka on brexitin kautta ihan erilainen kuin silloin, kun tätä analyysia tehtiin, USA:n

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

vaikuttava tilanne koko Euroopan osalta ja toisaalta yhteistyö Euroopan unionin kanssa [Puhemies koputtaa] puolustuksessa, joka on yhä merkittävämpää.

15.37 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! I centerns gruppanförande riktades det skarp kritik mot försvarsreformen och de garnisoner som stängdes. Nu antar jag att det betyder att centern vill öppna dem igen, och då frågar jag i så fall om det också är hela regeringens syn. Och varifrån ska man då i så fall hitta de 120 miljoner som har inbesparats genom manövern?

Eli onko keskustan tahto se, että nämä varuskunnat avataan uudestaan, ja mistä siinä tapauksessa löydetään ne 120 miljoonaa euroa?

Toinen kysymys liittyy maanpuolustustahtoon. Yhtenäinen kansakunta, jossa jokainen kokee olevansa osallisena, tietenkin lisää maanpuolustustahtoa. Syrjäytyminen heikentää sitä. Miten näette, ministeri Niinistö, syrjäytymisen vastaisen työn osana maanpuolustustahdon rakentamista ja ylläpitoa?

15.38 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee varuskuntien lakkauttamiseen tuolla menneellä vaalikaudella, niin kyllä se kova pala oli. Missä se erityisesti näkyy, niin se näkyy myös maanpuolustustahtoon liittyvissä kysymyksissä. Onneksi tämä hallitus on nyt korjannut tätä asiaa ja on saatu kertausharjoituksiin lisää, on panostettu näihin perusasioihin maanpuolustuksessa, jotta olemme päässeet tässä asiassa eteenpäin.

Tämä määrärahakysymys täällä jonkin verran puhututtaa, vasemmiston puheenvuoroissa enemmänkin. Kyllä meidän pitäisi nyt täällä kuitenkin luoda se yhtenäinen linja siitä, tuoda se signaali ulospäin, että nämä isot hankinnat me haluamme toteuttaa. Ne ovat valtavia hankintoja ja euromääräisesti suuria. Kysyisinkin pääministeri Sipilältä, kun te olette tätä neuvotelleet ja vieneet eteenpäin eduskuntapuolueiden puheenjohtajien kanssa: Kuinka tämä jaksotus tulevana vuosina näitten suurien hankintojen [Puhemies koputtaa] kohdalla tulisi menemään? Emmehän me tätä koko summaa kerralla maksaisi?

15.39 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mitä me haluamme puolustaa, on suomalainen yhteiskunta, ja näen, että demokratia, sananvapaus, korruptoitumattomuus, hyväksyttävä, järjestellinen tulonjako, nämä ovat niitä asioita, joitten puolesta kannattaa tehdä työtä. Puolustusvoimauudistus tehtiin viime vaalikaudella, ja puolustusvoimat oli se hallinnonala, joka teki sen, mitä piti tehdä, nurisematta. Puolustusmateriaalihankintoja jouduttiin myöhäistämään, tekemään supistuksia. Kysyn ministeri Niinistöltä: saadaanko Maavoimien kyky nyt näillä supistuksilla ja näillä rahoilla, mitä tässä esitetään, sille tasolle, että se on hyvä? Nyt selonteossa sanotaan, että se on tyydyttävä. On puhuttu esimerkiksi varastojen kannibalisoinnista. Paperilla tavaraa voi olla varastossa, [Puhemies koputtaa] mutta osaa varaosista joudutaan kierrättämään operatiivisessa harjoituskäytössä olevan kaluston kanssa.

15.40 Jyrki Kasvi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kylmän sodan päätyttyä puhuttiin rauhan osingoista, kun kuumen sodan uhka väistyi Euroopan yltä. Valitettavasti Krimin miehitys ja Ukrainan sota ovat osoittaneet, että suojasää oli tilapäistä, ja se näkyy myös Suomen ympäristössä. Nykyaikaiset asejärjestelmät ovat huipputeknologiaa ja

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

hinta sen mukainen. Maa-, Ilma- ja Merivoimien kaluston uusimisen hintalappu on valtava. Lisäksi pitäisi perustaa uusi aselaji kyberrintaman puolustamiseksi. Vielä vuonna 2004 ihmettelin puheessani, miksi ei selonteossa silloin edes mainittu kyberpuolustusta, mutta nyt se saa ansaitsemansa huomion. Suomen kaltainen teknologisesti edistynyt maa on helppo lamauttaa kyberaseilla laukaustakaan ampumatta. Näitä aseita on jo testattu Ukrainassa. Tulevaisuudessa haavoittuvuus vain pahenee. Mutta valitettavasti toisin kuin näissä toisissa aselajeissa kyberpuolustuksen kehittämiseksi ei vielä anneta hintalappua. Ei kyberpuolustukseenkaan rakentaminen ole ilmaista.

15.41 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tuomioja puhui maanpuolustuksen ja Suomi-hevosien kolmesta tukijalasta, ja minulla olisi tässä neljäskin tukijalka hevoselle tarjottavana. Konkreettinen varustelu on tarpeen, mutta se ei yksinään toimi ilman moraalista selkärankaa. Me emme voi unohtaa sitä tosiasiaa, että ilman Jumalan ihmeitä Suomi ei olisi Suomi toisen maailmansodan myllerryksessä. Sota-aikana ei ollut varaa eikä syytä työntää pois Jumalaa yhteiskunnasta eikä ole nytkään, ja siinä mielessä haluan tuoda esille tämän, että näin pienen maan, mikä Suomi on, ei pidä unohtaa kristillisiä juuriaan ja muistaa, mistä se turva tulee sitten, kun se tiukka paikka joskus mahdollisesti eteen on tullakseen. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Olisin halunnut kysyä vielä ministeriltä sitä, kun perinteinen vastakauppa ei onnistu nykypäivänä enää mutta teollinen yhteistyö mahdollistaa nämä vastakaupat käytännössä, millä tavalla me voimme tällä vastakauppamentaliteetilla saada mahdollisimman paljon hyötyä suomalaisille yrityksille ja sitä taloudellista selkärankaa, kun teemme näitä hankintoja.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Uotila, Henriksson, Lindtman, Östman, Pakkanen ja Kopra ja sen jälkeen ministereille vastauspuheenvuorot.

15.42 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Orpo ei käsitellyt pitemmällä aikavälillä näitä taloudellisia vaikutuksia. Kun tämä tulee valtiovarainvaliokuntaan lausunnolle, niin toivottavasti valtiovarainvaliokunta käsittelee myös sitä. Nämä ehdotetulla tavalla 1,2 miljardia, 7—10 miljardia tulevat aiheuttamaan vuositasolla vähintään miljardin leikkaus- tai sopeutustarpeen tai sitten 3—4 prosentin pysyvän velkaantumisasasteen nousun. Tämä on ihan vakava paikka, [Hälinää] mitkä nämä taloudelliset vaikutukset tulevat olemaan. Aina, kun vasemmisto täällä vaatii pieniä parannuksia heikompiensa asemaan, niin huoli velkaantumisesta ja velkaantumisella kauhistelu on oikean laidan argumentti näitä pyyntöjä vastaan. Nyt kukaan ei kanna huolta näistä talouden suurista luvuista, jotka konkretisoituvat 20-luvun toisella puoliskolla.

15.43 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Så här på internationella kvinnodagen kan vi konstatera det, att skulle man ha fler kvinnor med vid bordet när man löser konflikter i världen, så skulle vi behöva mindre resurser — i alla världens länder — till krigsmateriel.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Elikkä näin naistenpäivänä voisi todeta, että jos naiset otettaisiin mukaan, kun konflikteja ratkotaan ympäri maailmaa, me tarvitsisimme vähemmän resursseja juuri materiaalihankintoihin ympäri maailmaa. Mutta tilanne nyt ei valitettavasti ole tämä.

Arvoisa puhemies! Totean, että tässä on hyvin otettu esille, miten tärkeää yhteistyö Ruotsin kanssa on, ja se on erittäin hyvä, että tässä on todettu suoraan, että Suomi ja Ruotsi syventävät puolustusyhteistyötään, eikä sille aseteta ennakoon mitään rajoitteita. Tämä on erittäin hyvä asia. Mutta nyt mietin myös, miten on esimerkiksi muitten Pohjoismaitten ja varsinkin Norjan kanssa. Näkeekö ministeri Niinistö, että olisi myös syytä vähän syventää sitä yhteistyötä Norjan kanssa?

15.45 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy yhtyä niihin kiitoksiin, joita täällä on esitetty. Yksimielisyys näin tärkeästä linjasta on erinomaisen arvokasta, ja hyvä yhteistyö yli parlamentaaristen rajojen puolustuspolitiikan saralla on tärkeää, koska, kuten edustaja Kari sanoi, kyse on maratonlajista. Aktiivinen ulkopoliittikka, kansainvälinen aktiivinen yhteistyö ja tähtäin siihen, että harjoitamme vakauspolitiikkaa Itämeren alueella, on tärkeitä uskottavan puolustuksen ohella.

Arvoisa puhemies! Ruotsi-yhteistyön tiivistämisen tilaisuus olisi nyt otollinen. SDP on valmis tiiviimpään yhteistyöhön Ruotsin kanssa, ja ehkä se, mitä tässä olisi jäänyt vielä kaipaamaan, on näkemyksellisempää linjausta. Kun maamme turvallisuuspoliittiset ja ulkopoliittiset tavoitteet siinä, että pyrimme vakauttamaan tilannetta Itämerellä, ovat yhteiset, niin olisi ehkä kaivannut hieman näkemyksellisempää otetta myös resurssien käytön kannalta tässä Suomi—Ruotsi-yhteistyössä.

15.46 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsenäinen ja vahva puolustus on hyvä asia, ja yhteistyön tekeminen muiden maiden kanssa on myös hyvä asia. Mutta vaikka EU-maiden keskinäinen avunanto on kirjattu Lissabonin sopimukseen, on syytä muistaa, että EU ei ole puolustusliitto eikä sillä ole samanlaisia mahdollisuuksia vastata sotilaalliseen hyökkäykseen kuin esimerkiksi sotilasliitto Natolla. Suomi on haikaillut EU:n yhteisen puolustuksen perään Naton ulkopuolisena maana. EU ei ole minun ymmärtääkseni perustamassa yhteistä armeijaa. Sen sijaan se alkaa koordinoida kansallisia puolustussuunnitelmia ja se aikoo lisätä yhteistyötä muun muassa asehankinnoissa.

En fråga till minister Niinistö: Är ni övertygad om att Finland skulle få försvarshjälp från EU ifall vi befinner oss i en fara?

Kysyn ministeri Niinistöltä: uskotteko te oikeasti, että EU:lta on odotettavissa konkreettista puolustusapua, mikäli [Puhemies koputtaa] Suomi joutuisi vaaratilanteeseen?

15.47 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itse myös haluan kiittää ministeri Niinistöä ja parlamentaarista ryhmää hyvästä selonteosta ja sen valmistelusta.

Täällä on käyty hyvää keskustelua materiaalihankinnoista, niiden tärkeydestä ja niiden rahoituksesta. Ne ovat tulevaisuuden hankintoja, ja niihin eduskunnan ja tulevienkin eduskuntien täytyy sitoutua.

Asia, mitä täällä ei ole nostettu vielä keskusteluun mutta jonka haluan nostaa, on se, mikä on tällä hetkellä Puolustusvoimien henkilöstön tilanne. Puolustusvoimauudistuksen

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

jälkeen meillä on noin 12 000 vakituisesti armeijassa palkkaa saavaa ihmistä. Mikä on heidän tilanteensa, kun heitä laitetaan kansainvälisiin tehtäviin? Ovatko palkkaussasiat kunnossa, ovatko varusteluasiat kunnossa? Tähän asiaan haluaisin ministeri Niinistöltä kuulla vastauksen.

15.48 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On ilahduttavaa havaita, että koko eduskunta on puhaltamassa tänään täällä yhteen hiileen. Huolena on suomalaisten ja Suomen turvallisuus. Tämä on hyvää keskustelua.

Paljon on puhuttu rahasta nyt tässä, mutta puolustuskykyyn ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa myös muilla keinoin. Edustaja Räsänen otti esiin tämän tiedustelulainsäädännön kehittämisen, ja osaltani tuen tätä hänen huoltaan ja näkemystään siitä, että olisi hienoa kyllä saada uusi lainsäädäntö voimaan jo tämän kauden aikana. Tiedustelisinkin: missä tässä asiassa mennään?

Toinen asia: Kun pohditaan, millä tavoin kriisin syntymekanismi on muuttunut tänä aikana, niin voi olla, että kriisi tulee nopeasti, yllättäen, eikä välttämättä tiedetä, mistä on kysymys, ja on ehkä epäselvää, kuuluuko asia poliisille, Rajavartiostolle vai Puolustusvoimille. Kysynkin: onko näiden viranomaisten työnjako riittävän tarkasti pohdittu siten, että on niin sanottuja päällekkäisyyksiä, ettei tule tällaisia toimivallattomuusmonttuja [Puhemies koputtaa] eli että voidaan aina varmistaa, että voimaa löytyy silloin kun sitä tarvitaan, riippuen siitä, mikä on sen tarve?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tässä vaiheessa ministereillä vastauspuheenvuorot. Totean, että täällä odottaa vielä monta monta vastauspuheenvuoroa. Seuraavana ministereitten jälkeen edustajat Andersson, Heinonen, Essayah ja sitä rataa. Nyt 3 minuuttia riittänee tässä vaiheessa.

15.49 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa herra puhemies! Yritän parhaani mukaan vastata mahdollisimman moneen kysymykseen.

Edustaja Savola kysyi valmiuteen satsaamisesta tällä vaalikaudella. Jatkuvasti tarkistamme lainsäädäntöämme. Miesmuistiin ei näin monia lakihankkeita puolustusministeriössä ole ollut vireillä. Tämän vuoden alusta Maavoimiin on perustettu valmiusyksiköitä, ja valmiuteen ensi vuonna annetaan 55 miljoonaa euroa lisärahoitusta.

Edustaja Immonen kysyi naisten maanpuolustustietouden lisäämisestä — sopiva kysymys näin naistenpäivänä. Tietenkin tässä on kyse siitä, miten saamme nuorille naisille tietoa siitä, että heillä on mahdollisuus suorittaa vapaaehtoinen varusmiespalvelus. Tulevaisuudessa voidaan harkita naisten ottamista mukaan kutsuntoihin, ja miksei myös toisen asteen opetuksessa voi tästä tiedottaa. Se on meille hyödyllistä, että naiset käyvät varusmiespalveluksen. Saamme heistä muun muassa kansainvälisen kriisinhallinnan tehtäviin hyvää ainesta.

Edustaja Kanerva kysyi puolustuksen bruttokansantuoteosuuden laskutavasta. En osaa sanoa, miten nykyiseen laskutapaan on päädytty, mutta asia on selvittämisen arvoinen, jotta kansainvälinen vertailu olisi realistisempaa. Oma laskentaperuste on kuitenkin syytä säilyttää vertailukelpoisuuden vuoksi rinnalla. Tällä hetkellä puolustuksen osuus bkt:stä on noin 1,3 prosenttia, mutta kun Rajavartiolaitos, kriisinhallintamenot, sotilaseläkkeet, varusmiesten sosiaalikulut, nämä kaikki lasketaan mukaan, niin silloin päästään 1,6 tai 1,7 prosenttiin.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Edustaja Mikkonen ja edustaja Lindtman kiinnittivät huomiota Ruotsi-yhteistyöhön. Teemme tosiaan selonteon mukaisesti aktiivista yhteistyötä Ruotsin kanssa, ja tämä käytännön hyvä yhteistyö, harjoittelu on levinnyt Ilma- ja Merivoimien kautta nyt myös Maa-voimiin. Näin rakennamme yhteensopivuutta, näin kasvatamme luottamusta ja näin toimimme siis rauhanaikana, ja jos kriisi koittaa — mikä ei toivottavasti koskaan tapahdu — toivottavasti voimme tehdä yhteistyötä silloinkin, jos poliittiset päättäjät niin Suomessa kuin Ruotsissa niin päättävät tehdä.

Edustaja Henriksson kysyi tähän liittyen Norjasta. Meillä on Norjan kanssa hyvä yhteistyö Nordefcon puitteissa, meillä on huoltovarmuusyhteistyötä, Norjakin on mukana näissä Cross Border Training -harjoituksissa pohjoisessa ilmavoimiensa kanssa, ja tätä harjoitustyötä on syytä jatkaa ja kehittää.

Edustajat Wallin ja Arhinmäki kiinnittivät huomiota sodanajan joukkojen laskutapaan. Olen sitä edellisessä puheenvuorossani jo kommentoinut, mutta on toki aina huomattava, että liikekannallepano ei ole aina täydellinen. Sen ei tarvitse olla aina täydellinen, sillä koko armeijaa ei kannata polkaista kokoon joka risauksesta vaan aina tarpeen mukaan. Sodanajan joukkojen määrä joka tapauksessa kasvaa, ja se on fakta. Se ei ole mielipidekysymys.

Edustajat Kääriäinen ja Paatero kysivät selontekoprosessin mielekkyydestä, tehdäänkö jatkossakin näin vai jotenkin muuten. Sehän on tietenkin seuraavan hallituksen ja seuraavien hallitusneuvottelujen asia, ja nythän on eduskunnassa hyvää aikaa pohtia tulevia käytäntöjä.

Edustaja Adlercreutz kysyi varusmiespalveluksesta tai oikeastaan syrjäytymisestä, ja vastaan siihen, että varusmiespalvelus on keino taistella syrjäytymistä vastaan. Se tarjoaa onnistumisen elämyksiä. Sitä paitsi maahanmuuttajille varusmiespalvelus on parasta koutouttamista.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pääministeri, 3 minuuttia.

15.53 Pääministeri Juha Sipilä: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvin yksituumaisesta keskustelusta. Muutama kysymys oli osoitettu minulle.

Edustaja Kanerva, tähän puolustusministeri jo hyvin vastasi: 1,3 on tällä meidän laskutavallamme. Minusta se olisi järkevää, että mentäisiin sellaiseen laskutapaan, mikä on muillakin käytössä. [Paavo Arhinmäki: Kyllä, sitten nähdään, miten paljon enemmän me käytetään!]

Edustaja Karin kysymys sodanajan joukoista: Se löytyy sivulta 20 puolustuspoliittisesta selonteosta. Se on aika hyvin siellä avattu, mistä nämä luvut koostuvat.

Edustaja Tuomioja, en voisi enempää olla samaa mieltä. Näihin kolmeen asiaan se rakentuu edelleenkin: hyvät suhteet muihin maihin, puolustuskky ja se, että meidän omat asiamme Suomessa ovat kunnossa.

Edustaja Haavisto, Ruotsi-yhteistyö on hyvin käytännönläheistä. Eli me etenemme siellä, me seuraamme sitä, meillä on hyvin selkeät milestonet, miten mennään eteenpäin, ja nyt olemme linjanneet omalta puoleltamme, että emme itse aseta sille rajoitteita. Keskusteluja käydään sitten siitä, missä tulee rajoja, eli sitten sopimus pohjaa täytyy syventää.

No, mitä tulee tähän EU-puoleen, tämä keskustelu oikeastaan lähti vasta viime kesänä käyntiin, sitä on jatkettu nyt melkein jokaisessa Eurooppa-neuvostossa, sitä jatketaan huomenna. Nyt näyttäisi löytyvän yhteisymmärrys sille, että voidaan puolustusyhteistyötä sy-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

ventää. Minusta se on äärimmäisen tärkeää, että päästään ylätasolla tästä kaikkien EU-maiden kanssa yhteisymmärrykseen, myöskin pysyvästä rakenteellisesta yhteistyöstä. Mutta sitten tämän sisällä voi olla moduuleja, joissa on eriytyvääkin kehitystä sillä tavalla, että halukkaat jäsenmaat osallistuvat tähän eriytyvään kehitykseen. Asianomaiset valiokunnat ovat tästä saaneet E-kirjeen, jossa on kerrottu nämä otsikot ja mitä niiden alla on. Me teemme koko ajan virkamiestyönä syventävää työtä näitten sisältöjen aikaansaamiseksi, koska kesäkuun Eurooppa-neuvostossa on tarkoitus sitten tehdä asiasta päätöksiä.

Edustaja Kääriäinen nosti esille yhteisen turvallisuusympäristöanalyysin. Taustalla on yhteinen toimintaympäristöanalyysi, ja sitä on hieman täsmennetty puolustuspoliittisen selonteon vaatimilla asioilla. Minusta se on harkinnan arvoinen asia jatkossa, että meillä olisi yhteinen toimintaympäristökuvaus, jonka päälle sitten nämä analyysit tai selonteot rakentuvat.

Edustaja Savolan kysymys: jaksottuu 13 vuodelle, 2019—2031, ollen enimmillään miljardin tasolla.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja debatti jatkuu.

15.56 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä me olemme vasemmistoliitossa ihan syystä erittäin huolissamme näiden hävittäjien erittäin kovasta hinnasta. Vaikka me kansallisesti Suomessa päättäisimmekin nostaa budjettikehystä tätä velkasummaa vastaavasti, niin ongelmaksi muodostuvat kuitenkin nämä EU:n finanssipoliittiset säännöt ja se, miten ne käyttäytyvät Suomen osalta. Eli mikäli EU-tasolla lasketaan hävittäjiin otettua velkaa mukaan Suomen kokonaisvelkataakkaan ja jos niin Suomessa kuin muualla EU:n tasolla myöskin jatkossa halutaan pitää kiinni näistä sinänsä taloustieteen näkökulmasta erittäin heikosti perustelluista finanssipoliittisista säännöistä, niin kyllähän se silloin luo paineen leikata muista tarpeellisista menoista tai muista tarpeellisista investoinneista. Kyllä me vasemmistoliitossa näemme, että jos velkaa otetaan, niin sitä olisi parempi käyttää työllistäviin hankkeisiin, asuntorakentamiseen, hometalojen korjauksiin. Tässä on nyt riskinä, että tämä kaventaa meidän [Puhemies koputtaa] talouspoliittista kansallista liikkumavaraamme.

15.57 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puolustusselonteko täydentää hyvin ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon, sisäisen turvallisuuden selonteon ja tuon riippumattoman Nato-arvion kokonaisuuden, ja on hyvä, että näihin kysymyksiin on nyt paneuduttu laajalla rintamalla, useammalla eri toimenpiteellä. Haluan yhtyä niihin kiitoksiin, mitä ulkopolitiikan ja turvallisuuspolitiikan hoidosta on annettu Niinistöille sekä ulkoministeri Soinille.

Mutta maanpuolustustahto on laskenut. Onko tätä perattu tai pohdittu ministeriössä, arvoisa puolustusministeri Niinistö, mikä siihen on voinut vaikuttaa, että maata ei välttämättä nyt oltaisiikaan valmiita puolustamaan yhtä ponnekkaasti kuin aiemmin on oltu? Voiko syy löytyä siitä, että uhka on tullut tietyllä tavalla lähemmäksi, tai kenties siitä, että kaikki eivät kokisikaan tätä maata puolustamisen arvoiseksi? Se on tietysti isompi huoli [Puhemies koputtaa] meille kaikille, jos näin on.

15.58 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan omalta osaltani kiittää edustaja Kääriäistä hyvästä puheenjohtamisesta tässä seurantaryhmässä, jonka jä-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

senenä olen ollut. Hän on omalla johtamistyyllillään pystynyt sitomaan sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen että myöskin puolustuspoliittisen selonteon yhteen, vaikka tässä ajallisesti ollaankin tehty työtä yli vuoden ajan.

Arvoisa puhemies! Kysymyksenä koskee kybertoimintaympäristöä. Tässä selonteossa monipuolisesti otetaan kokonaisturvallisuus huomioon ja myöskin kyberturvallisuus tulee hyvin esille, mutta siitä huolimatta tuntuu, että meillä ei oikeastaan anneta varsinaisesti vastauksia siihen, millä tavalla meillä tällä hetkellä varaudutaan erilaisiin kyberuhkiin ja millä tavalla me pystymme suojaamaan meidän yhteiskuntaamme [Puhemies koputtaa] muun muassa siltä, että siviiliyhteiskunnan kautta voidaan vakavalla tavalla lamauttaa yhteiskunnan eri toimintoja. Olisin halunnut kuulla tästä nytten puolustusministeri Niinistöltä tarkempaa selontekoa.

16.00 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa. Minuakin ehdottomasti kiinnostavat nämä kyberuhkat, hybridiuhkat ja laiton tiedustelu, ja tietenkin näihin on vastattava tehokkaasti. Nyt ei todellakaan niin ole. Sotilas- ja siviilitiedustelulainsäädännön on oltava ja se on saatava ajan tasalle, vieläpä viipymättä. Minä kyllä vetoan kaikkiin eduskuntapuolueisiin, että myös tämä lainsäädäntö saadaan tällä kaudella valmiiksi.

Suomeen perustettava Euroopan hybridiosaamiskeskus parantaa olennaisesti varautumista hybridiuhkiin ja kehittää tietenkin EU:n ja Naton välistä yhteistyötä hybridiuhkiin varautumisessa. Tuo keskus on herättänyt kovasti kiinnostusta, ja on hienoa, että se on saatu Suomeen. Mutta minun kysymykseni on kyllä hyvin samanlainen kuin edustaja Essayahin: mihin muihin toimiin hallitus on valmis, jotta erityisesti hybridiuhkiin ja kyberuhkiin voidaan varautua paremmin ja vaikuttaa?

16.01 Tom Packalén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ihan ensiksi kiittää puolustusministeri Niinistöä ansiokkaasta työstään maanpuolustuksen hyväksi. Olen kuitenkin huolissani edessämme olevista Puolustusvoimien suurista suorituskykyhankkeista, kuten merivoimien Laivue 2020 -hanke ja ilmavoimien HX-hanke. Onko aika ajanut jo ohi näistä hankkeista, ennen kuin ensimmäistäkään alusta tai konetta on edes tilattu?

Nyky aikaisten asejärjestelmien kantama, tarkkuus ja tuhovoima ovat muuttaneet mahdollisella yllätyshyökkäyksellä käynnistyvän koko sodan luonteen. Näistä kehittyneistä asejärjestelmistä rajoillamme voi mainita ainakin Venäjän Iskander-M ballistisen tykistöohjuksen, Kalibr-risteilyohjuksen, P400 Bastion -meritorjuntaohjuksen sekä S400-ilma-ohjuksen. Nämä asejärjestelmät ovat kantamaltaan P400:n 300 kilometristä Kalibrin 2 500 kilometriin. Millä estämme, ettei yli 10 000 miljoonaa maksavia asejärjestelmiämme tuhota lentokentille ja satamiin jo ennen kuin sota on edes julistettu? [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksen arvioinnissa pitäisi keskittyä [Puhemies koputtaa] mahdollisen hyökkääjän kykyyn, ei tahtoon. [Puhemies koputtaa] Kyvyn kehittäminen vie aikaa, tahto voi muuttua päivässä. [Puhemies koputtaa] Jotta Suomella olisi jatkossakin uskottavat Puolustusvoimat, meidän tulee kehittää [Puhemies koputtaa] omaa taistelutapaamme [Puhemies koputtaa] epäsymmetrisempään suuntaan. [Puhemies koputtaa] Mopoputolla törmäämällä ei kannata yrittää pysäyttää rekkaa, [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

vaan rekkaa pysäyttävän mopoautoilijan [Puhemies koputtaa] on oltava ovelampi ja tehtävä pysäyttäminen toisin, älykkäämmin keinoin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, en kernaasti tule omalla puheenvuorollani puhujan päälle, mutta silloin kun puheenvuoro ylittää erittäin reilusti sovitun rajan, lyön nuijaa aika napakastikin pöytään. Toivon, että niin ei tarvitse tehdä. [Eduskunnasta: Hyvä!]

16.03 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusvaliokunnan jäsenenä kiinnitin huomiota siihen, että selonteon sivulla 12 sanotaan, että maavoimien kyky täyttää tehtävänsä on tällä hetkellä tyydyttävä. Numerona tämä olisi vain 7, ja tämän haluaisin ministerin perusteleval. Puolustusvaliokunta sai vasta muutama kuukausi sitten pääesikunnasta puolustusvoimauudistuksen loppuraportin, jossa sanotaan, että uudistuksen toimeenpano oli onnistunut ja sillä mahdollistettiin toiminnan tason palauttaminen ja se toteutti vuonna 2012 annetut tavoitteet. Mikä ministerin mielestä tekee maavoimista vain tyydyttävän ja onko maavoimat itse myös tätä mieltä? Ja mitä aiotte tehdä sen eteen, että taso olisi hyvä?

16.04 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Selonteon aikajänne ulottuu 2020-luvun puoliväliin. Tässä selonteossa nostetaan esille strategiset suorituskäytännöt, Laivue 2020 ja monitoimihävittäjien korvaaminen HX-hankkeella. Niiden ulottuvuus budjetillisesti etenee aina vuoteen 2031. Ei ole niinkään kysyttävää, mutta painottaisin tätä teollisen yhteistyön merkitystä, koska se on näiden hankintojen osalta erittäin tärkeä. Maanpuolustuksen ja turvallisuuden kannalta keskeisissä puolustus-hankinnoissa tulee voida käyttää teollisen yhteistyön järjestelyjä. Teollisella yhteistyöllä hankitaan erittäin tärkeää osaamista ja kokemusta huoltovaiheisiin ja myöskin siihen jatkumoon, mitä nämä ovat voimassa.

16.05 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että tässä salissa on hyvin vahva yksituumaisuus Suomen puolustuksesta. Kotimaan turvallisuus on meitä yhdistävä tekijä. Pidän hyvänä myös sitä, kun pääministeri kertoi, kuinka vahvasti Suomi on sitoutunut EU:n yhteisen puolustuspolitiikan kehittämiseen. On tärkeää, että olemme mukana vahvasti kaikissa näissä ytimissä. Kolmanneksi, olen itsekin huolissani kyberturvallisuudesta, mistä on hyvällä tavalla monet edustajat täällä kysyneet. Keskusrikospoliisissahan on pari vuotta sitten perustettu kyberkeskus, jossa on paljon osaamista ja asiantuntijuutta. Kysynkin puolustusministeriltä: tekeekö Puolustusvoimat yhteistyötä tämän keskusrikospoliisin kyberkeskuksen kanssa?

16.05 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on väläytelty olevan jonkinäköistä epäyhtenäisyyttä ulkopoliittisen kuvan ja puolustusselonteon välillä. Tosiasia kuitenkin on se, että puolustusselonteko nojaa tilannekuvassaan juuri ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon analyysiin ja turvallisuusympäristömme muutokseen. [Paavo Arhinmäen välihuuto — Sirpa Paateron välihuuto] On hyvä, että selonteko kuvaa turvallisuusympäristöämme realistisesti ja mahdollisista uhista puhutaan niiden oikeilla nimillä, jotta niihin voidaan myös mahdollisimman hyvin, parhaalla mahdollisella tavalla, varautua. Hyssyttely ei paranna Suomen turvallisuutta.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

16.06 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on vahvasti tuotu myöskin tätä talousnäkökulmaa varsinkin vasemmistoliiton puolelta. Minä haluan tässä nyt muistuttaa yhden tärkeän asian: pitää perehtyä siihen, mitä on laki Puolustusvoimista — Puolustusvoimien tehtävät. Siellä on kolme isoa kokonaisuutta: Suomen sotilaallinen puolustaminen ja koskemattomuudesta huolehtiminen, muiden viranomaisten tukeminen, osallistuminen kriisinhallintaan.

Muiden viranomaisten tukeminen: Jos meillä ei ole kunnollisia Puolustusvoimia ja määrärahoja kohdallaan, niin siinä tilanteessa tulee ei-sotilaallinen kriisi — ei ole millä tukea muita viranomaisia. Esimerkkinä isot vesikriisit, muuntajaongelmat tai muut, mitä voi tulla: sellaisia asioita — tänä päivänä emme edes tiedä, mitä voisi tulla — joissa me tarvitsemme hyvin laajaa Puolustusvoimien kalustoa.

Toivon, että vasemmisto tutustuu myöskin tähän lakiin puolustusvoimista.

16.07 Reijo Hongisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jatkan edellistä puheenvuoroa: Maamme sisäinen turvallisuus on yhtä tärkeä kuin ulkoinen turvallisuuskin, sisäinen ja ulkoinen turvallisuus nivoutuvat toisiinsa. Puolustusvoimilla on varastoitu sodanajan tarpeisiin materiaalia, jota kukaan ei toivo koskaan käytettävän. Sen sijaan poliisi joutuu päivittäisissä operaatioissaan suojautumaan erilaisia uhkia, jopa ampumaseita, vastaan. Poliisilla on tarve osittain samanlaiseen materiaaliin kuin Puolustusvoimien varastoissakin on. Esimerkiksi panssaroitu miehistönkuljetusajoneuvo Pasi on erittäin käyttökelpoinen väline, jos poliisi joutuu työskentelemään aseellisen uhan vaikutuspiirissä.

Arvoisa puhemies! Kysyn puolustusministeriltä: onko mahdollista siirtää poliisin käyttöön muutamia panssaroituja ajoneuvoja niin, että ajoneuvot olisivat poliisin varastoissa ja poliisi voisi näin myös harjoitella ajoneuvojen käyttöä esimerkiksi poliisikoirien kanssa?

16.08 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Vikman oli aivan oikeassa siinä, kun sanoi, että tämän puolustuspoliittisen selonteon tilannekuva-arvio on sama kuin oli ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa. Mutta siinä välissä vain oli eduskuntakäsittely, ja eduskunta ulkoasiainvaliokunnassa tältä osin yksimielisesti muutti tätä tilannekuvaa. Ja hämmästyttävää on se, että hallitus ei ole ottanut vaarin siitä, minkä laajasti ovat ulkoasiainvaliokunta ja eduskunta arvioineet, vaan kirjoittanut uudestaan sen tilannekuvan, joka oli aikaisemmassa mietinnössä, joka muutettiin.

Toinen kysymys. Edustaja Hakaselle, joka totesi, että Puolustusvoimia tarvitaan moniin tehtäviin: Näin on, muun muassa vesikriisejä hoitamaan — mutta tuskin niitä vesikriisiongelmia hävittäjillä hoidetaan. Ja tässähän on ollut keskustelu siitä, [Puhemies koputtaa] miten käytetään puolustuksen tuleviin hankintoihin määrärahoja.

16.09 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa parantaa Itämeren turvallisuutta ja vahvistaa myös molempien maiden puolustusta. Mutta kun katsoo karttaa, niin mihin tämä pohjoismainen puolustusyhteistyö on jäänyt? Norja ja Tanskahan ovat Nato-maita ja maantieteellisesti tämä muodostaisi aika yhtenäisen ja hyvän alueen, ja jos katsotaan näitten maitten varallisuusarvoja, niin nekin ovat kohtalaisen samanlaisia. Onko tähän olemassa joku haluttomuuseste, vai mistä tämä konkretian puute johtuu? Toki materiaalihankintayhteistyötä tehdään, mutta ainakin itse

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

toivoisi, että tämä pohjoismainen yhteistyö nousisi puolustuspolitiikassa entistä enemmän esille.

16.10 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän puolustusselonteon seurantaryhmän jäsenenä ja puolustusvaliokunnan jäsenenä on ilo todeta myös tämän päivän keskustelusta, että maanpuolustus on koko kansan asia.

Tutkimusten mukaan suomalaiset, ja heistä erityisesti naiset, kuitenkin kokevat turvallisuustaitonsa kriisioloissa puutteellisiksi. Koska lain mukaan jokaisella on velvollisuus puolustaa maata, on ristiriitaista, että valtio ei tällä hetkellä tarjoa maanpuolustuskoulutusta koko ikäluokalle.

Vaikka olen itse reserviupseeri, en kannata pakollista asepalvelusta naisille. Tarvetta sodanajan lisäjoukkoihin ja sodanajan joukkojen kasvattamiseen ei ole. Kuitenkin jotkut ovat ehdottaneet kutsuntojen laajentamista naisille. Pelkät kutsunnat eivät kuitenkaan lisää valmiutta. Meidän ei tule myöskään markkinoida tuotetta, jota ei voi myydä; varuskuntiin esimerkiksi ei voida ottaa tällä hetkellä enempää naisia.

Ennen kaikkea pitäisi olla niin, että yleiset turvallisuustaidot tarjottaisiin nuorille jo osana koulujen opetusta ja naisille lisättäisiin kriisikoulutusta vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen kanssa. Kuten tiedetään, kysyntää on silti paljon enemmän kuin tarjontaa. Miten tämä resurssipula aiotaan korjata?

16.12 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan korjata sen väärinkäsityksen, mikä edustaja Ruoholle oli syntynyt siitä, kun totesin ryhmäpuheessamme, että puolustusbudjetin kasvattaminen on aina huono asia ja kertoo osaltaan ulkopoliittikan epäonnistumisesta. En viitannut tähän Suomen nyt tekemään ulkopoliittikkaan, vaan viittasin tähän kansainväliseen tilanteeseen, joka on entistä jännittyneempi ja joka on aiheuttanut sen, että monissa maissa on satsattu entistä enemmän puolustukseen, ja näköpiirissä on myös tällainen asevarustelukilpailun lisääntyminen, ja siinä kilpailussa ei ole voittajia. Sen takia myös näinä aikoina on äärimmäisen tärkeää, että olemme edistämässä kansainvälistä aseriisuntaa ja olemme aktiivisia niissä pöydissä, missä käydään keskusteluja esimerkiksi ydinaseet kieltävän sitovan sopimuksen aikaansaamiseksi.

16.13 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmaston lämpenemisestä huolimatta maailma on täynnänsä jäätyneitä konflikteja, ja siksi on välttämätöntä, että maanpuolustuskysymyksissä ollaan hereillä.

Selonteossa korostuu, että maanpuolustustahto ja yleinen asevelvollisuus ovat fundamentteja. Kysynpä puolustusministeriltä: onko huoleni todellinen ja aiheellinen, kun pelkään, että kertausharjoituksista tullaan vastaisuudessa tinkimään? Näen äärimmäisen tärkeänä sen, että kertausharjoituksia voidaan toteuttaa riittävässä määrin, ja myös sen, että taloudelliset ja muut resurssit turvataan neljännelle maanpuolustushaaralle eli vapaaehtoiselle maanpuolustustyölle ja maanpuolustuskoulutukselle.

16.13 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kysyin pääministeriltä, kumpaan hän luottaa tässä sodanajan joukkojen kasvattamisen näkökulmassa, ylipäällikköön eli tasavallan presidenttiin vai puolustusministeriin, niin ymmärrän, että pääministerille vastauksen antaminen tuotti vaikeuksia. En kaivannut lukuoppia tästä puolustuspoliittisesta selonteosta, olen sen lukenut kyllä etuperin ja takaperin ja tiedän, mistä

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

nämä perustelut löytyvät. Mutta olisin kysynyt ja kysyn edelleenkin pääministeriltä, joka ei enää ole salissa, kumpi tässä totuudessa nyt on fakta.

En halua saivarella, vaan haluan kysyä aidosti — liittyen myös tähän vapaaehtoisen maanpuolustuksen rahoitukseen, joka kuuluu myös tähän paikallisjoukkojen ja alueellisten joukkojen lisäkouluttamiseen ja niin edelleen — mikä on se lisäarvo. Se ei saa olla poliittinen, niin kuin täällä eri ryhmien puolelta on sanottu, ikään kuin puoluepoliittinen lisäarvo, vaan sen pitää olla turvallisuuspoliittinen lisäarvo. Käytän viimeisen sekunnin: ministeri, [Puhemies koputtaa] miten turvataan vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen rahoitus?

16.15 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska uhkakuvat ovat muuttuneet ja monipuolistuneet, ei selonteossa eikä tässäkään keskustelussa ole pidättäydytty vain perinteiseen maanpuolustuskeskusteluun. Pidän selonteon linjauksia hyvinä, mutta kysyisin ministeriltä, onko tulevaisuuden kyberuhat huomioitu tarvittavalla painoarvolla valmiuksien ja myös resurssien näkökulmasta. Onko varmaa, ettei kyberpuolustus jää perinteisempien hankintojen miljardien ja perinteisempiin uhkiin valmistautumisen jalkoihin?

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen selonteon linjaukseen reservin ja vapaaehtoisen maanpuolustustyön paremmasta huomioimisesta ja hyödyntämisestä maamme kokonaispuolustuksessa. Lopuksi haluan todeta, että maanpuolustustahdon ylläpitämiseksi yksi selonteon tärkeimpiä lauseita on sivulta 27 löytyvä lause: "Vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset varmistetaan."

16.16 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä kuulun siihen ikäpolveen, joka aikanaan Kaivopuistossa lauloi Jäähyväiset aseille -laulua niin lujaa, että se kuului Leningradiin saakka [Naurua] ja venäläiset hymyilivät. Laulu on sittemmin hyytynyt, sydän kuitenkin edelleen jaksaa toivoa aseetonta maailmaa. Valitettavasti realismin kylmät tuulet puhaltavat, uhkakuvat kasvavat ja niin edelleen.

Selonteko antaa nyt selkeitä pohdintoja siihen, miten Suomi voisi puolustaa itseään. Tosiasia on, että nykyinen määrärahataso ei ole riittävä turvaamaan uskottavaa puolustuskyykymme. Siksi on hyvä lukea ja kuulla, että se tässä nyt kasvaa. Mutta iso kysymys on se, mikä täällä on esitetty: mistä nämä 20 miljardia tähän aseiden uudistamiseen aiotaan hankkia? Tästä haluaisin kysyä, kun aivan varmasti olette pohtineet siellä tätä rahoitusratkaisua, miten se aiotaan toteuttaa ilman, että ei tarvitse leikata muista asioista täällä kotimaassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä vastauspuheenvuorot edustajille Mäkipää, Häkkänen ja Kulmuni ja sen jälkeen ministerille parin minuutin vastauspuheenvuoron.

16.17 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kukaan meistä ei halua sotaa, mutta emme enää elä lintukodossa, ja niin kuin on todettu, turvallisuusympäristö on heikentynyt, jos ajatellaan Krim—Ukraina-akselia ja sitten kauempaa Lähi-itää, mitä siitä tuleman pitää. Samoin on muistettava tämä kyberuhka, sen merkitys on kasvanut eri muodoissa, kuinka siihen tosiaan varaudutaan ja myös mitenkä tätä kriisinsietokykyä me suomalaiset pystymme sitten osoittamaan, jos joku konflikti tulee, mikä sen merkitys on

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

maallemme. Yksi tärkeä asia näin rauhan aikana on, että valmiuden parantamista parannetaan, ja sehän tarkoittaa joukkojen kouluttamista ja materiaallisen valmiuden kehittämistä ja sitä, että nämä eri lait ovat kunnossa, kun sitä tarvitaan, ja niin kuin täällä on puhuttu tästä tiedustelupalvelulaista, että se on yksi merkittävä asia, [Puhemies koputtaa] että kyllä näihin pitää valmistautua.

16.18 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailma muuttuu yhä monimutkaisemmaksi, ja Suomen turvallisuusympäristö on yhä monitahoisempi, ja sen takia on tärkeitä, että tehdään laajalla rintamalla meidän turvallisuuteen liittyvää asiainhoitoa maailmalla YK:ssa, Etyjissä, EU:n piirissä sekä ulkopolitiikassa EU:n kautta ja kahdenvälisissä suhteissa. Mutta kaiken taustalla on uskottavat Puolustusvoimat, uskottava puolustustahto ja kyky tähän toimintaan. Siinä mielessä täytyy antaa hallitukselle iso kiitos — keskusta, kokoomus, perussuomalaiset — että on selkeä signaali ulos tästä puolustustahdosta. Toista voi ehkä sanoa... Vihreiden suunnasta on tullut esityksiä muun muassa asevelvollisuuden romuttamisesta. Vasemmisto esittää täällä nyt rahoituksen romuttamista. Mistä nämä kumpuavat? [Markus Mustajärven välihuuto] Aikaisemmin on puhuttu, että on yksimielisyyttä, mutta vihreiden puoluevaltuuskunta Helsingin Sanomien mukaan on hyväksynyt esityksen vapaaehtoisesta asevelvollisuudesta. Eihän tässä olekaan yksimielisyyttä puolustustahdosta. Meillä on perustuslaissa maanpuolustusvelvollisuus. Mitä vihreät vastaa?

16.20 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onko se jotenkin kohtuutonta, että tässä tilanteessa puhutaan siitä, että 20-luvun loppupuolella vähintään miljardi, ehkä 2 miljardia vuodessa tulee lisäleikkaus- tai sopeuttamistarvetta näiden strategisten hankintojen rahoittamiseksi ja ellei tätä sopeutusta tehdä, velkaantumisaste kasvaa pysyvästi 3—4 prosenttia? Kai siitä on uskallettava puhua myös. On se kumma juttu, että velkaantumisesta ei kanneta huolta silloin, kun puhutaan näistä hävittäjähankinnoista, mutta kun vasemmisto esittää pientäkin parannusta heikompiensaisten asemaan, perusturvan parantamista tai vaikka työllisyyttä parantavia toimenpiteitä, niin kauhistellaan, että ei tähän ole varaa, syömme tulevien sukupolvien suusta leivän. Sama euro, samat rahat ovat kysymyksessä myös puolustushankinnoissa.

16.20 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kyllä näkyy selkeä eroavaisuus vasemmiston ja sitten kenties tämän muun salin välillä siinä, että jos meillä ei ole vakaata julkista taloutta, niin se ei ole kyllä niille vähäosaisillekaan hyvä, ja jos meillä ei ole uskottavaa puolustusta, niin se ei ole kyllä koko maalle ollenkaan hyvä. Kaikista parasta turvallisuutta on hyvä diplomatia ja uskottava puolustus. Tämän päivän turvallisuuskysymykset ovat kuitenkin erittäin kompleksisia. Niihin on tullut tietotekniikan, kyberturvallisuuden ja digitalisaation myötä aivan uusia näkemyksiä ja näkökulmia.

Paljon on puhuttu yhteistyömahdollisuuksista Ruotsin kanssa mutta myös EU:n yhteisestä puolustus- ja turvallisuuspolitiikasta. Kun EU kuitenkin nyt on hieman seisovan veden tilassa eikä olla aivan varmoja, mihin suuntaan unionikaan kehittyä, niin kuinka todennäköisenä hallitus pitää sitä, että EU:n yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka kehittyy harppauksin tulevinä vuosina?

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvon ministeri, tässä on vain muutama vastauspuheenvuoro vielä pyydetty. Otetaan ne kaikki yhtä aikaa, ja sitten voitte vastata niihin. Kaikki saavat kysymyksensä tai kommenttinsa esitetyksi.

16.22 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on todellakin tänään noussut naisten tilanne asepalveluksessa ja Puolustusvoimissa esiin. Olen itse ihmetellyt tätä ikärajaa kutsunnoissa. Se on 18—29 vuotta, ja kun täällä on mietitty, millä tavalla voitaisiin kannustaa ja innostaa naisia, niin ainakin itse ajattelisin, että kyllähän se ymmärrys ja ajattelu ja jaksaminen ja sietokyky vain vahvistuvat iän myötä, eli olisiko tässä yläikärajassa kenties vähän nostettavaa, elikkä jopa 30-vuotiainkin voisi päästä tämmöiseen asepalvelukseen naisena tai sitten maanpuolustuskurssille, ihan niin kuin tässä vierustoveri hienosti sanoi.

Haluaisin nostaa esille hyvinvoinnin siellä Puolustusvoimissa ja itsemurhat varusmiehillä. Vuosina 90—15 tehtiin tutkimus, että toiseksi yleisin kuolinsyynä nuorilla sotilailla tai varusmiehillä oli itsemurhat. Mikä mahtaa olla tilanne nyt? Pyytäisinkin, [Puhemies ko-puttaa] että siellä kiinnitetään resursseja ja huomiota nuorten miesten jaksamiseen.

16.23 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän kokonaisturvallisuuteen liittyen on tehty nyt siis kolme selontekoa, ja kaikkia näitä sitoo toisiinsa se, että sisäisen turvallisuuden ja ulkoisen turvallisuuden uhkakuvat ovat pitkälti samat. Tämä taas tarkoittaa tietysti sitä, että turvallisuusviranomaisten yhteistyön ja yhteistyön edellytysten pitää olla erinomaiset ja saumattomat. No, tältä pohjalta on ehkä syytä sitten kysyä: onhan Puolustusvoimilla edellytykset vastata sisäisen turvallisuuden haasteisiin, ja vastaavasti, onhan sisäisen turvallisuuden viranomaisilla edellytykset toimia Puolustusvoimien tukena tarvittaessa? Näiden kahden kysymyksen pohjalta ehkä jatkona: kuinka suuria yhteensovitusvaateita tai lainsäädännöllisiä tarpeita meillä on tämän kokonaisturvallisuuden takaamiseen?

16.24 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sota on arvaamaton ja totaalista. Myös uusia teknologioita kehitetään jatkuvasti sekä hyökkäys- että puolustussodan suunnittelussa. Meidän on siltäkin osin seurattava aikaamme yhä tarkemmin. Esimerkiksi paikallisjoukkojen alueellinen menestyksekkäs puolustus saattaa hyvinkin olla kiinni käytettävissä olevasta uudesta teknologiasta henkilö- ja joukkokohtaisessa materiaalissa. Puolustusministerin toteamus, että joukot varustetaan tehtäviin sen mukaisesti, on mielestäni täytettävä mahdollisimman perusteellisesti. Kysynkin arvoisalta puolustusministeriltä: ovatko meillä edellytykset näiltäkin osin kunnossa?

16.25 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan välttämätöntä, että Suomi säilyttää — kuten selonteossa mainitaan — yleisen asevelvollisuuden, alueellisen puolustuksen ja uskottavan puolustuksen niin, että kalusto, miehistö ja kaikki henkilöstö on hyvin koulutettua, kertausharjoitukset pidetään ja maanpuolustustah- to on maassa erittäin vahva, niin kuin se on, ja myös nuorten keskuudessa tämä on ilolla todettava, että asianlaita on juuri näin.

Mutta tähän liittyy mielestäni myös tämä tiedustelulainsäädäntö. Sen valmistelu on aivan välttämätöntä, että me saamme tähän maahan erittäin hyvin toimivan ja nykyaikaisen

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

tiedustelulainsäädännön, jotta voimme varustautua näihin tuleviin uhkiin, kuten kyberuhkiin, erittäin hyvin hyvissä ajoin.

Ja yksi asia, joka pitää muistaa, on se, että myös ulkopoliitikassa pitää olla viisautta. Tasavallan presidentti ja koko maan hallitus ovat viisaasti pitäneet hyviä suhteita kaikkiin naapureihimme. Aikanaan Urho Kekkonen totesi viisaasti, että kannattaa pitää ystävät mahdollisimman lähellä ja vihamiehet mahdollisimman kaukana, ja tältä pohjalta kun jatkaa, niin uskon, että hyvä tästä tulee.

16.26 Jari Leppä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puolustusselonteko on hyvä asiakirja, ja yksi sen tukijalkoja on se, että meillä on lähes täydellinen yksimielisyys siitä, mihin suuntaan suomalaista puolustusta pitää viedä. Se on myös hyvin kuvaava sen suhteen, mikä muutos on tapahtunut toimintaympäristössä ja mikä meidän kokonaisturvallisuutemme tilanne kyberineen päivineen on. Se on äärimmäisen tärkeä asia.

Myös yksi huomionarvoinen seikka on se, että ehkä maanpuolustus on yksi kaikkein eniten kaikkia hallinnonaloja ja kaikkia muitakin rajoja läpileikkaava toimintamalli, ja sellainen sen pitää olla. Yksi asia siinä on myöskin huoltovarmuus, jonka ylläpito on todella tärkeää kokonaisuomaanpuolustuksen näkökulmasta ja siitä näkökulmasta, että me myöskin tuonne ulospäin lähetämme viestin siitä, että tämä on taloudellisesti vahva maa ja pysyy omilla jaloillaan ja on sen myötä myöskin erittäin hankala vastus, jos joku aikoo joitain vihamielisyyksiä Suomea kohtaan osoittaa. On todella hyvä, että nämä asiat on nyt tässä otettu huomioon, kiitos siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeri, 3 minuuttia.

16.27 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa puhemies! Edustajat Kiuru ja Taavitsainen kysivät Maavoimien kyvystä, joka on selonteossa määritelty tyydyttäväksi. Maavoimien kyky saadaan pidettyä tyydyttävällä tasolla tämän selonteon linjauksilla, hyvä taso vaatisi enemmän rahallisia satsauksia. Edustaja Suutarin kysymys liittyi osin tähän. Joukkojen varustus ei ole kaikin osin hyvä, se on tyydyttävä, esimerkiksi pimeätaistelukyvyssä on puutteita.

Sitten useampi kansanedustaja, edustajat Kasvi, Essayah, Paloniemi, Kariniemi, Viljanen ja Mäkipää, kiinnitti huomiota kyberpuolustukseen. Siihen käytetään kaiken aikaa enemmän resursseja Puolustusvoimissa puolustusbudjetin sisältä. Viranomaisyhteistyötä kyllä tehdään ja uusia virkoja on siis perustettu Puolustusvoimien sisälle, joten voi sanoa, että uudet uhat on Puolustusvoimissa kyllä tiedostettu. Ja yhteiskunnan turvallisuusstrategian laatiminen on vireillä, ja se osin vastaa kysymyksiinne.

Edustajat Niikko ja Hautala kysivät teollisesta yhteistyöstä. On aivan totta, että vasta-kauppoja ei enää voi tehdä, kuten saatoimme tehdä silloin, kun Hornetit hankittiin vuonna 92, mutta silloin emme olleet Euroopan unionin jäseniä. Mutta huoltovarmuusperusteella meillä esimerkiksi laivat pitää pystyä huoltamaan kotimaassa. Sillä perusteella voimme tätä teollista yhteistyötä käyttää perusteena ja saamme siten Suomeen työtä ja toimeentuloa, ja ilman muuta teemme teollista yhteistyötä mahdollisimman paljon.

Edustaja Östmanille toteaisin, että todellakaan emme ole perustamassa yhteistä EU-armeijaa. Jos kriisi syttyy, EU-maista tulee apua Suomelle, jos siitä on hyötyä apua antaville maille. Tämähän on vanha historian opetus.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Edustaja Pakkanen kiinnitti huomiota Puolustusvoimien henkilöstön jaksamiseen. Olen aivan samaa mieltä, henkilöstöä on vähennetty puolustusvoimauudistuksessa todella radikaalisti, mutta selonteossa on määritelty tämä 12 000 henkilön raja, siitä ei enää lasketa.

Edustajat Kopra ja Korhonen kiinnittivät huomiota sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden viranomaisten työnjakoon. Sitä pohditaan paraikaa, ei pelkästään puolustushallinnossa vaan muuallakin hallinnossa ja lainsäädäntötyössä kaiken aikaa, esimerkiksi tätä vihreiden miesten skenaariota silmällä pitäen.

Edustaja Heinonen totesi, että maanpuolustustahto on laskenut viimeisimmässä maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan mittauksessa. Jää nähtäväksi, onko se pysyvä trendi. Tämän vuoden tutkimus on vielä tekemättä, mutta joka tapauksessa aihe on syytä ottaa vakavasti. Maanpuolustuskorkeakoulussa on vireillä tutkimus aiheesta.

Edustaja Packalénille olen valmis järjestämään briiffauksen puolustusministeriössä, jossa turvallisuusluokitellun tiedon kautta valotamme Laivue 2020- ja HX-hankkeiden perusteita.

Edustajat Hakanen ja Hongisto kysyivät muiden viranomaisten tukemisesta. Tähän selonteossa määritelty paikallispuolustuksen vahvistaminen vapaaehtoista maanpuolustustyötä hyödyntäen tarjoaa toivottavasti tulevaisuudessa yhden vastauksen.

Edustaja Eestilä peräänkuulutti konkretiaa pohjoismaiseen yhteistyöhön. Sitä on, etenkin hyvää harjoitusyhteistyötä, mutta aivan selvää on, että pisimmälle yhteistyössä voivat mennä vain sotilaallisesti liittoutumattomat maat eli Suomi ja Ruotsi. Norjan ja Tanskan puolustusratkaisu on yksiselitteisesti Nato.

Edustaja Kivelä oli huolissaan kertausharjoitusten määrästä. Niistä ei tingitä, [Puhemies koputtaa] se on tämän hallituksen poliittinen prioriteetti.

Edustaja Kari kysyi vapaaehtoisen maanpuolustuksen rahoituksesta. Se on turvattu hallituksen ja eduskunnan hyvällä yhteistyöllä. Tämä on valtiovarainministeriön [Puhemies koputtaa] virkamiestenkin syytä ymmärtää, että tämä on eduskunnan tahto.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään puhujalistaan.

16.31 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Keskeisin kysymys puolustusselonteossa varmasti on, että me tarvitsemme uskottavan puolustuksen. Millainen on uskottava puolustus? Mitä siihen sisältyy? Onko se lisäeurot materiaalihankintoihin? Onko se varusmiespalvelus, pakollinen tai vapaaehtoinen? Onko se Nato-jäsenyys? Onko se hyvä diplomatia naapureiden kanssa vai jokin muu? Yksittäistä vastausta ei varmasti ole. Realiteetit on huomioitava.

5 miljoonan asukkaan Suomi ei koskaan kykene mihinkään asevarustelukilpailuun. Pienenä maana emme koskaan kykene saamaan puolustustamme kilpavarustelun kautta sille tasolle, että kaluston tai sotamiesten määrän mukaan olisimme yksistään uskottavia. En toisaalta usko siihen, että Nato toisi Suomelle sellaiset turvatakuut, jotka säästäisivät Suomen poliittisesti epävakaa Euroopassa konflikteilta. Nato voisi pikemminkin olla sellainen takuu, joka johtaisi meidät mukaan toisten valtioiden aiheuttamiin kriiseihin tai sotilaallisiin konflikteihin.

Uskottava maanpuolustus on kokonaisuus, jonka lähtökohtana on oma alttiutemme puolustaa maatamme. Hallitus ei suhtaudu asiaan kevytmielisesti. Kunnioitan puolustusministeri Niinistöä ja sitä kattavaa ja vakavaa työtä, jota hän on tämän selonteon kanssa tehnyt. Pitkästä aikaa meillä on Suomessa todella asiantuntevaa ja vakaata otetta puolustusminis-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

terion johdossa. Sodanajan joukkojen määrää lisätään. Hankimme kalustoa. Ostamme Horneteille seuraajat. Investoimme materiaaleihin. Tämä meidän täytyy tehdä, vaikka se paljon maksaakin. Meidän tulee myös jatkossa pitää pakollinen asevelvollisuus eikä toistaa niitä virheitä, joita naapurimaassamme on vapaaehtoisen maanpuolustuksen kanssa nähty. Lisäksi hyvää diplomatiata naapurimaa Venäjän kanssa ei voi liikaa korostaa. Kun maailmassa kuohuu, meidän poliitikkojen ei tule ensimmäisenä osallistua kilpahuudantaan haukkuaksemme naapurimme. Emmehän me tee niin arjessakaan. Mitä on uskottava maanpuolustus? Sopivassa määrin kalustoa, asevelvollisuus, hyvä diplomatia ja hyvät naapurisuhteet.

Arvoisa puhemies! Keskustan ryhmäpuheenvuorossa edustaja Savola totesi, että "ainoa puolustaja on Suomen kansa". Henkilökohtaisesti en halua unohtaa myöskään sitä tärkeää tekijää, jota useat satavuotisen Suomen päämiehetkin ovat aikojen saatossa alleviivanneet. Lutherin virren sanoin: "Jumala on linnamme." Kun ihmisen rajallisuus tulee päätepiiteeseen, ei ole väärin hakea turvaa myös sieltä, mistä sitä vähiten odottaisi. Toisen maailmansodan aikana Suomessa rukoiltiin varmasti enemmän kuin koskaan. Rukoiltiin Jumalaa, joka on säätänyt ihmisten asumisen ja valtakuntien rajat. Vastaavasti liberaaliin ja maalliseen maailmankuvaan ei mahdu mukaan hengellisyys. Se yrittää siirtää uskon Jumalaan pois yhteiskunnan keskiöstä sen viimeisimpään nurkkaan. Uskosta ja rukouksesta on tehty pahe. Tosin kuin esimerkiksi Pohjois-Amerikassa, ne jätettiin pois EU:n perustamisasiakirjasta. Ne on jätetty pois poliittisen päätöksenteon arkikielestä.

Arvoisa puhemies! Ei Suomea toisessa maailmansodassa pelastanut yksin meidän päättäväisyytemme, meidän sotakalustomme tai meidän osaamisemme tai yksin meidän omat tekomme. Maallisina päättäjinä me toki teemme sen, mitä meidän pitääkin tehdä ja mitä meiltä odotetaan. Huolehdimme omasta uskottavasta puolustuskyvystä. Emme kuitenkaan saa työntää kansakuntamme todellista suojelijaa ulos sen enempää varuskunnista kuin parlamentistakaan. Siksi myös tämän selonteon yhteydessä meidän on tarpeen muistaa sellaisia tilanteita, joita presidentti Kallio tarkoitti sanoessaan "Herra Jeesus Kristus, ilman sinua olemme voimattomia hävittäviä voimia vastaan."

16.37 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pidän hyvänä sitä linjaa, jota hallitus on pääministeripuolue keskustan johdolla lähtenyt toteuttamaan. Sen mukaan puolustuksemme jatkaa sotilaallisesti liittoutumattomana, koko maan kattavana ja uskottavana. Tämä linja on jo pitkään hyväksi todettu, ja sillä on myös vahva kansan tuki. Samalla on kuitenkin muistettava, että Suomi on maailman mittakaavassa pieni valtio, jonka resurssit ovat rajalliset. Siksi emme voi katsoa vain sisäänpäin puolustuspolitiikassamme. Tarvitsemme laajaa yhteistyötä niin Ruotsin, EU:n kuin Yhdysvaltojen kanssa.

Puolustuspoliittinen selonteko on nyt ensimmäistä kertaa laadittu erillisenä selontekona, joka viestii mielestäni siitä, että puolustuspolitiikassa onnistuminen on nousemassa yhä tärkeämmäksi elementiksi koko yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Viime hallituskaudella tämä trendi tuntui olevan pikemminkin laskusuuntainen. Silloin puolustusmenoja leikattiin noin 10 prosenttia ja toteutettiin laaja rakenneuudistus. En pidä vahvaa uudistamistyötä pelkästään pahana asiana, mutta kyllä täytyy myöntää, että nämä uudistukset kirpaisivat syvältä sydäimestä yli kymmenen vuotta sotilasuralla ollutta ammattisotilasta.

Tällaisten muutosten jälkeen tulisikin mielestäni huomioida, miten rakenneuudistuksesta on selvitty. Miten varuskuntien yhdistymiset ovat toimineet? Miten materiaalit ovat sijoittuneet? Mikä on uuden järjestelmän toimintakyky? Miten henkilöstö on selvinnyt ja mi-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

ten jaksaa tänä päivänä? Sotilaat eivät tunnetusti turhaan valita, mutta tiedän sen verran sanoa, että näiden uudistusten aikana monien henkilöstöön kuuluvien jaksaminen on ollut todellista koetusaikaa. On aivan päivänselvä asia, että uskottavan maanpuolustuksen hoitaminen ja laadukas joukkojen kouluttaminen nojaavat hyvinvoivaan henkilöstöön. Tätä ei pidä milloinkaan unohtaa.

Yksi puolustuksessa onnistumisen kannalta merkittävä kulmakivi on myös yleinen asevelvollisuus. Olen nähnyt Puolustusvoimien kouluttajana ollessani, kuinka suuri positiivinen vaikutus asevelvollisuudella on nuoren elämään. Vaikka koulutus ottaa toki paljon, se myös antaa monille järjestelmällisyyttä, johtamiskykyä, yhteistyökykyä, kasvattaa maanpuolustustahtoa, kääntää nuoria terveellisen ja urheilullisen elämäntavan suuntaan sekä antaa itsevarmuutta myöskin tuleviin tehtäviin.

En oikein voi mitenkään käsittää esimerkiksi vihreiden periaatelinjausta siitä, että yleinen asevelvollisuus tulisi korvata vapaaehtoistyöhön perustuvalla järjestelmällä. Yleinen asevelvollisuus on yksi erittäin keskeinen hyvinvoinnin luoja yhteiskunnassamme. Lisäksi koko puolustuksemme perusta nojaa yhä sen tuomiin etuihin. Tämän vuoksi yleinen asevelvollisuus tulee ehdottomasti säilyttää.

Ottakaamme oppia Ruotsista, jossa nyt paraikaa mietitään keinoja palata takaisin vanhaan järjestelmään. Itse olisin valmis laajentamaan asevelvollisten kutsuntojakin vielä siten, että ne koskisivat kokonaista ikäluokkaa sukupuolesta riippumatta. Olisi niin sanotut yhteiskuntakutsunnat, joissa koko ikäluokalle tuotaisiin selville ja esille ne tahot, joittenka kautta voi vapaaehtoisiin kriisinhallintatehtäviin kouluttautua.

Arvoisa rouva puhemies! Puolustusvoimien materiaalihankinnat näyttelevät keskeistä osaa tässäkin selonteossa. Selontekoa linjaa näiden hankintojen toteuttaminen. Pidän itse tärkeänä sitä, että löydämme pitkäjänteisen parlamentaarisen tuen tulevaisuudessa välttämättömille puolustushankinnoillemme. Niin Laivue 2020 -hanke kuin monitoimihävittäjien korvaamiseen tähtäävä HX-hanke ovat sen mittaluokan asioita, että niillä pitää olla mahdollisimman laaja tuki taustallaan. Uskon myös, että tässä onnistumme.

Materiaalihankintoihin panostamisen ohella yhdeksi erittäin tärkeäksi asiaksi on nousemassa myös valmius torjua kyberuhkia. Mielestäni tästä asiasta tulisi puhua paljon nykyistä enemmän. Tiedustelulainsäädäntömme on oltava ajantasainen, jotta näihin uhkiin voidaan aidosti vastata. Lisäksi Puolustusvoimien elektronisen sodankäynnin osaamista tulisi mielestäni vahvistaa. Erittäin positiivinen asia kyberosaamisen kannalta on Euroopan hybridikeskuksen perustaminen tänne meille Suomeen. Olin kuitenkin toivonut tässä selonteossa vieläkin voimakkaampaa panostusta kybersodankäynnin taitojen kehittämiseen. Nämä taidot ovat kasvamassa yhä tärkeämmiksi perinteisten sodankäyntimenetelmien rinnalla. Puolustuspoliitiikan on välttämätöntä kulkea tässä teknologisessa murroksessa mukana ja on tiedostettava, että kehityksen myötä kyberuhka ei tule ainoastaan yhdestä ilman suunnasta.

Arvoisa rouva puhemies! Olen yli kymmenen vuotta seurannut sisältä käsin Puolustusvoimien toimintaa, ja nyt poliittisena päättäjänä on todettava, että hallitus ottaa askelta oikeaan suuntaan tällä kaudella. Kiitos siitä koko hallitukselle, erityisesti ministeri Niinistölle. Määrärahojen nosto, selonteon laatiminen erillisenä työnään, valmiuden nostaminen sodanajan joukkoja kasvattamalla, yleisen asevelvollisuuden ja liittoutumattomuuden tuki sekä materiaalihankintojen pitkäjänteinen taloudellinen kehittäminen ovat hyviä ja tärkeitä päätöksiä.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

16.42 Pertti Salolainen kok: Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuusympäristömme on perusteellisesti muuttunut. Mikä ei ole muuttunut, on tarve Suomen realistiseen ulkopoliitiikkaan ja uskottavaan puolustukseen. Nämä eivät ole muuttuneet eivätkä muutu. Sen sijaan melkein kaikki muu on muuttunut, ja meillä täytyy olla valmiuksia tämän uuden tilanteen kohtaamiseen. Puolustusministeri Niinistö totesi puheessaan, että meidän ei tule käydä vanhoja sotia — jotenkin tähän tapaan — ja se on tietysti aivan oikea havainto, haasteet ovat niin uudenlaisia.

Ensinnäkin olen mukana tässä tiedustelulainsäädäntöä valmistelevalle parlamentaarissa ryhmässä ja voin todeta, että Suomi on 20—30 vuotta jäljessä tämän alan kehityksestä, siis sotilas- ja siviilitiedustelulainsäädännön kehittämisessä. Oli jotenkin turhauttavaa todeta, että Suomen ulkoministeriötä oli vakoiltu vuosikausia ilman, että suomalaiset siitä tiesivät, ja he saivat ulkomailta tiedon siitä, että vakoilua oli tapahtunut.

Esimerkkejä siitä, miten vakavista asioista on kysymys tässä verkkotoiminnassa, on esimerkiksi se, jos meillä verkkohyökkäyksellä pystytään tuhoamaan sähkönjakelujärjestelmämme. On tiedossa, että suomalaista jakeluverkkoa kohtaan hyökätään kuukausittain useita kertoja, jopa kymmeniä kertoja, osa varmaan testimielessä. Mutta voimme kuvitella, että jos nämä ovat todella onnistuneita ja vakavia hyökkäyksiä, niin mitkä todella vakavat yhteiskunnalliset seuraukset niistä ovat. Tämä ei ole mitään utopiaa. Voidaan todeta, että Israel ja Yhdysvallat hyökkäsivät Iranin ydinsentrifugeja vastaan ja saivat tuhotuksi siellä valtavan määrän näitä sentrifugeja pelkästään tällaisilla verkkohyökkäyksillä.

Me olemme todella tekemisissä vakavien asioiden kanssa. Jos esimerkiksi tammikuussa, jolloin meillä on parikymmentä astetta pakkasta, sähköverkko menisi pois käytöstä, niin se merkitsisi täydellistä kaaosta suomalaisessa yhteiskunnassa. Kaikki toiminnot menisivät seis. Jos ajatellaan, että generaattoreiden toimesta esimerkiksi Yleisradio pystyisi välittämään tiedonantoja, niin aika harvalla on paristokäyttöinen radio, tosin kännykät toimisivat jonkun aikaa vielä sellaisessa tilanteessa.

Otan tämän esille sen takia, että mielestäni tähän ei ole julkisesti kiinnitetty riittävää huomiota ja tämä kyber- ja verkkohyökkäysasia on kyllä niin vakava seikka, että siihen on yhä enemmän kiinnitettävä huomiota.

Toiseksi otan esille tämän Euroopan unionin kanssa käytävän yhteistyön. Se on paljon tärkeämpää tänä päivänä kuin se on ollut aikaisemmin. Mehän emme ole Natossa, ja EU:ssa tapahtuva yhteistyö voi jossain määrin korvata sitä sotilaallista ja puolustusyhteistyötä, jota saisimme muussa tapauksessa Naton kautta. Ukraina, brexit ja presidentti Trumpin valinta ovat osoittaneet, että tässä ovat isot asiat kysymyksessä. Euroopan unionissa pohditaan nyt sitä, että voitaisiin perustaa niin sanottuja moduuleita, joissa halukkaat valtiot voisivat rakenteellisen yhteistyön puitteissa harjoittaa syvemmälle menevää sotilaallista yhteistyötä. Samoin pohditaan sitä, mitä näille taistelujoukoille, battlegroupeille, pitäisi tehdä tulevaisuudessa, pitäisikö niidenkin käyttötilannetta pohtia uudella tavalla. Myöskin hankintayhteistyö ja kaikki siihen liittyvä tutkimusyhteistyö, kaikki nämä ovat Suomen kannalta äärettömän keskeisiä ja tärkeitä asioita.

Tällä hetkellä on todellakin momentum Euroopan unionissa näitten asioiden kehittämiseksi. Kun britit lähtevät pois Euroopan unionista, merkittävä osa sen sotilaallisesta kyvystä häviää sen myötä.

Toinen erittäin tärkeä seikka, jonka otan esille tässä, on kansainvälisen avun antaminen ja pyytäminen. Se on myöskin todella iso muutos, ja Suomen on tässä oltava erittäin kes-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

keisesti kehittämässä omaa lainsäädäntöään, ja toivottavasti saamme nämä lait voimaan ensi vuoden puolella viimeistään.

Jos puhutaan siitä, mikä minua eniten tällä hetkellä askarruttaa näiden asioiden lisäksi, se on mahdollinen yllätyshyökkäyksen mahdollisuus. Sehän ei ole ajankohtainen. Mutta jos sellainen jossakin yhteydessä tapahtuisi, me tällaisena läntisenä demokratiana olisimme aika hitaita tällaisen torjuntaan.

Toinen seikka, jota olen alkanut pohtia sen jälkeen, kun kävin Yhdysvalloissa ulkoasiainvaliokunnan toimesta ja keskustelin siellä asiantuntijoitten kanssa: he sanoivat ja kysyivät, kun [Puhemies koputtaa] minä kerroin Hornetien korvaamisesta, onko teillä myöskin riittävää kaukotorjuntakykyä ilmahyökkäyksiä silmällä pitäen. Tämä on alkanut minua askarruttaa, ja tähän mielelläni toivoisin jatkossa lisätietoa. — Kiitoksia.

16.49 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Olen tyytyväinen selonteon konkreettisiin linjauksiin puolustuksen vahvistamisesta ja läntisen puolustusyhteistyön tiivistämisestä. Käytäntö parlamentaarisen selvitysryhmän asettamisesta ja tästä parlamentaarisesta valmistelusta ansaitsee myös kiitoksen, ja siinä valmistelussa sain olla mukana.

Suomen lähialueen turvallisuustilanne heikentyi Krimin valtauksen ja Itä-Ukrainan konfliktin seurauksena. Myöhemmin myös muut tapahtumat ovat lisänneet kansainvälistä epävarmuutta. Lähialueemme valtiot ovat reagoineet turvallisuusympäristön muutoksiin parantamalla puolustusvalmiuttaan ja lisäämällä puolustusmenojaan. Esimerkiksi Ruotsin hallitus päätti juuri asevelvollisuuden osittaisesta palauttamisesta. Vaikka Suomi on viisaasti säilyttänyt puolustuksensa perustana yleisen asevelvollisuuden, on myös meidän panostettava lisää puolustukseen.

Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista ei voida sulkea pois. Se tarkoittaa sitä, että kaikissa tilanteissa on huolehdittava Suomen omasta puolustuskyvystä. Kun haluamme elää rauhassa, meidän on jatkuvasti varauduttava puolustautumaan niin uskottavasti, ettei kenenkään kannata Suomea uhata tai Suomeen hyökätä. Yksi selonteon tärkeimpiä linjauksia liittyy Puolustusvoimien resursseihin. Puolustusvalmiuden parantamiseen esitetään ensi vuodesta alkaen 55 miljoonaa euroa vuosittain. Lisäksi puolustushankintoihin osoitetut määrärahat nousevat asteittain 150 miljoonaan euroon indeksikorotusten lisäksi vuodesta 2021 alkaen. Lisäksi edessä on Ilmavoimien Hornet-kaluston ja Merivoimien alusten suorituskykyjen korvaaminen. Ilma- ja Merivoimien 2020-luvun hankintojen kustannusarvio on jopa yli 10 miljardia euroa. Kyseessä on valtava mutta kansallisen turvallisuuden kannalta väistämätön investointi. Tärkeää on, että hankintojen rahoituksesta löytyisi laaja parlamentaarinen yhteisymmärrys.

Omasta puolustuksesta huolehtimisen lisäksi toinen keskeinen linjaus selonteossa koskee Suomen läntisen puolustusyhteistyön kehittämistä. Selonteon mukaan Venäjä pyrkii vahvistamaan suurvalta-asemaansa ja on ilmaissut tavoitteensa etupiirijakoon perustuvas- ta turvallisuusrakenteesta. Suomi ei tietenkään saa ajautua harmaalle vyöhykkeelle. EU on Suomelle turvallisuuspoliittinen valinta ja arvoyhteisö. Selonteossa linjataan, että Suomi edistää unionin puolustusyhteistyön kehittämistä. Suomella ei ole puolustusliiton turvatakuita, ja siksi on Suomen etu, että Lissabonin sopimuksen keskinäisen avunannon lauseke lisää unionin jäsenmaiden puolustusyhteistyön kehittämismahdollisuuksia. Erityisase- maan selonteossa nostetaan puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa, mikä tähtää Itämeren alueen turvallisuuden sekä Suomen ja Ruotsin puolustuksen vahvistamiseen. Selonteon

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

mukaan Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, joka toteuttaa käytännönläheistä kumppanuutta Naton kanssa ja ylläpitää mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä. Suomen on omaksi edukseen pyrittävä pitämään tämä portti auki.

Arvoisa rouva puhemies! Puolustuselonteko viitoittaa Suomen puolustuksen tulevaisuutta yhä vaikeammin ennakoitavassa turvallisuustilanteessa. Puolustuselonteon tärkeä viesti on, että maailma on muuttunut ja muuttuu jatkossakin nopeasti ja että Suomi varautuu tähän vahvistamalla omaa puolustustaan.

16.53 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pidän oman puheenvuoroni lyhennettynä, koska haluan kuulla, mitä edustaja Kääriäisellä on sanottavaa tästä selontekokeskustelusta ennen kello 17:ää. Siksi lyhennän omaa puheenvuoroani tarkoituksella.

Suomen on todellakin harjoitettava aktiivista vakauspolitiikkaa ja toimittava niin, ettei maamme joudu tällaisen sotilaallisen konfliktin osapuoleksi ja sotatoimien kohteeksi. Siksi tässä selonteossa kiinnitetään huomio myös siihen, että Suomi ei salli omaa aluettaan käytettävän vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan. Mielestäni tähän olisi kuulunut lisätä vielä myös, että Suomi ei myöskään salli itseään vastaan mitään tällamoista vihamielistä konfliktia, mutta ehkä se on jäänyt sitten epähuomiossa pois.

Sodanajan joukkojen korottaminen 280 000:een on erittäin hyvä tavoite. Jotta keskustelu siirtyisi oikeaan kohtaan: tällä tarkoitetaan sitä, että alueellinen ja paikallinen puolustuskykyhän tässä paranee eikä niinkään sitä, mistä ne joukot on otettu pois. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen kannalta pidän tätä lisäystä erittäin tarpeellisena ja hyvänä.

Kansainvälinen yhteistyö on suomalaisille, Puolustusvoimille, armeijalle ja reserviläisille tärkeä. Ruotsi-yhteistyötä täällä on korostettu kovasti, mutta myös muu puolustusyhteistyö on tärkeää. Kahdenvälinen yhteistyö esimerkiksi Ison-Britannian kanssa on tulevaisuudessa mielestäni entistäkin tärkeämpi asia, kun Iso-Britannia jää ulos EU:sta.

Kaiken kaikkiaan pienen maan voimavarat on ohjattava tehokkaasti. Kysyisinkin ministeri Niinistöltä: olisiko järkeä miettiä, kannattaako Suomen ihan jokaiseen kansainväliseen projektiin lähteä vai keskittyä johonkin, mistä meillä olisi eniten hyötyä oman toiminnan kannalta?

16.55 Seppo Kääriäinen kesk: Arvoisa puhemies! Pari sanaa vielä tästä seurantatoiminnasta. Seurantaryhmien tarkoituksena on ollut ja on varmaan jatkossakin rakentaa yli vaalikausien ulottuvaa yhteisymmärrystä kansakunnan tärkeimmissä asioissa. Tämä yhteisymmärryshän vaatii puolin ja toisin avoimuutta ja poliittista tahtoa ynnä hyvin paljon keskusteluja. Yksi opetus ehkä tälläkin kierroksella on se, että hallituksen kannattaa keskustella parlamentaarisen seurantaryhmän kanssa ihan kuin etunojassa ennen omaa päätöksentekoaan mahdollisimman paljon, ja kyllä näin onkin valtaosin tapahtunut, mistä voidaan olla jälkeensä kiitollisia hallituksen suuntaan. Silloin joudutaan turhauttaville raiteille, jos kansanedustajat joutuvat nyhtämällä nyhtämään hallitukselta tietoa selonteon linjauksista. Tämäkin on syytä pitää takaraivossa, kun kohti uusia selontekoja jatkossa vaelataan.

Pitäisin edelleen sängen hyvänä, että kun samaan aikaan tehdään useitakin selontekoja, jotka liittyvät turvallisuuteen, niitten pohjana olisi yhteinen turvallisuusanalyysi, johon sitten nojataan, kun tehdään näitä linjavetoja eri selontekojen muodossa. Ja olisi varmasti paikallaan, että kaikkia näitä valmisteluja tukisi omalla tavallaan parlamentaarinen seuranta, ikään kuin sama ryhmä. Kaiken kaikkiaan on syytä jatkaa parlamentaaristen seurantaryhmien

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

mien käytäntöä, tietenkin yhdellä ehdolla: kulloinenkin vallanpitäjä suhtautuu vakavasti seurantaryhmien palautteeseen. Silloin niillä on merkitystä, silloin ne yhdistävät, silloin ne kiinnostavat, silloin niillä on todella vakavaa merkitystä.

Sitten tästä itse asiasta. Täällä on mielestäni oikein pantu asiat kohdalleen. Uskottava puolustus tukee aina viisasta ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Ulkopoliittikkaa on jatkossakin sillä tavalla viritettävä, että Suomi ei joudu sotilaalliseen selkkaukseen ja että maattamme ei käytetä vihollisuuksiin muita vastaan. Mutta totta kai samalla Suomen pitää huolehtia siitä, että me toteutamme kansallisen avun vastaanottamisen ja antamisen politiikkaa Lissabonin sopimuksen mukaisella tavalla. Siihen nyt olemme menossa. Suomen uskottava puolustuskyky yhdessä Ruotsi-linjausten ja politiikan kanssa on omiaan vakauttamaan Itämeren alueen sotilaspoliittista tilannetta.

Selonteon merkitys on myös siinä, että Puolustusvoimien suorituskyky tullaan näillä ratkaisulla pitämään ajan tasalla suhteessa ympäristöön, siis Suomen lähialueiden sotilaalliseen potentiaaliin, ja siellä havaittavissa oleviin huonoihinkin kehityssuuntiin nähden. Selonteon toimenpiteet varmistavat suorituskyvyn ajantasaisuuden sekä perinteisen puolustuksen että myös uusien uhkien hallitsemisen näkökulmasta. Toimintavalmiutta, tiedustelukykä ja ennakoivuutta parannetaan kauttaaltaan. Tämä on tasonnostoselonteko, tasonnostopolitiikkaa jatkossa.

Yksi pointti on jäänyt ehkä vähän puhutuksi. Suomi on toiminut viisaasti pitäessään läpi vuosikymmenten huolta puolustuskyvystä eikä ole lähtenyt ajamaan puolustusvoimiaan alas, niin kuin Ruotsissa osittain pääsi tapahtumaan. Se on ollut viesti ja se on viesti jokaiseen ilmansuuntaan. Kansainvälinen yhteistyö tukee meidän omaa puolustustamme. Ne kulkevat käsi kädessä. Meidän on jatkossakin viisasta osallistua sellaiseen kansainväliseen yhteistyöhön, josta saamme hyötyä oman puolustuksemme kehittämiseen. Euroopan unioni on meille turvallisuusyhteisö, ja meidän eduksemme ilman muuta on se, että me olemme aktiivisia sen puolustuselementtien kehittämisessä. Armeijan rakentamisestahan ei tietenkään ole kysymys. Ruotsi-yhteistyö on erityisasemassa. Pidän viisaana semmoista linjaa, että menemme käytännönläheisesti eteenpäin niin pitkälle kuin molemmat maat katsovat sen viisaaksi.

Lopuksi maanpuolustustahdosta. Yleinen asevelvollisuus on myönteisten asenteitten perusta. Se on Suomen puolustuksessa fundamenttien fundamentti. Vapaaehtoinen maanpuolustustyö tukee sitä ja on maanpuolustuksen juurihoitoa. Näen jatkossakin erittäin tärkeänä sen, että haetaan kansallista yhteisymmärrystä puolustusratkaisuissa varsinkin isojen hankintojen osalta.

Mutta pääasia on tältä osin vielä sanomatta — siihen taisi viitata edustaja Tuomioja ja joku muukin tässä keskustelun varrella: maanpuolustustahto pysyy korkealla, mikäli kansalaiset kokevat asian tunnesyillä, Suomen puolustamisen arvoiseksi, ja sen takaa oikeudenmukainen politiikka, ei paraskaan juhlapuhe.

Puhemies Maria Lohela: Ennalta ilmoitetun mukaisesti tässä kohtaa keskustelua asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 17.01.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Keskustelua jatkettiin kello 17.11.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi jatketaan asian 3 keskustelua ja käsittelyä.

17.11 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen puolustusjärjestelmä on monipuolinen kokonaisuus, kuten puolustusministeri Niinistö avauspuheenvuorossaan totesi. Tämänkin vuoksi puolustusjärjestelmää tulee kehittää kokonaisuutena ja sitä tulee kehittää pitkäjänteisesti. Edellisen hallituksen toimesta vuosikymmeniä pitkäjänteisesti rakennettua puolustusjärjestelmäämme romutettiin oikein urakalla. Puolustusbudjetista leikattiin 10 prosenttia, sodanajan joukkoja pienennettiin kolmanneksella ja kuusi varuskuntaa lakkautettiin, mukaan lukien minulle läheinen Kontioranta. Nämä kaikki toimet perustuvat täysin virheelliseen arvioon turvallisuusympäristömme kehittymisestä. Lisäksi presidentti Halosen ylipäällikkyydellä, esimerkillä ja allekirjoituksella liitettiin jalkaväkimiinoja kieltävään Ottawan sopimukseen. Jalkaväkimiinat olisivat olleet hyödyllisiä pelotevaiikutuksensa vuoksi. Ne eivät ole hyökkäys- vaan puolustusaseita. Pidän tällaisia sopimuksia maanpetokseen rinnastettavina tekoina.

Selonteon toimenpide-esitysten toteuttaminen mahdollistaa edelleen koko maan puolustamisen kaikissa tilanteissa. Se on tärkeää huomata erityisesti niillä alueilla, missä varuskuntia lakkautettiin. Selonteko luo turvallisuudentunnetta myös Pohjois-Karjalaan. Yleinen asevelvollisuus ja koko maan alueen puolustaminen ovat yhä puolustuksemme perusasioita. Ne eivät muutu mihinkään.

Ilokseni huomasin jokin aika sitten, että naisten vapaaehtoinen varusmiespalvelus kiinnostaa Pohjois-Karjalassakin ennätyksellisen paljon. Naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen Suomessa haki tänä vuonna ennätysmäärä, yhteensä 1 126 naista. Reserviin on koulutettu vuodesta 1995 lähtien yhteensä yli 7 400 naista.

Puolustusvoimien tehtävä on edelleen ylläpitää puolustuskykyä, millä kyetään vastaamaan monipuolisiin ughiin, olipa uhan suunta mikä tahansa. Puolustuskyvyn monipuolisuus on tässä avaintekijä. On tiedostettava se tosiasia, että koko maamme tai sen osan miehittämiseen tähtäävä sota on edelleen uhkakuvisammme. Vanha viisaus "jos haluat rauhaa, varaudu sotaan" pätee edelleen.

Meillä ei ole varaa jättää mitään puolustuksemme osa-alueita selkeästi heikommaksi kuin toista, koska juuri tuota heikkoutta mahdollinen vihollinen käyttää hyväkseen. Valitettavasti itärajalalla ei Karjalan Prikaatin ja Kainuun Prikaatin välillä ole muita varuskuntia kuin Pohjois-Karjalan rajavartioston rajajääkärikomppania Onttolassa sekä tietenkin idässä valtakunnanrajan takana olevat varuskunnat. Tässä on selvä turvallisuustyhjiö, joka historiaa tuntien yleensä täyttyy toisten toimesta, mikäli siitä ei itse huolehdi.

Sotilaallisen toiminnan kiihtyminen lähialueillamme ei ole uskonasia vaan fakta, ymmärsipä sitä sitten tai ei. Meidän on tähän muutokseen reagoitava ylläpitämällä ja kehittämällä puolustustamme edelleen. Uskottava kansallinen puolustus diplomatian lisäksi on se kivijalka, joka luo turvallisuutta kriisitilanteissa ja rauhan aikana.

Pidän hyvänä, että tämän selonteon pohjalta valmiutta kehitetään ja myös sodanajan joukkoja kasvatetaan 50 000 sotilaalla lisää. Laivue 2020 sekä uusien hävittäjien hankkiminen ovat pakollisia investointeja. Materiaali-investointirahoitusta tulee myös nostaa asteittain edustaja Kanervan johtaman selvitystyöryhmän raportin suositusten mukaisesti. Suomen kansalla tulee olla mahdollisuus puolustaa itseään, ja tämä kaikki tarvitaan uskotavan puolustuksen ylläpitämiseksi.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Selonteossa tehtyjen linjausten toteuttaminen mahdollistaa kansallisen puolustuksemme tasapainoisen kehittämisen ainakin vuosikymmeneksi eteenpäin. Muutaman vuoden kuluttua pääsemme takaisin sille samalle tasolle, minkä edellinen hallitus typeryyttään tuhosi.

17.15 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Suomen ja lähialueen turvallisuustilanne on kehittynyt huonompaan suuntaan. Puolustusselonteossa todetaan, että sotilaallisten kriisien ennakkovaroitus aika on lyhentynyt ja kynnys voimankäyttöön on alentunut. Hallitus ehdottaa valtioneuvoston puolustusselonteossa, että puolustushallinto saisi ensi vuodesta lähtien 55 miljoonaa euroa lisää määrärahaa vuodessa. Varoista valtaosa menee Maavoimien valmiustason nostoon. Puolustuskyvyn parantamista esitetään kohottamalla sodanajan joukkojen määrää nykyisestä 230 000:sta 280 000:een.

Myös varusmiesten käyttäminen on tarvittaessa aiempaa monipuolisempaa. Sodanajan perustamisorganisaatio liitetään osaksi paikallisjoukkoja, ja riittävän koulutustason saavuttaneita varusmiehiä käytetään valmiuden kohottamiseen ja kriisiajan tehtäviin. Edellisen hallituksen tekemä suuri virhe laskea joukkojen määrä kolmanneksella on nyt välttämätöntä korjata.

Puolustusselonteolla ja sen toimeenpanolla turvataan Suomen puolustuskyky muuttuvassa turvallisuustilanteessa, luodaan edellytykset uskottavan ja koko maan kattavan puolustusjärjestelmän ylläpitämiselle, linjataan strategisten suorituskykyhankkeiden toteuttaminen, parannetaan Puolustusvoimien valmiutta ja ohjataan puolustusyhteistyön syventämistä sekä kansallisen lainsäädännön kehittämistä. Lisäksi Puolustusvoimien materiaali-investointitason säilyttämisen edellyttämä lisäresurssitarve on selonteon mukaan 150 miljoonaa euroa vuodessa 2021 alkaen. Pelkästään Hornet-korvaajien hinnaksi arvioidaan selonteossa 7—10 miljardia euroa sekä Merivoimien alusten hankinta-arvioksi 1,2 miljardia.

Selonteossa käsitellään myös reservin koulutusjärjestelmää ja vapaaehtoista maanpuolustustyötä. Reserviläisten osaamista aiotaan hyödyntää nykyistä paremmin sodanajan joukoissa ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset varmistetaan. Maanpuolustuskoulutusyhdistystä kehitetään Puolustusvoimien strategisena kumppanina pohjoismaisten toimintaperiaatteiden mukaisesti. Selonteon mukaan tavoitteena on myös vahvistaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen asemaa paikallispuolustuksessa sekä virka-aputehtävissä. Muuttuneessa toimintaympäristössä yleistä maanpuolustustahtoa pidetään aiempaa tärkeämpänä tekijänä.

Vaikka taloustilanne ei ole hyvä, emme voi jäädä odottamaan sen kohentumista. Sotilaallinen toiminta Itämeren alueella ja muuallakin on lisääntynyt, eikä sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan myöskään voida sulkea pois.

Maa-, Meri- ja Ilmavoimien lisäksi puolustukseen tarvitaan kyberosaamista. Puolustusselonteossa kyberpuolustus määritellään kyberturvallisuuden maanpuolustukselliseksi osa-alueeksi, joka muodostuu tiedustelun ja valvonnan, vaikuttamisen ja suojautumisen suorituskyvyistä. Valmisteilla oleva tiedustelulain uudistus on myös kyberpuolustuksen kannalta tärkeä.

Puolustusyhteistyötä Ruotsin kanssa ollaan tiivistämässä. Selonteossa todetaan Ruotsin osalta, että kahdenvälisen puolustusyhteistyön syventämiselle ei aseteta ennakkorajoitteita ja Suomi on yhteistyössä aktiivinen.

Arvoisa puhemies! Selonteko viestittää ulkomaille, että Suomi huolehtii omasta puolustuksestaan. Selonteko määrittelee maamme turvallisuus- ja puolustuspolitiikan pitkälle tu-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

levaisuuteen. Suomen puolustuspolitiikan tilasta ja vaadittavista kehityskohteista vallitsee myös hyvin laaja parlamentaarinen yksimielisyys. Kansallinen maanpuolustus on kaikkien yhteinen asia.

17.20 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Suomi kuuluu harmoniaa ja rauhaa painottaviin yhteiskuntiin. Meidän tavoitteemme on aina yhteistyön ja rauhan maailma. Siitä näkökulmasta katsottuna tämä puolustusselonteko on mielestäni hiukan liian sotaisia ja uhkia ilmoille heittävä.

Elämme kuitenkin syvässä rauhan tilassa, eikä Suomella ole vihollisia, emmekä itse ole kenellekään uhka. Suomen ja Venäjän välinen raja on yksi maailman rauhallisimmista rajoista. Meillä on hyvin vakaa tilanne. Turvallisuustasapainoamme heikentävät sotilaallista uhkaa enemmän ilmastonmuutos, väestönkasvu, globaali taloudellinen eriarvoisuus ja luonnonvarojen, kuten öljyn, hupeneminen.

Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus kietoutuvat yhteen, ja turvallisuus ei ole enää nykyään minkään yksittäisen hallintokunnan, kuten poliisin, Puolustusvoimien tai pelastuslaitoksen, asiantuntijuutta, vaan vastuu on kaikkien suomalaisten. Valtioneuvoston viime vuonna teettämässä selvityksessä kansalaisturvallisuuden tilasta Suomessa kansalaiset eivät pidä sodan uhkaa todennäköisenä. Enemminkin kansalaiset kokivat pitkittyneen taloudellisen taantuman uhkana. Toivon, että jatkossa parlamentaarisesti käsiteltäisiin myös toimintaympäristön tilannearvio ja se olisi sama kuin ulkopoliittisen selonteon käsittelyn jälkeen eduskunnassa todettu.

Arvoisa puhemies! Suomella on riittävästi itsetuntoa katsella keskustelukumppaneitamme silmiin ja arvostaa naapureitamme, olipa ilmansuunta mikä tahansa. Suomella on hyvät, tiiviit naapurisuhteet mutta siitä huolimatta omat linjaukset ja päätökset. Emme esimerkiksi seuraisi Ruotsia, jos se antaisi lentokenttiään Naton käyttöön Itämerellä mahdollisesti tapahtuvassa konfliktissa. Suomi ei salli käyttää alueitaan vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan. Edes kuvitteellisessa virtuaalisessa sotaharjoituksessa tätä ei pidä tapahtua.

Sellainen yksityiskohta on selonteosta, että Puolustusvoimien harjoituksille ei ole varattu omaa otsikkoa, mutta mainintoja niistä on esimerkiksi kohdan 4.2 alla. Sinne olisi voinut vielä lisätä lauseen: "Suomi osallistuu vain niihin harjoituksiin, joista meille on hyötyä ja joihin olemme osallistuneet aiemminkin ja joilla ei ole poliittista vaikutelmaa." Toivottavasti olen ymmärtänyt oikein, että tämä on puolustusministerinkin mielestä Suomen linja.

Arvoisa puhemies! En kannata Natoon liittymistä. Suomen kannattaa jatkaa entisellä linjallaan. Pienen maan etu on olla johdonmukainen. Suurvallat, kuten USA, voivat tehdä nopeita käännöksiä, mutta pienelle maalle se ei ole turvallista. Maalitauluksi asettautuminen ei parantaisi Suomen turvallisuutta. Puolustusselonteossa sanotaankin, että Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa — ja siinä olisi voitu vielä selkeästi sanoa, että niin aikoo olla jatkossakin. Suomella pitää olla oma uskottava puolustus ja yleinen asevelvollisuus. Ja Suomi tekee aina itsenäisenä maana omat päätöksensä, jotka etujemme mukaisiksi näemme. Mutta Suomen pitää silti enemmän vaikuttaa kuin varautua. Meidän pitää tehdä kaikemme, etteivät suomalaiset miehet ja naiset joudu sotiin ja selkkauksiin oman maan rajojen sisällä eivätkä maailmalla. Kansainvälinen yhteistyö on rauhan ja turvallisuuden tae.

Eurooppa kantaa nyt valtavaa ristiä harteillaan, kun se ei ole onnistunut luomaan rauhaa ja vakautta lähialueilleen. Yhteiskuntien levottomuuksia Välimeren toisella puolella ruok-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

kivat nuorisotyöttömyys, epävakaa yhteiskunta, koulutuksen ja terveydenhuollon puute, eriarvoisuus ja korruptio. Viha muhii ja kasvaa, kun kansalaisilla ei ole ihmisoikeuksia eikä poliittisia vaikutusmahdollisuuksia eikä tulevaisuuden toivoa. Terroristien on helppo saada rekrytoitua lisää vihaisia joukkoonsa, ja yhteiskunnat radikalisoituvat. Euroopan tulee yhdessä suurvaltojen kanssa toimia sen puolesta, että lähialueidemme hallitukset luopuvat omien kansalaistensa sortamisesta ja opposition tukahduttamisesta. Aseiden myynti sota-alueille on lopetettava. Koko kansainvälisen yhteisön on laitettava rauha rahaa tärkeämmäksi, ja Suomen on osana tätä yhteisöä vaikutettava aktiivisesti. Toivoa muutoksesta ei tule sotien kautta vaan kansalaisyhteiskuntia vahvistaen.

17.26 Veera Ruoho ps: Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan Suomen vahvistavan kansallista puolustusta ja tiivistävän kansainvälistä puolustusyhteistyötä. On Suomen etujen mukaista osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Se on kansallisen puolustuskäyvän ylläpitämisen, kehittämisen ja käyttämisen kannalta tärkeää. Toimintaympäristön vaatimukset edellyttävät puolustukselta nopeasti käyttöön saatavaa, tehokasta sotilaallista suorituskäkyä, joka osaltaan vahvistaa vakautta Itämeren alueella.

Arvoisa puhemies! Jo debatin aikana nousi esiin tiivistynyt yhteistyö Ruotsin kanssa. Siihenkin liittyen nostan esiin meillä juuri nyt ulkoasiainvaliokunnassa olevan asian laista avun pyytämisestä ja antamisesta. En voi mennä tietenkään yksityiskohtiin, mutta totean, että on selvää, että lain tulee tukea Suomen puolustusta ja turvallisuutta laajasti ymmärrettynä. Muuttuneissa toiminta- ja teknologiaympäristöissä tulee olla kyky nopeisiinkin päätöksiin, joille löytyy laillinen peruste.

17.28 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Meillä on käsittelyssä ensimmäinen itsenäinen puolustuselonteko, joka siis täydentää nyt tätä kokonaisuutta, jossa UTP-selonteko, ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, sisäisen turvallisuuden selonteko ja riippumaton Nato-selvitys, Nato-arvio, on aiemmin tehty. Kun täällä on tänään keskustelussa pidetty esillä sitä, pitäisikö jatkossa jälleen tehdä tällainen yksi kokonaisuus, niin itse pidän hyvänä sitä, että näistä on perusteelliset omat selvitykset tälläisellä tiiviillä aikajänteellä tehty. Jos näitä lähdetäisiin yhdistämään, niin myös sisäisen turvallisuuden selonteko pitäisi tähän kokonaisuuteen ottaa, sillä ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden rajapinta on tänä päivänä hyvin häilyvä, ja se tulee näkyviin myös tässä selonteossa vahvasti.

Sotilaallinen toimintaympäristö, turvallisuuspoliittinen toimintaympäristö on muuttunut hyvinkin nopeasti. Jos muistamme tapahtumia ja keskusteluja vielä 2000-luvun alussa, niin silloinen presidenttimme Tarja Halonen esimerkiksi kuvasi, että Venäjä on hyvällä tiellä, länsimaisen demokratian tiellä ja niin pois päin. Tiedämme, mitä tapahtui 2007, 2008 ja 2009, Georgian sota ehkä ensimmäisenä merkinä, ja senkin, millä tavalla hieman ihmetellen täälläkin salissa käytiin keskustelua silloisen ministeri Jyri Häkämiehen "Venäjä, Venäjä, Venäjä" -puheenvuorosta, ja nyt jälkikäteen ajatellen voisi kysyä, eikö Häkämies ollut enemmän kuin oikeassa — näin oli. Sen jälkeen Venäjä on jatkanut toimintaansa, valannut Krimin, on osallisena Ukrainan sodassa ja monessa muussa. Jännite Itämerellä on näiden myötä kasvanut merkittävästi. Myös brexit tulee vaikuttamaan omalta osaltaan Euroopan turvallisuusasemaankin, ja myös Yhdysvaltain vielä vähän kysymysmerkinä oleva tilanne uuden presidentin myötä voi omalta osaltaan vaikuttaa siihen, minkälainen pa-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

nos Natolla on tulevaisuudessa Eurooppaan ja kuinka vahvasti Eurooppa ottaa itse tätä vastuuta hartioilleen.

Muutokset tässä selonteossa arvioidaan pitkäaikaisiksi. Muutoksia on tehty myös muissa muissa maissa. Ruotsi vielä jokin aika sitten uskoi siihen, että ei maailmassa enää tulla näkemään perinteisiä sotia, ja nyt he ovat ottamassa selkeitä askelia taaksepäin. Jos olen oikein ymmärtänyt, niin Hollanti on katunut sitä, että he myivät meille panssarivaunujaan uskoen siihen, että perinteisen sodan mahdollisuus olisi Euroopasta kadonnut, ja nyt otetaan askelia takaisinpäin.

Puolustusvoimain komentaja Jarmo Lindberg totesi maanpuolustuskurssin avauspuheessaan: "Omasta puolustuksesta huolehtiminen ei ole sapelinkalistelua vaan sekä velvollisuutemme että myös turvallisuusympäristöömme vakauttava tekijä. Viestimme on selvä: Suomi ylläpitää toimintaympäristön kehitykseen suhteutettua puolustuskäkyä ja valmiutta." Tämä oli minun mielestäni varsin hyvin sanottu. Se ei ollut yllättävä, kun se tuli puolustusvoimain komentaja Jarmo Lindbergin suusta, mutta se kuvaa hyvin sitä, mistä tässä on kyse.

Me korotamme sodanajan joukkoja 230 000:sta 280 000:een. Tällä varaudutaan nimenomaan siihen mahdollisuuteen, että perinteinenkin sota ei ole millään tavalla mahdoton, vaikka se ei olisi tällä hetkelläkään todennäköinen. Samaan aikaan puolustusministeri Niinistö on tehnyt toimenpiteitä meidän järjestelmämme ehkä akilleenkantapäähän eli reserviläisarmeijan hitauden nopeuttamiseksi, eli saadaan nopeammin joukot liikkeelle erilaisissa tilanteissa, ja näitä lainsäädäntöjä on myös eduskunnassa jo ollut käsittelyssä.

Panostuksia on kohdistettu nyt ensimmäisenä maajoukkoihin. Uutiset ovat kertoneet uusista kalustohankinnoista: iso HX-hanke eli Hornetien korvaaminen sekä Laivue 2020, jolla korvataan seitsemän alusta Rauma-luokan ohjusveneit ja Hämeenmaa-miinalaivat neljällä nykyaikaisella laivalla. Valmiutta parannetaan 55 miljoonalla eurolla vuositasolla ja materiaalihankintoihin lisätään indeksilisää Kanervan työryhmän mukaisesti 150 miljoonaa euroa vuositasolla. Nato-yhteistyötä tämän selonteon myötä syvennetään ja Ruotsi-yhteistyölle ei aseteta rajoja, eli siinä on mahdollisuus edetä entistä pidemmälle.

Arvoisa puhemies! Annan myös tukeni puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Kanervan esitykselle siitä, että meillä laskettaisiin muiden maiden tapaan nämä panostukset puolustukseen, kuinka iso osuus bruttokansantuotteesta niihin menee. Olemme hyvin lähellä tuota 2 prosentin rajaa tällä yleisesti käytössä olevalla laskentakaavalla. — Kiitos.

17.34 Eero Suutari kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisten korkea maanpuolustustahto, yleinen asevelvollisuus ja koko maan uskottava puolustaminen ovat oikeita lähtökohtia pitää yllä rauhaa Suomen alueella. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja tämä puolustuspoliittinen selonteko lähtevät siitä, että sotilasliittoon kuulumaton Suomi ei yhtenä EU-maana ole puolueeton, vaikka emme olekaan liittoutuneet sotilaallisesti. Selonteon mukaan erityisesti turvallisuusympäristömme on viime vuosien aikana muuttunut epävakampaan suuntaan, ja se on otettava vakavasti. Siksi puolustusyhteistyö rauhankumppani Naton, EU:n, Ruotsin, Norjan, Ison-Britannian sekä muun muassa USA:n kanssa on tärkeää ja pitää yllä nykyaikaista valmiutta, sodanajan puolustuskäkyämme sekä niiden edelleen kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Kaikkien puolustushaarojemme kehittäminen on myös tärkeää. Maajoukkomme puolustusmateriaalivajeen pikainen korjaaminen ja jatkuva kehittäminen Kanervan parlamentaarisen työryhmän esitysten mukaisesti ovat ensiarvoisen tärkeitä. Tu-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

levat suurhankinnat — Merivoimien alusten korvaaminen Laivue 2020 -monitoimialuksilla ja Ilmavoimien torjuntahävittäjien, Hornetien, korvaaminen uusilla vuoden 2025 jälkeen — ovat hyvin perusteltuja, vaikkakin yhteensä yli 10 miljardin kustannuksillaan erittäin kalliita investointeja. Tuollakaan summalla Suomen turvallisuuden varmistamisen hinta ei mielestäni ole kohtuuton. Hankintojen suunnittelussa ja päätöksenteossa on edetävä sotilaallisen suorituskyvyn näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Sota on arvaamatonta ja totaalista. Myös uusia teknologioita kehitetään jatkuvasti sekä hyökkäys- että puolustussodan suunnittelussa. Meidän on siltäkin osalta seurattava aikaamme yhä tarkemmin. Esimerkiksi alueellisten tai paikallisten joukkojen menestyksellä alueellinen puolustaminen saattaa hyvinkin olla kiinni käytettävissä olevasta uudesta teknologiasta sekä henkilö- ja joukkokohtaisesta materiaalista. Puolustusministerin toteamus, että joukot varustetaan tehtäviensä mukaisesti, on mielestäni täytettävä mahdollisimman perusteellisesti. Tasomme tässä asiassa on kuitenkin vain tyydyttävä. Mielestäni tämä täytyy korjata. Se on edullisinta uskottavaa puolustusta.

Arvoisa puhemies! Suomi on puolustanut ja puolustaa vastakin aluettaan eikä salli sitä kenenkään käyttävän hyökkäystarkoituksessa. Tämän puolustuspoliittisen selonteon myötä emme valmistaudu sotaan, vaan sen ehkäisyyn.

17.38 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Suomen ja koko Pohjolan sotilaallinen toimintaympäristö on ollut muutoksessa jo pidemmän aikaa. Valtioneuvoston puolustusselonteon julkaisun jälkeen olemme lukueneet Ruotsin päätöksestä palauttaa vuonna 2010 lakkauttamansa asevelvollisuus, koska ammattiarmeijan resurssit eivät riitä vastaamaan nykyajan mittaviin turvallisuuspoliittisiin haasteisiin. Samalla se, että Ruotsi palauttaa asevelvollisuuden näin lyhyen ajan kuluttua sen lopettamisesta, kertoo karulla tavalla muutoksesta, joka ympäristössä on tapahtunut näinkin nopeasti. Ruotsin tapauksessa vajaat 10 vuotta sitten tehty erittäin perustavaa laatua oleva ratkaisu on osoittautunut uuteen tilanteeseen sopimattomaksi. Suomen tilanteessa etelässä Suomenlahti ja koko Itämeren alue on muuttunut sotilaallisesti huomattavasti aikaisempaa aktiivisemmaksi toiminta-alueeksi. Pohjoisessa puolestaan tulee vastaan arktinen alue, jonka strategista merkitystä tulee osaltaan lisäämään Pohjoisen jäämeren Koillisväylän mahdollinen avautuminen laivaliikenteelle nykyistä laajemmin.

Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan Meri- ja Ilmavoimiemme toimintakyky on hyvä. Maavoimien toimintakyky on tyydyttävällä tasolla. Tasoon on vaikuttanut määrärahojen puute, jonka vuoksi kehittämisen asemesta varoja on jouduttu käyttämään puolustuksen perustoimintojen ylläpitämiseen. Staattisessa, muuttumattomassa turvallisuusympäristössä tämä ei ehkä vaikuttaisi Puolustusvoimien toimintakykyyn kovin nopeasti ja kriittisesti. Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä tilanne on toinen ja vaatii jatkuvaa seurantaa ja sekä varusteiden että toimintatapojen kehitystä vastaamaan muuttuvaa tilannetta. Sekä Merivoimien että Ilmavoimien valmiuden saamaa parempaa arviota suhteessa Maavoimiin tukee myös se tosiseikka, että näillä puolustushaaroilla on käytössään kutakuinkin sama kalustomäärä niin rauhan kuin kriisin aikana. Maavoimien materiaalin muutos on kriisiin valmistauduttaessa suurempi.

Kuten todettu, on sotilaallisen uhkatilanteen muutos nykyään hyvin nopeaa. Tämän vuoksi Suomen tulee kehittää kykyään toteuttaa sotilaallista tiedonhankintaa, jotta meillä on käytössämme riittävän laaja ja totuudenmukainen tilannekuva nopeasti muuttuvasta tur-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

vallisuusympäristöstämme. Tätä tietoa tarvitsemme varmistaaksemme oikean turvallisuuspoliittisen päätöksenteon riittävän nopeassa aikataulussa.

Arvoisa puhemies! Meri- ja Ilmavoimien tulevat kalustohankinnat pitävät niiden toimintakyvyn hyvällä tasolla. Yleisen huomion keskittyessä näihin hankintoihin on samalla huolehdittava, että suurimman puolustushaaramme Maavoimien toimintakyky saadaan pidetyksi uskottavalla ja riittävän iskukykyisellä tasolla.

17.42 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kuten perussuomalaisten ryhmäpuhuja edustaja Immonen totesi, viime hallituskaudella tehtiin virheitä puolustuspolitiikkassamme. Puolustusbudjetista leikattiin 10 prosenttia, sodanajan joukkoja pienennettiin kolmanneksella ja kuusi varuskuntaa lakkautettiin. Samoin viime kaudella tehty päätös liittyä jalkaväkimiinat kieltävään Ottawan sopimukseen oli virhe, ja myös Dragsvikin varuskunnan jättäminen, sillä ainoastaan sen olisi joutanut lopettaa.

Onneksi meillä nyt on erinomainen puolustusministeri, jonka johdolla aiemmin tehtyjä virheitä korjataan. Viime kaudella hän toimi puolustusvaliokunnan puheenjohtajana. Lainaana tässä hänen Suomen Uutisille antamaansa haastattelua vajaan parin vuoden takaa, huhtikuun alkupuolella 2015: "Suomen on pidettävä kiinni omasta uskottavasta puolustuksesta. Jos kriisi Ukrainassa olisi alkanut nyt päättyvän vaalikauden alussa, ei puolustusbudjettia olisi leikattu eikä jalkaväkimiinoja tuhottu. Tulevalla vaalikaudella virheet on mahdollisuuksien mukaan korjattava." Näin sanoi Niinistö. "Puolustusbudjetin korottamisesta vallitsee laaja yksimielisyys, mutta jalkaväkimiinat kieltävän Ottawan sopimuksen kohtalo jakaa suuria puolueita. Perussuomalaiset kannattaa sopimuksesta irtautumista, SDP sen sijaan vastustaa sopimuksesta irtautumista — ainakin niin kauan kuin Erkki Tuomioja on kuvioissa mukana."

Arvoisa rouva puhemies! Niinistö totesi myös: "Miinaa ei voi suomalaisessa maastossa korvata millään muulla asetyypillä. Miina on halpa ja kotimainen puolustusase, jota ilman koko maan uskottava puolustus on haasteellisempaa. Vähintäänkin Suomella on oltava valmius jalkaväkimiinojen nopeaan ja massamaiseen valmistukseen." — Kiitos.

17.45 Kimmo Kivelä ps: Rouva puhemies! Olemme käyneet tänään erittäin mielenkiintoisen keskustelun. Suurista linjoista on yksimielisyys. Puolustuspolitiikka nousee entistä enemmän keskustelun keskiöön. Maailma muuttuu ja tulee monella tapaa epävarmemmaksi. Se, että puolustuspolitiikka nousee entistä enemmän keskiöön, ei kuitenkaan merkitse sitä, että yhteiskunnallinen ilmapiiri on militarisoitumassa, mutta maanpuolustuskysymyksissä päinvastoin on oltava hereillä.

Eräässä puheenvuorossa ehdotettiin maanpuolustustietouden opetusta toisella asteella. Mietin tuota asiaa. Se saattaa olla hyvinkin ajattelemisen arvoinen asia, eikä se merkitse mitään militaristista henkeä eikä sitä, että opettajan ihanteeksi tulisivat jonkunlaiset Pentti Rautajärven tapaiset hahmot — hänethän muistamme Täällä Pohjantähden alla -romaanista — mutta kuitenkin tietous maanpuolustuksesta kuuluu eräänlaiseen täyteen kansalaisuuteen ja yleissivistykseen.

Eilen keskusteltiin maakunta- ja sote-kysymyksistä. En kylläkään valitettavasti voinut osallistua toisen tehtävän vuoksi. Maakunta- ja sote-uudistuksen jälkeen saattaa olla paikallaan selvittää Puolustusvoimien alueorganisaation sopivuus tulevaan aluehallintoon. Myös reservin kasvattaminen aiheuttaa painetta tarkastella nykyisiä Puolustusvoimien aluetoimistojen rakenteita ja vastuualueita. Nykyiset maakunnat ja tulevatkin ovat täyn-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

nänsä erilaisia aluetoimistoja. Mielestäni olisi aiheellista keskustella myös Puolustusvoimien aluetoimistojen nimistä. Käsittääkseni arvonlisää toisi ainakin se, että epäselvyyksien vuoksi niiden nimissä esiintyisi sana "sotilas" jossain muodossa. Esimerkiksi Pohjanmaan tai Pohjois-Savon sotilastoimisto kertoisi lukijalle heti, mistä on kysymys.

Arvoisa rouva puhemies! Pian monissa seurakunnissa jo vietetään talvisodan päättymisen muistohartauksia ja -konserttejakin. Talvisotaan jouduttiin puutteellisesti varustettuna. Varastot, pikahankinnat ja teollisuuden mobilisointi mahdollistivat sen, että kyettiin taistelemaan ne kuuluisat kunnian 105 päivää. Aselepo saatiin kalkkiviivoilla, mobilisoitua sotateollisuutta ei kotiutettu. Näin ollen kykenimme käymään jatkosodankin. Tilanne on jossain määrin samankaltainen nyt, koska edellisten hallituksien päätöksellä Puolustusvoimat on joutunut syömään, lainausmerkeissä, sotaa varten varatuista makasiineista ja kenttäarmeijan vahvuuskin on minimissä.

Kun tutkimme nykyisiä kriisejä, niin mikään niistä ei ole ollut salamasotaa. Pikemminkin jäätyvät kriisit, selkkaukset ja sodat ovat kuvaavin termi. On selvää, ettemme kykene tuottamaan emmekä hankkimaan kaikkein teknologisinta sotavarustusta itse eikä sellaisen ostaminen varastoihin olisi kansantalouden kannalta viisastakaan. Näin ollen selonteossa esitetty tyydyttävä taso on hyväksyttävissä. Luotan siihen, että Puolustusvoimien johto kykenee arvioimaan tyydyttävän tason realistisesti ja toimii poliittisessa ohjauksessa.

17.49 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lähetekeskustelussa oleva valtioneuvoston puolustusselonteko tulee erinomaisen hyvään aikaan. Tämä selonteko antaa meille linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle ja käytölle aina vuosikymmenen 2020 puoliväliin saakka.

Tilanne meidän lähialueillamme ja Euroopassa on kärjistynyt viime aikoina merkittävästi. Tapahtumat Krimillä ja Ukrainassa ovat selkeästi nostaneet jännitettä Euroopassa, suurvaltojen välillä ja yleensäkin. Myös muutokset Euroopan unionin sisällä ovat olleet merkittäviä. On muistettava, että esimerkiksi brexit, brittien irtisanoutuminen EU:sta, on nostanut selkeästi epävarmuutta Euroopassa, emmekä esimerkiksi tiedä, mitä tänä vuonna Euroopan unionin jäsenmaissa tapahtuvissa vaaleissa tapahtuu. Nekin ovat seikkoja, jotka vaikuttavat Euroopan vakauteen ja toimintaympäristöön Euroopassa yleensä.

Puolustusselontekoa on valmisteltu laajasti poikkihallinnollisessa yhteistyössä, ja sen laatimisessa on kuultu parlamentaarista seurantaryhmää. Monessa yhteydessä on tämän seurantaryhmän työtä kiitelty, ja haluan myös omasta puolestani kiittää seurantaryhmää erittäin laadukkaasta työstä — takanahan on tietysti myös aikaisempi ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko. Tämän selonteon pohjana olevat asiakirjat ovat erittäin korkeatasoisia ja erittäin huolella valmisteltuja. Eli tälle selonteolle on meillä erittäin hyvä pohja.

Kriisien nopeutuminen on myös aikamme ilmiö. Kaikki tiedämme, mitä esimerkiksi Krimillä on tapahtunut tai Ukrainassa tai yleensäkin eri alueilla: kriisit voivat yhtäkkiä syntyä, eivät välttämättä isoina sotina, vaan sellaisina pieninä kriisipesäkkeinä, jotka sitten lähtevät pikkuhiljaa laajenemaan. Suomi varautuu kaikkeen siihen niin, että pystymme edelleen oman alueemme turvaamaan, valvomaan niin maarajat kuin merirajatkin sekä ilmatilamme itsenäisesti omalla toiminnalla ja omalla kalustolla.

Yksi uhka on merkittävästi lisääntynyt viime aikoina, ja se on nämä kyberuhkat. Tietoverkkojen kautta tuleva uhka Suomelle on erittäin merkittävä, otetaan esimerkkinä vaikka sähköverkkojen ylläpito. Tämän päivän sähköverkkojen käyttö perustuu erittäin pitkälti tietokoneohjelmiin, ja niiden lamauttaminen ulkoisella tietokoneiden kautta tehtävällä

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

verkkohyökkäyksellä hetkessä lamauttaa koko valtion ja aiheuttaa sekä maanpuolustuksen kannalta että koko yhteiskunnan turvallisuuden kannalta erittäin vaikean tilanteen, ja siihen varautuminen on äärimmäisen tärkeää.

Parhaillaan valmistelussa oleva tiedustelulainsäädäntö on äärimmäisen tärkeä Suomen tulevaisuuden kannalta. Tämän työryhmän työaikaahan jatkettiin kahdella kuukaudella, helmikuun loppuun saakka, ja toivotaan, että tämä työryhmä saa hyvää työtä aikaiseksi ja Suomen tiedustelulainsäädäntö saadaan ajan tasalle ja ennen kaikkea luodaan ne työvälineet, joilla kyberuhkiin pystytään varautumaan. Tietoverkoissa kun liikumme, niin meillä pitää olla lainsäädäntö ehdottomasti ajan tasalla. Emme voi pitäytyä sen asian yhteydessä vuosikymmeniä vanhoihin lakeihin. Ne ovat tämän päivän ongelmia, ja ne vaativat tämän päivän lainsäädännön.

Suomen sodanajan joukkojen määrä nostetaan 230 000:sta 280 000:een, mikä mielestäni on äärimmäisen viisas päätös. Suomen puolustus perustuu edelleen yleiseen asevelvollisuuteen, alueelliseen puolustukseen, koulutettuun reserviin ja ennen kaikkea uskottavan puolustuksen kautta hyvään kalustoon. Meillä täytyy olla kalusto ajan tasalla, ja siihen tämä puolustusselonteko aivan oikein ottaa kantaa.

Meidän on ensi vuosikymmenellä uusittava sekä Ilmavoimien torjuntahävittäjät että Merivoimien tarvitsemaa kalustoa. Nämä molemmat kalustohankinnat tässä maassa tarvitaan, ja on hyvä, että meillä ymmärtääkseni tässä maassa vallitsee erittäin suuri yksimielisyys siitä, että me hankimme riittävän hyvän kaluston, jolla pystymme nämä puolustukseen tarvittavat välttämättömät työt hyvin tekemään.

Joka tapauksessa meidän on pidettävä huoli siitä, että tässä maassa puolustetaan maata sen joka ainoalla neliöllä riippumatta paikasta. Yleinen asevelvollisuus antaa siihen vielä erinomaisen mahdollisuuden, ja ennen kaikkea se tuo mukanaan äärimmäisen tärkeän asian Suomen puolustuksen kannalta, ja se on maanpuolustustahto. Jos tässä maassa ei olisi tahtoa puolustaa tämän valtakunnan aluetta ja koskemattomuutta, niin olisimme paljon, paljon huonommassa tilanteessa, mutta Suomessa maanpuolustustahto on erittäin korkealla, ja jokainen suomalainen näkee sen erittäin suurena asiana, että isänmaa säilyy itsenäisenä, koskemattomana eikä Suomen kautta tehdä minkäänlaisia invaasioita esimerkiksi naapureidemme kimppuun.

17.55 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on useammassakin puheenvuorossa otettu kantaa siihen, millä tavalla me ilmoitamme meidän kustannusosuutemme bkt:stä. Minä olen siitä samaa mieltä kyllä, että meidän pitää olla sillä tavalla vertailukelpoinen eri maiden kanssa, että kaikki kustannukset pitää ilmoittaa, jolloin voidaan sitten prosentuaalisesti kertoa myöskin siihen 1,6:een jopa 1,7:ään, jossa ovat kriisinhallintatehtävät myöskin mukana.

Tästä minä otinkin aasinsillan siihen, että minä koen hyvin tärkeänä myöskin sen, että me näemme tämän selonteon yhteydessä sen, että meillä on äärimmäisen osaava henkilöstö Puolustusvoimissa ja jatkossakin me pystymme kouluttamaan heitä myöskin kriisinhallintatehtävissä. Se on äärimmäisen hienoa kouluttautumista upseereille, kun he käyvät tuolla kriisinhallintatehtävissä. Se tuo valmiutta arkeen, kouluttamiseen täällä Puolustusvoimien virkatehtävissä. Se on minun mielestäni äärimmäisen tärkeää, ja on hyvä huomioida myös tässä, että kun arvioidaan sitä osuutta bkt:sta, niin tämä kokonaisuus nähdään oikealla tavalla.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

Mutta sitten minua kyllä jäi vähän tämä yhtenäisyys täällä askarruttamaan. Me puhuimme täällä hyvin laajasti yleisestä asevelvollisuudesta, sen jatkumisesta, mutta harmi, kun täällä ei ole ketään vihreästä eduskuntaryhmästä kertomassa heidän periaateohjelmansa toteuttamista. Millä tavalla he tämän oikeasti, sitten kun puhutaan kuitenkin talousnäkökulmasta, palkka-armeijalla olisivat korvanneet? Tämä on käsittämätön juttu, että tällaisia heittoja täällä kuitenkin heitellään. Päivällä vertasinkin sitä vähän hattaran syöntiin, että se maistuu makealta mutta ei kuitenkaan riitä hengen pitimiksi tuo tuommoinen puhe. Olisin toivonut tosiaan vähän vastauksia vihreältä ryhmältä.

Mutta se, että me todella tänä juhluvuonna, Suomi 100 vuotta, pääsemme keskustelemaan ja olemme tehneet äärimmäisen hyvän puolustuselonteon, kertoo siitä yhtenäisyydestä, mikä tuon hallituksen pöydän takana on.

17.57 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! 90-luvulla, kun kylmä sota oli jäänyt taakse, puhuttiin paljon siitä, mahtaako historia oikeastaan olla jo ohitse, onko tuleva historian kehitys pelkkää liberaalin demokratian ja rauhanomaisen rinnakkaiselon voittokulkua tästä eteenpäin. No jotkut Euroopan maat sen johtopäätöksen tekivät, että vanhan maailman turvallisuusuhat katosivat vanhan maailman myötä ja että enää perinteisiin turvallisuusuhkiin ei olisi tarpeen samalla intensiteetillä varautua. Tämän johdosta monissa maissa ajettiin puolustusvoimia alas.

Suomessa oltiin paljon hitaampia, ja täytyy sanoa, että ehkäpä sitten kuitenkin tällainen suomalainen hitaampi tapa reagoida maailman muutoksiin saattaa loppupeleissä olla voimakkaampi. Koska kun nyt jaamme kuitenkin varsin laajasti ympäri maailman sen käsityksen, että perinteiset turvallisuusuhkat eivät ole kadonneet vanhan maailman mukana vaan edelleenkin suurvallat käyttävät voimaa ja ylenkatsovat kansainvälistä lakia, niin kyllä meidän on paljon helpompi olemassa olevaan, toimivaan, hyvään puolustusrakentamiseen tehdä lisäatsauksia kuin mitä on sellaisissa maissa, joissa puolustusvoimat on käytännössä ajettu alas, rakentaa tyhjältä pöydältä jälleen uudelleen heidän puolustuskykyään vastaamaan näihin perinteisenkaltaisiin turvallisuusuhkiin.

Näen erityisen arvokkaana sen, että vaikka elämme taloudellisesti vaikeita aikoja, meillä vallitsee kumminkin varsin laaja yhteisymmärrys kansallisesti siitä, että Puolustusvoimien uskottavasta puolustuskyvystä kiinni pitäminen on niin tärkeä asia, että siihen on löydettävä resurssit myöskin taloudellisesti hankalina aikoina.

17.59 Sirpa Paatero sd: Arvoisa puhemies! Puolustuselonteko on tällä kertaa tehty — ensimmäisen kerran — erillisenä elikkä irrallaan ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta. Voi olla, että tämän selonteon käsittelyn yhteydessä keskitytään hetki myöskin siihen, onko tämä hyvä menetelmä vai olisiko oikeasti sitten palattava takaisin siihen järjestelmään, missä oltiin aikaisemmin elikkä missä ulkopoliittinen tilanne ja puolustus mietitään samalla kertaa. Nythän esimerkiksi tässä tilannekuvassa meillä on noin vuoden gäppi, etenkin kun tähän selontekoon ei ole otettu huomioon, lähtötilanteeksi sitä eduskunnan viime joulukuussa tekemää ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon mietintöä vaan se selonteko, joka on valmisteltu siis noin vuosi sitten. Sen takia tässä on nyt tämmöinen aikataulullinen kysymys mutta myöskin toisaalta semmoinen ajatuksellinen kysymys: oma näkökulmani ja puolueen edustama linja on se, että meillä parasta puolustusta on hyvin hoidettu ulkopoliittikka. Se, että ne ovat samassa paperissa, tukee sitä, kuinka paljon enemmän voidaan itse asiassa vaikuttamalla, osallistumalla ulkopoliittiseen keskusteluun, kaikkiin yh-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

teistyömuotoihin, kahdenvälisesti tai globaalisti YK:n, EU:n, Etyjin, kaikkien muitten kautta vaikuttaa siihen, että meidän turvallisuustilanteemme on parempi, kuin pelkästään varautumalla siihen. Tämä on naiivisti sanottu, mutta meillä ei ikinä tule olemaan niin paljon rahaa, että varustautumalla aseisiin pystymme ohittamaan sen kaiken, mitä ulkopoliittisesti neuvottelutaidoilla on saatavissa, ei koskaan. Niin paljon rahaa ei tule olemaan, ja toivottavasti semmoista tilannettakaan ei tule koskaan olemaan.

Linja on, että Suomi pysyy konfliktien ulkopuolella, meidän puolustuksen tehtävä on ylläpitää rauhaa, ei luoda kauhukuvia. Me emme halua, että meidän aluettamme, siis Suomenimistä maata, käytetään kenenkään ulkopuolisen pelikenttänä, niin että tänne sijoitettaisiin joukkoja tai tätä aluetta voitaisiin käyttää joidenkin muiden intressiryhmien taistelualueena. Ja siihen päästään niin, että meillä on yhä edelleen yleinen asevelvollisuus ja sotilaallinen liittoutumattomuus.

Tästä asiasta keskustellaan tietysti, mitenkä paljon Suomi tekee sitten yhteistyötä Euroopan tasolla, kun tällä hetkellä tässä talossa on nämä kolme lakipakettia käsittelyssä eli Lissabonin sopimuksesta johtuvan avun antamiseen ja pyytämiseen liittyvät osuudet. Siellä on muutama asia vielä väännettävänä, mutta on tahtotila siihen, että Euroopan unioni on se meidän kumppani, jonka kautta myöskin turvallisuutta ja puolustusta voidaan yhdessä rakentaa.

Sitten meitä vielä paljon lähempänä ovat Ruotsi ja jopa Norja. Erityisesti Ruotsin osalta olisimme toivoneet, että tässä selonteossa olisi hieman pidemmälle mietitty niitä keinoja, mitenkä sitä Ruotsi-yhteistyötä — kun se on myöskin, samalla tavalla kuin Suomi, liittoutumaton — pystytään rakentamaan.

Siihen samaan liittyen on puolustusvaliokunta — vaikka se on nyt hieman paremmin tiedossa — yhä edelleen halunnut tietää, minkälaisiin harjoituksiin Suomi osallistuu ja mitkä ovat ne perusteet, miksi Suomi joihinkin harjoituksiin lähtee. Sen perusteen pitää olla aina tietenkin se, että Suomelle on siitä hyötyä osaamisen lisäämisessä. Mutta tätä joudutaan yhä edelleen ja uudelleen purkamaan, koska niihin harjoituksiin osallistuminen ei ole myöskään ihan ilmaista.

Suomen ulkopoliittinen linja ja siinä sisällä siis tämä puolustuspoliittikka on ollut konsensuspolitiikkaa. Toivon, että tästä eteenkinpäin nämä kaikki valmistelut tehdään parlamentarisesti, ei niin kuin kolmen puoleen sisällä, vaan kahdeksan puolueen kesken — tai kuinka monta puoluetta sitten onkaan — koska Suomen tehtävä pysyäkseen konfliktien ulkopuolella on tultava koko eduskunnan tahdon mukaisesti.

Me siis olemme sotilasliiton ulkopuolella, ja siihen varmaan tarvitaan myöskin riittävä voima, kun mietitään näitten hankintojen osalta, miten me ylläpidämme sen sotilaallisen kyvyn puolustaaksemme omaa maatamme. Tässä selonteossa on hyvin kirjattu, että jokainen tuleva hallitus tulee arvioimaan omassa budjettikehyksessään, julkisen talouden suunnitelmassa, ja jokaisen vuoden budjetissa, mikä on se määrä, kuinka paljon sitten näihin voidaan ja halutaan sijoittaa rahoituksia.

Meidän on myöskin arvioitava muuttunut ulkopoliittinen tilanne, sillä brexit — Britannia taitaa olla tälläkin hetkellä suurin Euroopan unionin maista noin niin kuin euromääräisesti puolustuspuolella — ja USA:n tilanne Eurooppaan sijoitettujen joukkojen ja varustusten osalta tulevat muuttamaan tätä tilannetta. Tämä on hyvin toinen tilanne kuin oli silloin, kun on tehty ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon analyysiä. Mitä enemmän siis vaikuttamista, [Puhemies koputtaa] sitä vähemmän tarvitaan varusteluja.

18.05 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Paatero käytti puheenvuoron, jossa hän pohti tätä selontekojen eriaikaisuutta ja toisistaan erottamista ja ehdotti harvittavaksi, että ne olisivat yhdessä — ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja nyt käsitelyssä oleva puolustuspoliittinen selonteko. Itse kyllä näkisin siinä sen ongelman, että jos nämä tehtäisiin yhdessä, miksi sisäisen turvallisuuden selonteko ei olisi sitten siinä kokonaisuudessa, sillä se raja-aita on kuitenkin hyvin häilyvä tällä hetkellä terrorismin ja näiden näkökulmasta. Eli joko yksi tällainen suuri selonteko tai sitten tämä nykyinen malli minun mielestäni on perusteltu.

No, mitä tulee sitten siihen, koska ollaan oikeassa ajassa, niin tietysti hetki sitten emme tienneet, että Trump voittaa; hetki sitten emme tienneet, että brexit äänestyksessä voittaa ja niin poispäin — emmekä tiedä sitä, mitä tapahtuu huomenna, ylihuomenna. Ja nämä tietysti aina vaikuttavat siihen, missä ympäristössä me elämme.

Edustaja Paatero pohti myös näitä harjoituksia, mihin osallistumme. Itse olen puolustusvaliokunnassa nyt saanut olla kuusi vuotta ja itse olen vakuuttunut siitä, että kaikki harjoitukset, joihin olemme osallistuneet, ovat olleet perusteltuja: ne ovat vahvistaneet meidän osaamistamme, meidän turvallisuuttamme. Ja oikeastaan haluaisin kysyä edustaja Paaterolta: Mikä harjoitus teidän mielestänne on ollut sellainen, mihin ei olisi pitänyt osallistua? Elikkä onko sellainen olemassa, kun hivenen kyseenalaistitte näihin harjoituksiin osallistumista?

Tämä tilannekuva, mikä tässä on esillä: Itse laitoin tuohon ylös Iltalehden pääkirjoituksen 16:nnelta helmikuuta, missä hyvin kuvataan, että realismia on turha leimata sapelinkalisteluksi tai uhilla pelotteluksi, ja kyllä itse ajattelen ennen muuta näin. Viestin maailmalle pitää olla selvä: me pidämme huolta omasta puolustuksestamme ja lisäämme lähialueen vakautta ja turvallisuutta. Ja näin tässä selonteossa määrätietoisesti ollaan tekemässä myös tulevaisuudessa.

18.08 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on hyvin monipuolisesti käsitelty tätä selontekoa, ja on tarpeetonta toistaa kaikkia hyviä asioita, mitä on mainittu. Ehkä yleisluonteisesti totean, että iloitsen siitä, että Suomi on nyt rohkeampi kuin aikaisemmin: puhumme selvemmällä kielellä Suomen puolustamisesta, yhteistyöstä, erilaisista verkostoista, joissa olemme mukana, ja haemme tällä sitä, että Suomi voisi olla oman puolustuksensa suhteen ei ainoastaan uskottava vaan myös aktiivinen toimija, ja se käy tästä selonteosta kaikessa ilmi.

Yhden asian nostaisin täällä esille. Sivulla 17 puhutaan kahdenvälisestä yhteistyöstä. Täällä todetaan muun muassa näin: "Suomen kahdenvälisessä yhteistyössä Ruotsilla on erityisasema. Puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa tähtää Itämeren alueen turvallisuuden sekä Suomen ja Ruotsin puolustuksen vahvistamiseen." Sitten täällä todetaan: "Yhdysvallat on Suomelle tärkeä kumppani, jonka kanssa tehtävä puolustusyhteistyö parantaa Suomen puolustuskykyä." Nämä ovat mielenkiintoisia lauseita, kun kuitenkin kaikki sanovat, että Suomen politiikka ja puolustuspoliittikka eivät perustu Nato-yhteistyöhön, mutta kuitenkin koko ajan me voimme kaikista näistä teksteistä lukea, kuinka yhä kasvavassa määrin Suomen ja Yhdysvaltain yhteistyö tähtää siihen, että jonain päivänä Suomi olisi Naton jäsen. Sellaisen kuvan saa — en sano, että näin on jossain päätetty, mutta sellaisen kuvan näistä teksteistä saa. "Suomi jatkaa tiivistä materiaaliyhteistyötä sekä syventää muuta puolustusyhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa kahdenvälisellä puolustusyhteistyötä koskevan aielistuksen mukaisesti." Kysyin puolustusministeriltä, mitä nämä aiesopimukset sisältä-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

vät. Osa niistä, mitä ne sisältävät, löytyy ulkoministeriön sivuilta, mutta muun muassa Britannia ei ole halunnut, että Suomi julkaisee, mitä Suomen ja Britannian välinen aiesopimus sisältää — erittäin mielenkiintoista, ja toivoisin, että tähän tulisi muutos ja myös avoimesti näkisimme, mitä tämä paperi sisältää. Sitten täällä todetaan: "Tähän kuuluvat" — tähän yhteistyöhön — "puolustuspoliittisen dialogin syventäminen, tiedonvaihto, suorituskykyjen ja valmiuden sekä yhteistoimintakyvyn vahvistaminen, harjoitustoiminta sekä materiaali- ja tutkimusyhteistyö." Ja niin edelleen.

Otan tässä nyt esiin tämän isäntämaasopimuksen, joka Suomella ja Yhdysvalloilla on, jota ei ole missään näissä dokumenteissa avattu. Muuten, ihan sellainen huomio vain, että kun täällä on tämä sanasto, ikään kuin määritelmien avaimet, joista voi sitten nähdä, mitä joku käsite tarkoittaa, niin täällä voisi olla "aiesopimus", täällä voisi olla "isäntämaasopimus", täällä voisivat olla nämä mukana, jotta voisimme helposti ymmärtää, mitä niillä tarkoitetaan. No, isäntämaasopimuksesta näin: Suomen ja Naton välinen isäntämaasopimus, virallinen nimi "Yhteisymmärryspöytäkirja Suomen tasavallan hallituksen ja Pohjois-Atlantin liiton transformaatioesikunnan komentajan johtoesikunnan sekä Pohjois-Atlantin liiton operaatioesikunnan välillä isäntämaatuen antamisesta Naton operaatioiden / harjoitusten / vastaavan sotilaallisen toiminnan toteuttamista varten". Tiesitkö, että Suomi on tällaisessa mukana? Et ehkä ole sitä miettinyt. Tässä todetaan näin: "Pöytäkirja määrittää sitä, miten Naton sekä sen jäsen- tai muiden valtioiden joukot voivat perustaa tukikohtia ja tuoda joukkoja isäntämaan alueelle sekä rauhan että kriisin aikana." Olemme aika Nato-yhteensopivia.

Ja nyt se puheenvuoroni varsinainen ydin.

Arvoisa puhemies! Olisi rehellistä näissä julkisissa dokumenteissa, jotka kantavat nimeä "puolustuselonteko", avata nämä käsitteet ja kertoa avoimesti, mitä nämä eri aiesopimukset ja isäntämaasopimukset pitävät sisällään. Silloin vasta tämä dokumentti olisi niin sanotusti läpeensä rehellinen. — Kiitoksia.

18.13 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä oli puhetta edustajien Paatero ja Heinonen puheenvuoroissa näiden selontekojen eriaikaisuudesta tai samanaikaisuudesta tai yhdessä tai erikseen tekemisestä, niin tähän ei ole tietenkään mitään oikeita absoluuttisia vastauksia, vaan tämä on aina jossain määrin tekniikkaa. Sekin kannattaa tietysti huomata, että ylipäätään kaikki selonteot tehdään aina jossakin ajassa ja paikassa ja ne ovat eräänlaisia katsauksia ja tosiasiaa niiden valmistumisen aikana ja välittömästi myöskin valmistumisen jälkeen aina tapahtuu kaikenlaista. Tyhjiössähän nämä eivät suinkaan toki muotoudu, vaan siellä taustalla on tietysti laajempaakin tilannekuvaa. Tietysti yksi sellainen perustelu, joka puoltaa tämänkaltaista menettelyä kuin mitä nyt tämän hallituskauden aikana on tehty, on juurikin se edustaja Heinosen esille tuoma, että tässä on nyt sitten otettu aika paljon sisäisenkin turvallisuuden piiriin kuuluvia asioita mukaan, ja toisaalta myöskin se, että ulko- ja turvallisuuspoliittinen tilanne saattaa elää huomattavankin paljon huomattavan lyhyessä ajassa. Sanotaan nyt vaikka 2011 arabikevät muutti aika nopeasti sitä, miten me näemme Lähi-idän poliittisen tilanteen. Toisaalta Krimin miehitys 2014 muutti varsin perustavanlaatuisesti sitä, miten me näemme esimerkiksi Euroopan ja Venäjän suhteet.

Näissä ulko- ja turvallisuuspoliittisissa suhdanteissa tapahtuvat nopeat muutokset eivät saisi kuitenkaan vaikuttaa siihen pitkäjänteiseen kehittämiseen, mitä tehdään Puolustusvoimien ja puolustuskyvyn saralla. Kuten aiemmassa puheenvuorossani toin esille, jos

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

puolustuskykyä ajetaan alas, sitä voi olla huomattavan vaikea enää nopeasti polkaista siten ylös, ja sen takia näissä tietysti tarvitaankin olennaisesti pitkäjänteinen ja kestävä kehittämisen tapa.

18.15 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, onko siellä käsitelty tämmöistä asiaa, kun ainakin edustaja Hakanen nosti esille tuon ammattiarmeijan. Nykyään tilanne on semmoinen, että sodankäynti, sen muoto ja kaikki, muuttuu hirmuisen nopeasti. Täällä on puhuttu kybersodankäynnistä, miehittämättömästä sodankäynnistä, muun muassa Israelissa on hyvin pitkälle kehittynyt tämmöinen asia, ei enää ole semmoisia rintamalinjoja niin kuin ennen, ja kutsunnat ja tämmöiset saattavat olla ohi menneitä juttuja jo silloin, kun sota on syttynyt. Siihen nimenomaan ammattiarmeija on hyvin kykenevä, toimiva ja muuttuva yksikkö. Muun muassa sen koulutusta voidaan muuttaa paljon nopeammin kuin varusmieskoulutusta, ja ne mukautuvat tilanteen mukaan paljon helpommin kuin varusmiehet keskimäärin. Ammattiarmeija muutenkin on tehokas suhteessa miesmäärään ja niin edelleen. Tämmöinen kysymys heräsi mieleen, kun edustaja Hakanen puhui siitä.

18.16 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Yksi asia vielä tässä, kun aika loppui kesken. Kun puolustusministerin suulla sanotaan, että nykyinen määrärahataso ei ole riittävä siihen, että Suomen puolustuskyky on uskottava, niin se on erittäin huolestuttavaa. On hienoa, että tässä selonteossa nyt avataan sitä, millä aikavälillä tätä puolustuskykyä nostetaan sellaiselle tasolle, että se on uskottava.

Toinen asia, josta olisin toivonut enemmän keskustelua, on se, onko Suomen puolustuskyky ylipäättänsä riittävä ilman Natoa. Siis en ole Naton kannattaja enkä puhu Naton puolesta, vaan kaipaisin rehellistä keskustelua, voiko ylipäättänsä mikään muu taho oikeasti todellisuudessa olla sellainen pelote Suomen puolustuksen kanssa, että se olisi merkittävä rajoite viholliselle.

18.17 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Vielä tuossa äsken mainitsemaani edustaja Paateron puheenvuoroon: On kyllä helppo olla samaa mieltä siitä, että kyllä keskeinen kysymys on nimenomaisesti diplomatia ja kansainväliset suhteet. Tietysti myöskin mitä tulee puolustusratkaisuihin, sekä kahdenvälisellä että monenkeskisellä yhteistyöllä on aivan ratkaiseva vaikutus siihen, koetaanko meidän lähiympäristössä, että Suomi on sellainen maa, jonka puolustus on riittävän uskottavalla pohjalla ja jolle tarvittaessa löytyy siten tukea ja ymmärrystä myöskin rajojemme ulkopuolelta.

Mutta oikeastaan vähän tuohonkin liittyen, mitä edustaja Laukkanen tuossa äsken toi esille, niin itse asiassa riippumatta siitä, olemmeko Naton jäseniä vai emme, meidän täytyy joka tapauksessa huolehtia oman puolustuskykymme uskottavuudesta. Nyt ollaan käyty paljon keskustelua siitä, että vaikka Baltian maat ovat sinänsä Naton turvatakuiden piirissä, niin olisivatko ne kuitenkin sitten mahdollisen äkillisen hyökkäyksen tullessa tästä Nato-jäsenyydestään huolimatta riittävän kyvykkäitä torjumaan hyökkäystä. Tällaista keskustelua ei niinkään käydä Suomen kohdalla, josta ollaan varsin laajasti sitä mieltä, että Suomella on kyllä kykyä, tahtoa ja maanpuolustushalukkuutta puolustaa omia rajojaan tarvittaessa vaikka yksinkin. Tietysti aina mukavampi, jos on kavereitakin tukena, mutta riippumatta siitä, oliko kavereita vai ei, oma tontti täytyy huolehtia joka tapauksessa. Baltian maiden kohdalla tätä kysymystä on esitetty, ja ehkä ihan hyvistä syistäkin. Tervehdin ilolla sitä, että Euroopassa kautta linjan tuntuu voimistuvan sellainen trendi, että omaan puo-

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

lustukseen enemmän panostetaan. Baltian mailla toki on tietysti sitten se etu puolellaan, että heillä on Naton turvatakuut ja lähtökohtainen sitoumus siitä, että mikäli he hyökkäyksen kohteeksi joutuvat, niin ainakin jollakin viiveellä myöskin apua olisi tulossa.

18.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Ja hyvää naistenpäivää — sain huomautuksen, etten ollenkaan ollut muistanut sitä toivottaa — puhemiehelle ja muille eduskunnan naisille. Nyt korjasin tämän virheen.

Mutta kyllähän uskottavan puolustuksen, josta tässä keskusteltiin, loppupelissä arvioivat muut kuin me itse. Kun me juhlapuheissa puhumme, että meillä on uskottava maanpuolustus, niin näin voimme tehdä, mutta loppupelissä se arviointi tapahtuu muuta kautta, ja siinäkin mielessä edustaja Kanervan, puolustusvaliokunnan puheenjohtajan, esittämä yhtenäistäminen puolustuksen määrärahojen laskentakaavaan on perusteltu. Se on selkeä osoitus siitä, että me käytämme sen noin 2 prosenttia bruttokansantuotteesta puolustukseen sillä laskukaavalla, mitä muutkin maat käyttävät.

Itse uskon siihen, että EU-puolustusyhteistyö on se tulevaisuuden juttu, joka määrätietoisesti tulee etenemään. Meillä eduskunnassa on käsittelyssä tällä hetkellä avunanto- ja ennen muuta avunsaantipykälien uudistaminen. Me olemme Lissabonin sopimuksessa sitoutuneet siihen, että me annamme apua toiselle EU-maalle, kun se sitä tarvitsee, kaikin mahdollisin keinoin, ja toisaalta, mikä Suomessa on valitettavasti jäänyt vähän pienemmälle huomiolle, meillä on myös oikeus saada sitä apua, ja se ei todellakaan tarkoita pelkästään vilttejä taikka oliiviöljyä kaikkien osalta vaan ennen muuta sitä, että me olemme aidosti auttamassa sellaisessa tilanteessa, kun toinen maa apua tarvitsee.

Olen edustaja Rydmanin kanssa samaa mieltä, niin kuin kokoomuksessa laajasti ollaan, että ei Nato ole meille ratkaisu vaan meidän pitää ennen muuta huolehtia omasta uskottavasta maanpuolustuksesta, vaikka me ajattelemmekin niin, että Nato lisäisi meidän turvallisuuttamme isossa kuvassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan, jolle ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssilain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 12/2017 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 54 ja 58 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 11/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

17.02 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia. Lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että kiinniottamis- ja luovuttamispyynnön vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten tekisi syyttäjä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön esityksestä. Lisäksi ehdotetaan, että vain syyttäjä voisi pyytää toiselta jäsenvaltiolta lupaa panna täytäntöön tuomittu vankeusrangaistus, joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka johdosta henkilö on luovutettu Suomeen. Toimivaltaisista syyttäjä ei säännöksessä rajattaisi syyttäjiin, joilla on tai on ollut toimivalta ajaa syytettä käsillä olevassa asiassa. — Pidän lakimuutosta tarkoituksenmukaisena.

Esityksessä mainitaan, että ehdotettu tehtävä olisi syyttäjälle uusi. Koska syyttäjän olisi jatkossa tehtävä syytetoimenpiteitä koskevien luovuttamispyyntöjen lisäksi myös vapausrangaistusten täytäntöönpanoa koskevat pyynnöt, lisääntyisi syyttäjän työmäärä jonkin verran. Tässä vaiheessa onkin hyvä kysyä, huomioidaanko tässä esityksessä, että myös syyttäjien määrää ollaan lisäämässä, vai tulevatko lisätyöt nykyisille syyttäjille edellisten töiden lisäksi.

Tässä kohtaa olisi varmaan hyvä tuoda esiin jälleen kerran myös tuomion saaneiden ulkomaisten vankien palautukset kotimaihinsa. Ulkomaisten vankien määrää olisi tarpeen vähentää. Ulkomaisten vankien osuus lisääntyy koko ajan. Tällä hetkellä heitä on noin 16—18 prosenttia kaikista vangeista. Ulkomaisista vangeista neljäsosa on virolaisia. Heidät olisi helppo palauttaa turvalliseen kotimaahan, jolloin kustannukset Suomessa vähenisivät. Tuomittujen siirtämistä Euroopan unionin sisällä sääntelee vapausrangaistuksen vastavuoroista tunnustamista ja täytäntöönpanoa EU:ssa koskeva puitepäättös. Viro on implementoinut edellä todetun puitepäättöksen. Lakia on voitu soveltaa Suomen ja Viron välisissä siirroissa vuoden 2015 alusta lukien. Lain mukaan tuomion antanut valtio kuitenkin itse harkitsee, esittääkö se tuomitun siirtämistä. Tietoni mukaan virolaisia vankeja on palautettu Viroon todella vähän, joten tässä olisi tehostamisen paikka.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupparekisterilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2017 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläkesätiölain ja vakuutuskassalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 265/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 3/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 265/2016 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle yhteistyöstä ydinenergian rauhanomaisessa käytössä Suomen tasavallan ja Saudi-Arabian kuningaskunnan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 255/2016 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 2/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 255/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Lakialoite laiksi arvonnisäverolain 85 a §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 2/2017 vp Hanna Sarkkinen vas

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu

17.06 Hanna Sarkkinen vas (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuukautissuojat aiheuttavat naisille elämän mittaan paljon sukupuolisidonnaisia kustannuksia. Se, paljonko kuukautissuojiiin menee rahaa, vaihtelee yksilökohtaisesti, sillä jokaisen tarve vaihtelee henkilökohtaisesti eri elämäntilanteissa, mutta useimmiten summa nousee tuhansiin euroihin naisen elämän aikana. Nämä seksuaali- ja lisääntymisterveydestä naisille kohdistuvat kulut eivät ole ainoita. Myös ehkäisystä ja gynekologiasta tulee naisille kohdistuvaa erityistä kulurasitetta elämän mittaan. Inkontinenssisuojista koituvat kustannukset voivat olla

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

vielä merkittävämpiä. Pidätyssuojien korkea hinta vaikeuttaa erityisesti ikääntyneiden ja sairaiden muutenkin niukkaa taloudellista tilannetta.

Kuukautissuojat ja pidätyssuojat ovat välttämättömiä hygieni- ja terveystarvikkeita, joita voidaan perustellusti verrata terveystuotteisiin. Siksi olen tehnyt lakialoitteen, jossa arvonlisäverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nämä tarvikkeet siirrettäisiin yleisestä 24 prosentin arvonlisäverokannasta alennettuun terveystuotteiden 10 prosentin arvonlisäverokantaan. Tämä helpottaisi näiden välttämättömien tarvikkeiden hankintaa ja tasoisitaisi kuukautissuojista nimenomaan naisille kohdistuvaa erityistä kulurasitetta sekä inkontinenssisuojista sairaille ja vanhuksille kohdistuvaa kulurasitetta.

Veron alentamisen jälkeen suojista kertyvä kustannus yksilölle olisi edelleen suurehko mutta kuitenkin nykyistä alhaisempi. Verotuloihin kuukautis- ja inkontinenssisuojien siirto alennettuun arvonlisäveroluokkaan aiheuttaisi tietysti jonkin verran menetystä, mutta veromenetyksen suuruus ei kuitenkaan valtiontalouden mittakaavassa olisi kovin suuri.

Alennetun arvonlisäverokannan tulisi koskea kaikkia kuukautist tuotteita, siis kertakäyttöisten terveyssiteiden, tamponien ja pikkuhousunsuojien lisäksi myös pestävistä materiaaleista valmistettuja suojia ja kuukautiskuppeja — nämä ovat myös ympäristöystävällisempiä tuotteita kuin kertakäyttötuotteet.

Arvoisa puhemies! Olen saanut tästä tekemästani lakialoitteesta paljon palautetta. Olen saanut paljon viestejä naisilta ja erityisesti ikääntyneiltä ja sairailta. Heidän mielestään tämä epäkohta tulee korjata ja veronalennukselle on asialliset perusteet. Toisaalta olen saanut myös vähätteleviä viestejä, joissa kysytään, eikö maailmassa ole suurempia ongelmia korjattavana kuin terveyssiteiden hinta. Mutta ei voi ajatella niin, että pienet ongelmat korjataan vasta kun kaikki isot ongelmat on korjattu pois alta — jos näin ajatellaan, pienten ongelmien korjaamisen aika ei koita koskaan. Tämä asia ei ole myöskään pieni niille, joita se koskettaa. Esimerkiksi sairailla ihmisillä on usein muutenkin tiukka taloudellinen tilanne, johon suojien osto vaikuttaa entisestään. Jotkut ovat nähneet aloitteen olevan miehiä syrjivä. En näe, miten näin olisi, sillä jos miehet ostavat kuukautis- tai inkontinenssisuojia, koskee veronalennus yhtä lailla myös heitä. On myös muistettava, että myös jotkut miehet tarvitsevat sairauden ja ikääntymisen vuoksi pidätyssuojia ja veronalennus koskisi toki heitäkin.

Arvoisa puhemies! EU-direktiivi mahdollistaa kuukautis- ja inkontinenssisuojien verotamisen alennetussa farmakologisten tuotteiden kategoriassa. Suojat on siirretty alennettuun arvonlisäverokantaan ainakin Ranskassa ja Isossa-Britanniassa. Keskustelua on käyty joissakin maissa myös siitä, pitäisikö kuukautissuojat vapauttaa kokonaan arvonlisäverosta. Myös USA:ssa, Australiassa ja Kanadassa käydään parhaillaan keskustelua kuukautissuojien verokohtelusta ja asianmukaisesta verotustasosta. Tälle muutokselle ei siis olisi mitään estettä EU:n suunnasta eikä kansallisen lainsäädännön suunnasta muuten, jos poliittista tahtoa löytyy.

Näin naistenpäivänä on hyvä muistaa, että tasa-arvo syntyy pienistä ja suurista teoista ja myös näitä pienimpiä tekoja tarvitaan. Onkin sopivaa, että tämä lähetekeskustelu pidetään juuri nyt naistenpäivänä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 19/2017 vp

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 9.3.2017 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.22.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen